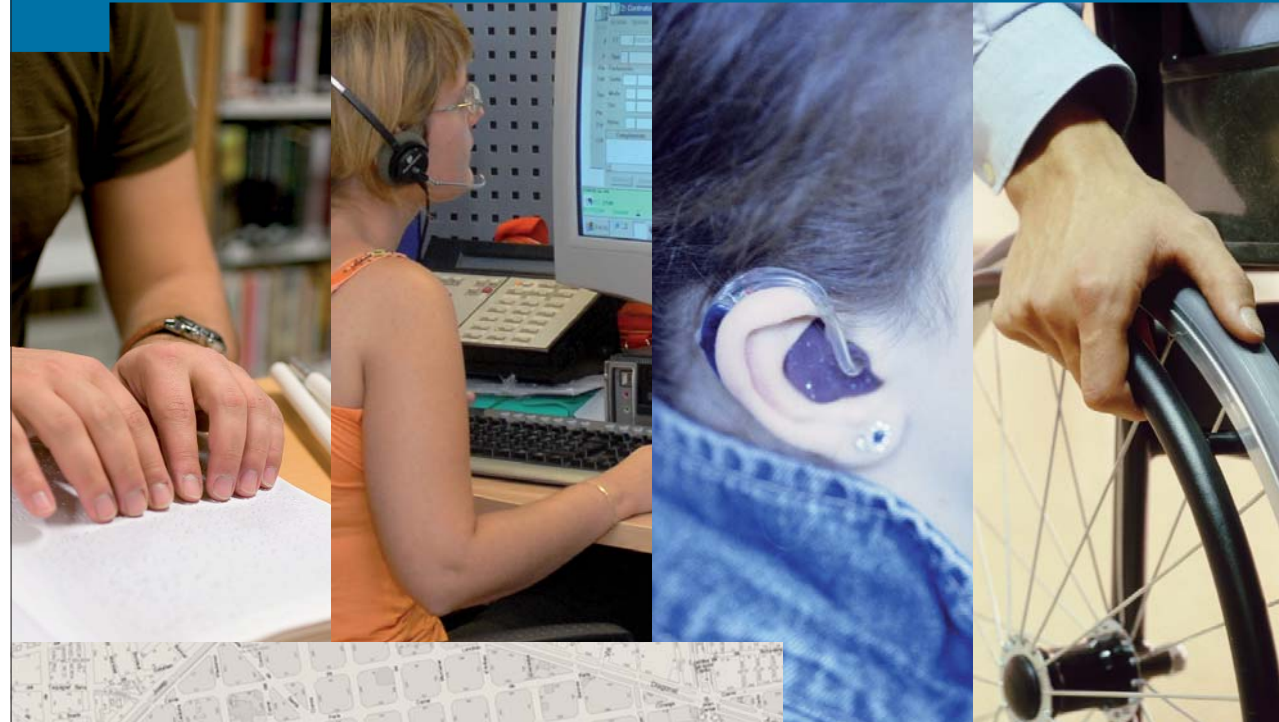

GUIA DE BONES PRÀCTIQUES

Observatori Europeu
Ciutats i Pobles per a Tothom

GOOD PRACTICES GUIDE
GUÍA DE BUENAS PRÁCTICAS

GUIA DE BONES PRÀCTIQUES

GOOD PRACTICES GUIDE

GUÍA DE BUENAS PRÁCTICAS

GUIA DE BONES PRÀCTIQUES

GOOD PRACTICES GUIDE

GUÍA DE BUENAS PRÁCTICAS

Observatori Europeu
Ciutats i Pobles per a Tothom

Coordinació tècnica

Secretaria de l'Observatori Europeu Ciutats i Pobles per a Tothom.
Institut Municipal de Persones amb Discapacitat de Barcelona

Elaboració

Projecció Mecenatge Social

Disseny i maquetació

Angle Editorial

Edició

Ajuntament de Barcelona
Institut Municipal de Persones amb Discapacitat

Fotografies

Fernando Bagué, Luis Clua, Antonio Lajusticia i Manel Socías

Dipòsit Legal: B-51143-2006

Ajuntament de Barcelona

Institut Municipal de
Persones amb Discapacitat

Barcelona és i vol continuar sent una ciutat per a totes les persones. Amb aquesta finalitat es vertebren totes les actuacions municipals que es duen a terme des de l'Ajuntament.

Un dels compromisos de la ciutat de Barcelona, com a ciutat adherida a la Declaració de Barcelona «La Ciutat i les Persones amb Disminució» (1995), és promoure les condicions més favorables per al ple desenvolupament de les persones amb discapacitat, i evitar i eliminar les causes que el dificulten o l'impedeixen. Per aquest motiu, Barcelona, com altres ciutats europees sensibles a aquesta necessitat, ha emprès diferents actuacions encaminades a aconseguir que la interacció entre la ciutat i tots els seus habitants sigui més amable.

L'Observatori Europeu Ciutats i Pobles per a Tothom ha permès, des dels seus inicis, recollir les actuacions, diverses i sovint innovadores, que han endegat les diferents ciutats que formen part de l'Observatori. Amb aquesta guia que ara us fem a mans volem fer palès l'esforç que s'ha fet, donar difusió a les pràctiques concretes i facilitar l'intercanvi d'experiències entre les ciutats.

JORDI HEREU I BOHER
Alcalde de Barcelona

Barcelona is and wants to continue to be a city for all. This is the purpose around which every municipal action developed by the City Council is structured.

Being one of the cities which signed the Declaration of Barcelona of 1995, titled «The City and People with Disabilities», Barcelona is committed to promote the conditions which favour a full development for people with disabilities, as well as to avoid or to remove any factors that may hinder their development. Barcelona, like other European cities which are sensitive to this need, has taken on several actions designed to achieve a friendlier interaction between the city and its inhabitants.

Since its very beginnings, the European Observatory Towns and Cities for All has made it possible to collect the various and often imaginative actions developed by the cities joined to the Observatory. This guide aims to become a platform to disseminate the existence of every particular practice and effort and to strengthen the exchange of experiences between cities.

JORDI HEREU I BOHER
Mayor of Barcelona

Barcelona es y quiere seguir siendo una ciudad para todas las personas. Con este propósito, se estructuran todas las actuaciones municipales que desarrolla el Ayuntamiento.

Uno de los compromisos de la ciudad de Barcelona, como ciudad adscrita a la Declaración de Barcelona «La Ciudad y las Personas con Disminución» (1995), es promover las condiciones que favorezcan el pleno desarrollo de las personas con discapacidad, así como evitar y eliminar las causas que lo puedan dificultar o impedir. Por este motivo, Barcelona, como otras ciudades europeas sensibles ante esta necesidad, ha emprendido diferentes actuaciones municipales dirigidas a conseguir que la interacción entre la ciudad y todos sus habitantes sea más amable.

Desde sus inicios, el Observatorio Europeo Ciudades y Pueblos para Todas las Personas ha permitido recoger las actuaciones, diversas y con frecuencia innovadoras, que han emprendido las ciudades que forman parte del Observatorio. Con esta guía, queremos reconocer el esfuerzo realizado, difundir las prácticas concretas y facilitar el intercambio de experiencias entre las ciudades.

JORDI HEREU I BOHER
Alcalde de Barcelona

Em plau presentar-vos aquesta guia de bones pràctiques de l'Observatori Europeu Ciutats i Pobles per a Tothom, que promou l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD) de l'Ajuntament de Barcelona.

L'Observatori Europeu Ciutats i Pobles per a Tothom, basat en els criteris de la Declaració de Barcelona «La Ciutat i les Persones amb Disminució» (1995), és una iniciativa que promou l'intercanvi d'experiències articulades en diferents municipis europeus per afavorir l'aparició de propostes dirigides a la integració de les persones amb discapacitat en un sentit global.

Amb l'objectiu que les ciutats i els pobles europeus esdevinguin ciutats i pobles per a tothom, en els darrers anys hem vist proliferar nous models de gestió que tenen en compte les característiques i els interessos de totes les persones que viuen als municipis, en reconeixement del fet que les persones amb discapacitat són membres de ple dret de les comunitats on resideixen. Aquestes experiències sovint són fruit de processos en què participen activament els ciutadans i les ciutadanes, els polítics i els tècnics, i que condueixen a millorar l'accessibilitat dels entorns, els serveis, les activitats i, en definitiva, a la inclusió real de les persones amb discapacitat a la vida de la ciutat.

Amb aquesta guia pretenem difondre les bones pràctiques desenvolupades per les ciutats en els diferents àmbits d'actuació des de la creació de l'Observatori Europeu Ciutats i Pobles per a Tothom, i també contribuir al debat entre l'Administració, la ciutadania i les entitats implicades.

RICARD GOMÀ I CARMONA
*Regidor-president de l'Institut Municipal
de Persones amb Discapacitat*

I am pleased to present this guide of good practice of the European Observatory Cities and Towns for All, which has been promoted by the Municipal Institute of People with Disabilities of the Barcelona City Council.

The European Observatory Cities and Towns for All, based on the criteria of the Declaration of Barcelona «The City and People with Disabilities» (1995), is an initiative to encourage the exchange of the experiences developed by several European cities, which are aimed to favour proposals to ensure a more comprehensive integration of people with disabilities.

To achieve that the European cities and towns are suited for all, these past years have seen new management models that account for the characteristics and interests of the people with disabilities who live in the cities, acknowledging the fact that people with disabilities enjoy equal rights in the community. These experiences are often the result of participational processes involving citizens, politicians and public workers, with the aim of improving accessibility to the urban environments, services and activities and, to sum up, the real inclusion of people with disabilities at the life of the community.

With this guide we want to disseminate the good practices developed by the cities in different fields of work since the creation of the European Observatory Cities and Towns for All, as well as to make a contribution to the discussion between the public sector, the citizenry and the organizations involved.

RICARD GOMÀ I CARMONA
*Councillor-President of the Municipal
Institute of People with Disability*

Tengo el placer de presentar esta guía de buenas prácticas del Observatorio Europeo Ciudades y Pueblos para Todas las Personas, promovido por el Instituto Municipal de Personas con Discapacidad (IMD) del Ayuntamiento de Barcelona.

El Observatorio Europeo Ciudades y Pueblos para Todas las Personas, basado en los criterios de la Declaración de Barcelona «La Ciudad y las Personas con Disminución» (1995), es una iniciativa que promueve el intercambio de las experiencias, implementadas en diferentes municipios europeos, para favorecer la aparición de propuestas dirigidas a la integración de las personas con discapacidad en un sentido global.

Con el objetivo de que las ciudades y pueblos europeos sean realmente ciudades y pueblos para todas las personas, en los últimos años han proliferado modelos nuevos de gestión que tienen en consideración las características e intereses de todas las personas que viven en los municipios, reconociendo que las personas con discapacidad son miembros de pleno derecho de las comunidades donde residen. Estas experiencias son, con frecuencia, fruto de procesos en los cuales participan activamente la ciudadanía, los políticos y técnicos; y conducen a la mejora de la accesibilidad del entorno urbano, de los servicios y actividades y, en resumen, a la inclusión real de las personas con discapacidad en la vida de la ciudad.

Con esta guía pretendemos difundir las buenas prácticas desarrolladas por las ciudades desde la creación del Observatorio Ciudades y Pueblos para Todas las Personas en los diferentes ámbitos de trabajo, así como realizar una contribución al debate entre la administración, la ciudadanía y las organizaciones implicadas.

RICARD GOMÀ I CARMONA
*Concejal-Presidente del Instituto Municipal
de Personas con Discapacidad*

ÍNDEX

Introducció	13
Accessibilitat i Mobilitat	19
Participació i Informació Ciutadana	33
Serveis Socials, Educació, Esports i Lleure	43
Treball	53

CONTENTS

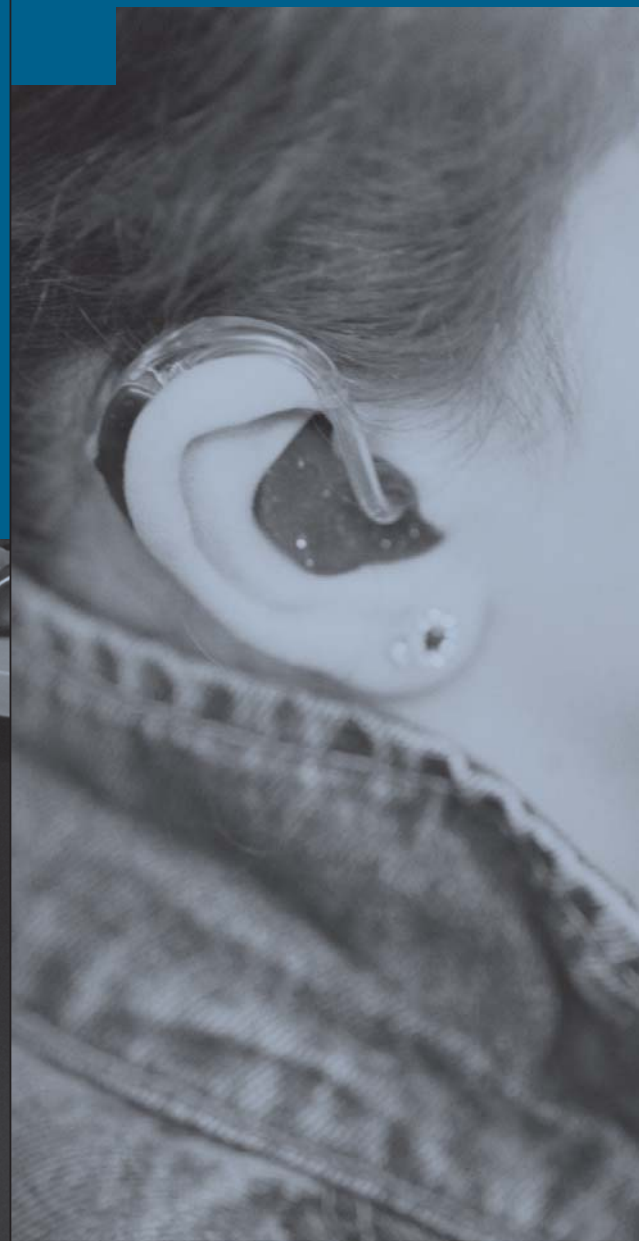
Introduction	63
Accessibility and Mobility	69
Participation and Citizen Information	83
Social Services, Education, Sports and Leisure	93
Employment	103

ÍNDICE

Introducción	113
Accesibilidad y Movilidad	119
Participación e Información Ciudadana	133
Servicios Sociales, Educación, Deporte y Ocio	143
Trabajo	153

GUIA DE BONES PRÀCTIQUES

INTRODUCCIÓ

L'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD), organisme autònom de l'Ajuntament de Barcelona, promou el projecte europeu Observatori Europeu Ciutats i Pobles per a Tothom. La funció de l'Observatori és conèixer, avaluar i informar sobre la situació de la ciutat, així com promoure l'intercanvi d'experiències encaminades a aconseguir que la interacció entre la ciutat i tots els seus habitants sigui més amable i afavoreixi l'evolució positiva de les persones amb discapacitat.

L'objectiu principal de l'Observatori és ajudar a construir un model europeu de ciutat en el qual la societat es pugui desenvolupar d'una manera justa, respectuosa, solidària i sostenible.

Les iniciatives de l'Observatori pretenen:

1. Potenciar la participació ciutadana.
2. Conèixer la situació de les ciutats amb relació a l'accessibilitat entesa d'una manera global, és a dir, a l'accés als serveis, recursos, espais físics, etc.
3. Promoure l'intercanvi d'experiències per tal d'afavorir el desenvolupament de les polítiques més adients.

Aquest darrer objectiu es concreta amb la difusió al web de l'Observatori de les bones

pràctiques que han desenvolupat les ciutats adherides al projecte en diferents àmbits; sempre, però, relacionats amb la discapacitat. En aquests moments, l'Observatori compta amb l'adhesió de 60 ciutats i un total de 65 bones pràctiques, un nombre d'experiències que va en augment i que demostra la situació de dinamisme i de constant enriquiment que viu el projecte.

És en aquestes circumstàncies i en ocasió de la propera trobada que l'IMD proposa organitzar amb les ciutats adherides al projecte, que es presenta aquesta guia de bones pràctiques de l'Observatori Europeu Ciutats i Pobles per a Tothom.

QUÈ S'ENTÉN PER BONES PRÀCTIQUES?

Es consideren bones pràctiques aquelles experiències, projectes, activitats o actuacions impulsades per una administració local que afavoreixen la situació i les condicions de vida de les persones amb discapacitat. Les bones pràctiques poden fer referència a qualsevol àmbit d'activitat d'un ens local; tot incloent aspectes de gestió de serveis, optimització de recursos, disseny de polítiques, etc.

PER QUÈ AQUESTA GUIA?

La guia de bones pràctiques de l'Observatori Europeu Ciutats i Pobles per a Tothom persegueix les finalitats següents:

- Reconèixer la tasca desenvolupada per part de les ciutats adherides a l'Observatori.
- Difondre les bones pràctiques desenvolupades per les ciutats en els diferents àmbits d'actuació.
- Contribuir a l'adaptació de les ciutats i dels serveis públics a les necessitats de tota la ciutadania.
- Afavorir l'intercanvi entre els ens locals.
- Crear espais de debat per a les administracions i les entitats implicades.

En definitiva, la guia pretén ser, per una banda, una eina de difusió i reconeixement de la feina ben feta; i, per l'altra, una eina d'ajut per als qui treballen des de les administracions locals en l'àmbit de la discapacitat.

CONTINGUT DE LA GUIA

La guia de bones pràctiques presenta un recull de 65 experiències que prèviament han estat triades pels ajuntaments europeus adherits al projecte i penjades al web de l'Observatori pel seu caràcter innovador i possi-

blement transferible. Amb tot, les pràctiques publicades al web no responen a uns indicadors preestablerts, ni a un procés d'avaluació o qualificació prèvia; sinó que són fruit de les aportacions voluntàries de les ciutats adherides.

En aquesta ocasió, les bones pràctiques es presenten sota un format estandarditzat i comú a tots els documents. Els textos resultants han estat aprovats pels diferents ajuntaments que han col·laborat aportant les seves esmenes i suggeriments.

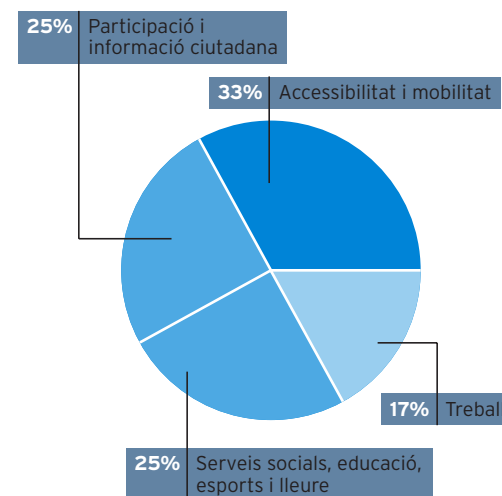
La guia s'estructura en 65 fitxes dividides en quatre àmbits temàtics a partir de l'agrupació dels diferents temes que actualment apareixen al web de l'Observatori Europeu:

1. Accessibilitat i mobilitat: inclou experiències relacionades amb la mobilitat i l'accessibilitat a la ciutat, fent referència a espais, edificis, actes, mitjans de transport adaptat o noves tecnologies.
2. Participació i informació ciutadana: inclou experiències relacionades amb òrgans i espais de participació diversos –grups, fòrums, consells, taules rodones, jornades. També es presenten bones pràctiques adreçades a la difusió, visualització i nor-

malització de la discapacitat –campanyes, fires, butlletins o guies electròniques.

3. Treball: inclou experiències relacionades amb projectes de treball amb suport; així com iniciatives formatives per a l'afavoriment de la inserció laboral del col·lectiu amb discapacitat.
4. Serveis socials, educació, esports i lleure: inclou un ventall d'experiències relacionades amb serveis residencials, serveis de suport, competicions esportives, etc.

Àmbits de les bones pràctiques

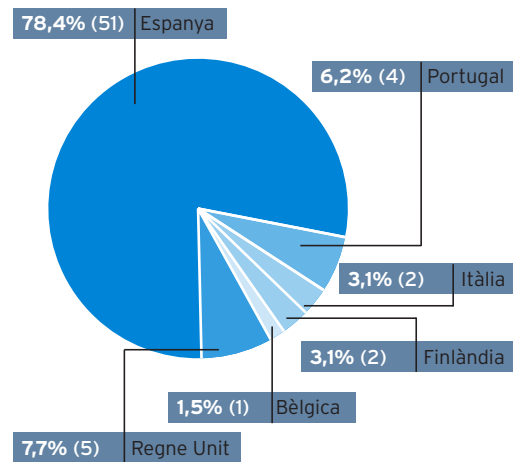
Dintre de cada bloc, les fitxes han estat indexades seguint l'ordre alfabètic a partir dels noms de les ciutats adherides que aporten la bona pràctica. Cadascuna de les fitxes inclou el títol de la bona pràctica, la versió resumida de la bona pràctica penjada originàriament al web de l'Observatori, el valor afegit de l'experiència per al col·lectiu de persones amb discapacitat i el seu valor afegit per a la societat en general.

Finalment, i per aconseguir més informació al voltant de cadascuna de les experiències presentades, totes les fitxes inclouen les dades de contacte de la persona a càrrec, així com l'adreça del web de l'ens que promou la pràctica.

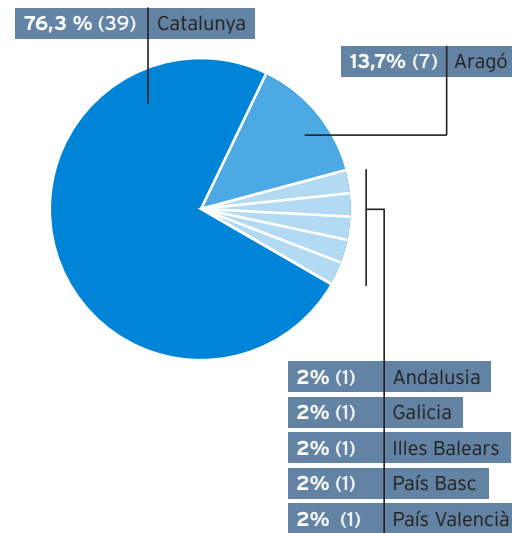
Pel que fa a la procedència dels textos, la Guia de Bones Pràctiques presenta un recull d'iniciatives que persegueixen la igualtat d'oportunitats i el benestar dels ciutadans amb discapacitat d'arreu d'Europa. Tot i que la majoria de les experiències provenen de l'estat espanyol, la procedència dels textos és diversa: països mediterranis, centreeuropeus i del nord d'Europa, contribueixen a l'enriquiment d'aquesta guia. Espanya ha aportat un total de 51 experiències, 39 de les quals provenen de municipis catalans.

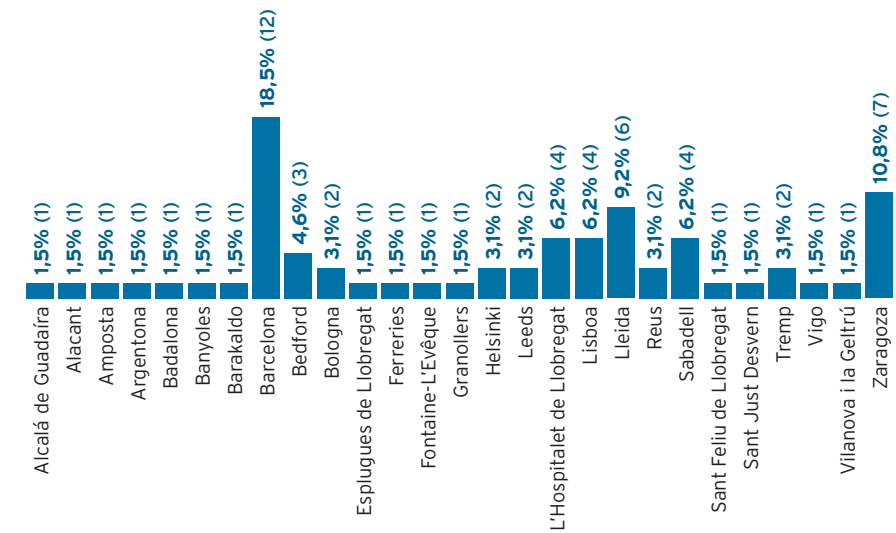
Procedència de les bones pràctiques per països

Procedència de les bones pràctiques espanyoles per comunitats autònomes

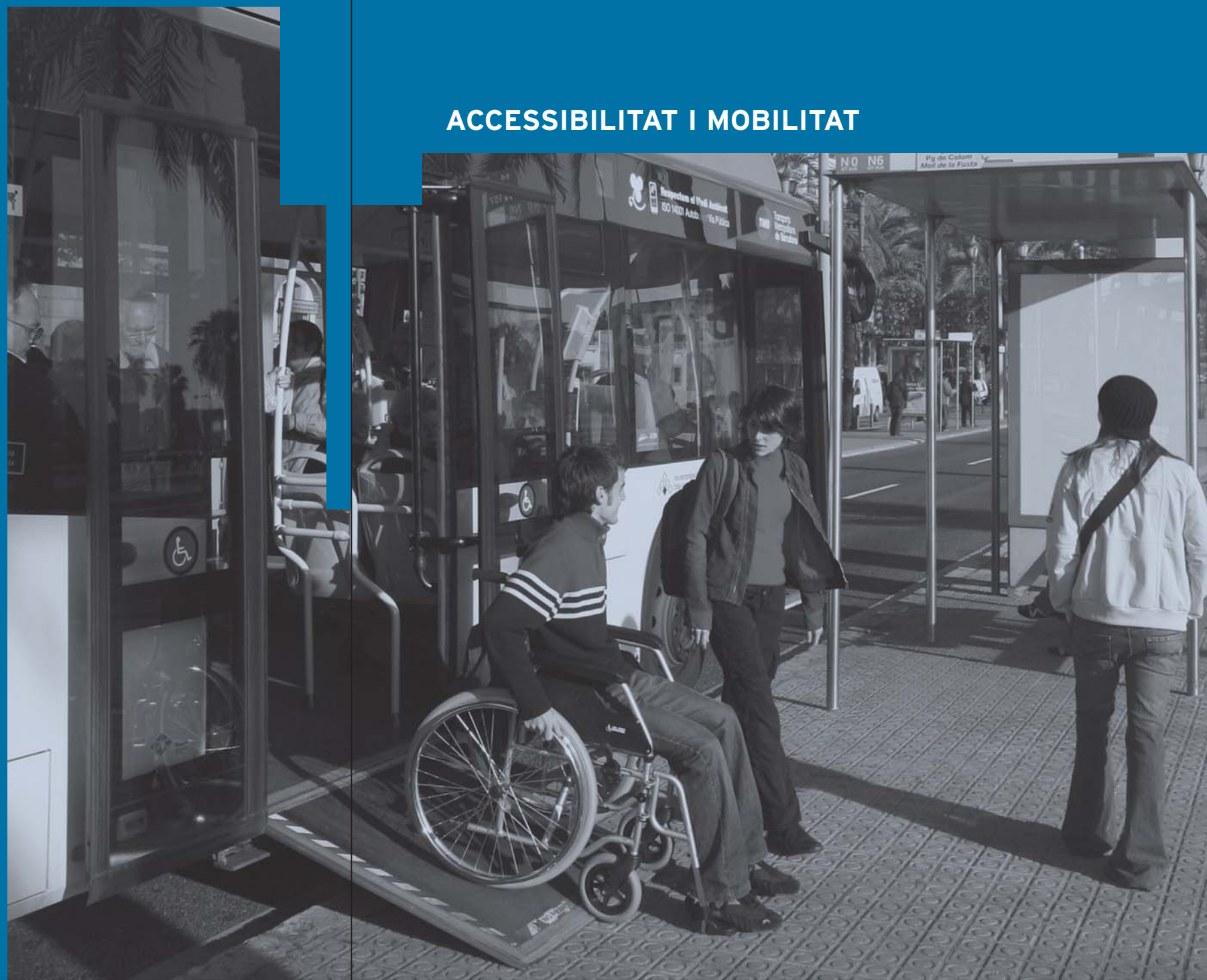

Nombre de bones pràctiques per municipis

Servei d'acompanyament al bany per a persones amb mobilitat reduïda (Badalona)	20
Creació de contenidors d'escombraries accessibles (Barcelona)	20
Creació de 10 àrees de jocs infantils accessibles i integradors per a tots els nens i nenes (Barcelona)	21
Construcció de guals adaptats a tots els passos de vianants (Barcelona)	21
Grup d'accessibilitat (Barcelona)	22
Manual de bastides. Accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques (Barcelona)	22
Model de transport (Barcelona)	23
Platges accessibles amb servei de suport al bany (Barcelona)	23
Mobilitat als comerços (Bedford)	24
Subvencions per a la millora de l'accessibilitat (Bedford)	24
C.A.R.E. Ciutats Accessibles de les Regions Europees (Bologna)	25
Accés a la platja mitjançant cadira amfíbia (Ferrieres)	25
Servei de taxi adaptat per a persones amb problemes severos de mobilitat (L'Hospitalet de Llobregat)	26
Programa «Casa Oberta» (Lisboa)	26
Projecte de «Disseny Inclusiu» (Lisboa)	27
Servei de transport adaptat (Lisboa)	27
Programa de transport concertat per a persones amb mobilitat reduïda (Lleida)	28
Com fer accessible un acte públic (Sabadell)	28
Disseny del Pla d'Accessibilitat (Tremp)	29
Instal·lació d'ascensors (Zaragoza)	29
Pla d'Accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques en edificis públics (Zaragoza)	30
Test d'Accessibilitat Web-TAW (Zaragoza)	30

ACCESSIBILITAT I MOBILITAT

SERVEI D'ACOMPANYAMENT AL BANY PER A PERSONES AMB MOBILITAT REDUÏDA

Ciutat: Badalona / Ens local: Ajuntament de Badalona
Habitants: 222.956 / Persones amb discapacitat: 13.335
Web: <http://www.aj-badalona.es>
Contacte: ajusticia@aj-badalona.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Facilita la seva incorporació en un espai de la ciutat, normalitzant la seva presència. Amplia el ventall d'oferta lúdica i de participació.

Valor afegit per a la societat: Promou el respecte a la diversitat, augmentant la comprensió i reduint les desigualtats. Estableix un espai de trobada i intercanvi d'experiències, sempre enriquidores, entre ciutadans.

L'Ajuntament de Badalona ha treballat en els darrers anys amb l'objectiu que la platja sigui un espai del qual en pugui gaudir tota la ciutadania. És per això que el Pla d'Usos de la Platja de la ciutat de Badalona preveu la instal·lació de rampes, dutxes i serveis adaptats que possibilitin l'aproximació a l'aigua de les persones amb mobilitat reduïda. A més, el servei «A Badalona, la platja per a tothom!» permet que aquestes persones puguin banyar-se amb tota seguretat, utilitzant una cadira adaptada.

Tot i que aquest servei està organitzat per l'Ajuntament de Badalona, compta amb la col·laboració de l'en-

titat PRO-Activa, Protecció i Vigilància Aquàtica. Aquesta entitat ofereix el servei tots els dies de la setmana des de l'onze de juny fins a l'onze de setembre a la platja dels Pescadors. El servei d'acompanyament al bany, que es presta des de l'any 2002, va ser sol·licitat un total de 84 vegades a l'any 2004. Tradicionalment, la major demanda es produeix a l'agost quan es poden registrar fins a 53 usuaris. La sol·licitud del servei, així com les demandes sobre l'estat de la mar, es fan telefònicament.

Pel que fa a la difusió del servei, s'edita un díptic informatiu que en conté la seva descripció i les seves ca-

racterístiques. També se'n fa una difusió específica per a totes les associacions i entitats d'ajuda a persones amb discapacitat.

CREACIÓ DE CONTENIDORS D'ESCOMBRARIES ACCESSIBLES

Ciutat: Barcelona / Ens local: Ajuntament de Barcelona
Habitants: 1.593.075 / Persones amb discapacitat: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacte: rborda@bcn.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Incorporació del col·lectiu de persones amb discapacitat en una activitat quotidiana com és el reciclatge.

Valor afegit per a la societat: L'adaptació dels contenidors afavoreix d'altres col·lectius de població general, com infants o gent gran, i millora l'entorn de la ciutat.

El projecte de creació de 250 contenidors accessibles per part de l'Ajuntament de Barcelona mitjançant la Direcció de Serveis de Neteja resol la problemàtica de les persones amb discapacitat per poder llençar la brossa i, en concret, per poder reciclar les fraccions selectives de paper, vidre i envasos. Els següents organismes han participat en el desenvolupament del projecte:

- L'Ajuntament de Barcelona: estableix els criteris de funcionalitat i adaptació en els sistemes de recollida i urbanització de la ciutat.
- L'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat: vetlla per la correcta adaptació dels contenidors.

- La Universitat Politècnica de Catalunya: desenvolupa els diferents models de contenidors.
- Les empreses de contenidors Ros Roca, S.A. i Modelo y diseño, S.A.: validen i fabriquen els contenidors fent-los compatibles amb els camions de recollida i les normes europees.

Els factors d'èxit del projecte són els següents:

- Adaptar els diferents tipus de contenidors selectius.
- Incorporar identificatius dels contenidors per a les persones amb discapacitat visual.
- Adoptar solucions que no comportin aparatositat al carrer.

- Implementar els contenidors sense un increment de costos respecte als contenidors no adaptats.
- Absència de dificultat en el funcionament regular dels contenidors ni problemes de sobrecompliment.

CREACIÓ DE 10 ÀREES DE JOCS INFANTILS ACCESSIBLES I INTEGRADORS PER A TOTS ELS NENS I NENES

Ciutat: Barcelona / Ens local: Ajuntament de Barcelona
Habitants: 1.593.075 / Persones amb discapacitat: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacte: rborda@bcn.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: El projecte afavoreix la integració social dels infants amb discapacitat en un entorn lúdic. Participació de centres educatius i de rehabilitació en l'elaboració del projecte.

Valor afegit per a la societat: Els elements de protecció, seguretat i integradors són elements de joc per a tots els nens i nenes.

La creació de les àrees de joc accessibles ha estat impulsada per l'Institut Municipal de Parcs i Jardins amb l'objectiu de promoure la integració social mitjançant el joc en els espais públics de la ciutat. Les 10 àrees de joc pretenen que nens i nenes amb discapacitat puguin fer ús juntament amb la resta d'infants d'uns espais públics de lleure i que els pares usuaris de cadira de rodes puguin acompanyar els seus fills o filles a un espai de joc públic de la ciutat. El projecte, elaborat durant un any i mig, ha comptat amb la participació d'un equip multidisciplinar format per tècnics de Parcs i Jardins, l'Àrea

d'Infraestructures, Urbanisme i Habitatge de la Diputació de Barcelona, l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat i la col·laboració de diversos centres educatius, de rehabilitació i tècnics especialistes. El cost del projecte és de 600.000 €. Els factors d'èxit que caracteritzen el projecte són, entre d'altres:

- Necessitat de paviment estable.
- Dimensions que permetin l'ús a nens, grans o petits acompanyats.
- Sensacions intenses acompanyades de mesures de seguretat.
- Facilitar el reconeixement de l'espai amb els seus límits i els seus components (paviments amb textures diferents i colors intensos, objec-

- tes sonors i que produeixin vibracions en els elements de joc).
- Les dimensions de l'element de joc han de permetre accedir-hi amb un acompanyant.
- Els jocs modulars han de tenir diverses velocitats o propostes de recorregut.
- Incorporar el braille en els espais on hagi contacte tàctil.
- Fomentar les capacitats creatives i la imaginació.
- Potenciar els jocs de manipulació, de taula i els que comporten experiències sensorials

CONSTRUCCIÓ DE GUALS ADAPTATS A TOTS ELS PASSOS DE VIANANTS

Ciutat: Barcelona / Ens local: Ajuntament de Barcelona
Habitants: 1.593.075 / Persones amb discapacitat: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacte: rborda@bcn.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Facilita el desplaçament per la via pública a tota de la ciutat.

Valor afegit per a la societat: Fa més còmodes els desplaçaments de tots els ciutadans, incloent: gent gran, dones embarassades, infants, ciutadans que transiten amb cotxets, carrets, etc.

Barcelona compta amb un Pla de Millora de l'Accessibilitat a la ciutat adreçat a millorar la mobilitat de les persones amb o sense discapacitat en l'espai públic. Dins d'aquest pla s'emmarca la construcció de la totalitat dels guals que mancaven a les vies públiques de Barcelona per tal que les persones amb problemes de mobilitat puguin gaudir de l'espai públic de forma autònoma i independent. El rebaixament de les voreres a tots els passos de vianants resol la problemàtica de les persones amb mobilitat reduïda per accedir a la totalitat de les vies públiques, i a més, permet establir itineraris sense barreres arquitectòniques.

Per a la construcció dels guals adaptats, l'Ajuntament de Barcelona ha comptat amb la intervenció dels departaments següents:

- Sector de Serveis Urbans i Medi Ambient: suport tècnic i administratiu.
- Grup de Treball per a la Millora de l'Accessibilitat: direcció facultativa de les obres.
- Institut Municipal de Persones amb Discapacitat: prioritització d'actuacions atenent les demandes dels usuaris.
- Àrea d'Infraestructures, Urbanisme i Habitatge: establiment de les bases de dades d'inici i de final del procés. El projecte ha estat finançat en la

seva totalitat per l'Ajuntament del municipi i l'import de les obres ascendeix a la quantitat de 19 milions d'euros. Els guals, segons les característiques del carrer, poden ser d'un d'aquests tres tipus:

- Gual 120: peça de granit de 120 cm d'amplada amb una pendent del 12%.
- Vorera deprimida: en voreres de menys de 210 cm d'amplada, s'opta per deprimir la vorera aprofitant la cantonada del carrer.
- Plataforma única: carrers sense voreres (carrers de vianants o de prioritat invertida).

GRUP D'ACCESSIBILITAT

Ciutat: Barcelona / Ens local: Ajuntament de Barcelona
Habitants: 1.593.075 / Persones amb discapacitat: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacte: rborda@bcn.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Participació activa del col·lectiu de persones amb discapacitat amb departaments municipals i empreses responsables de l'execució d'obres en zones concretes de la ciutat.

Valor afegit per a la societat: Des de les empreses es preveuen les dificultats de mobilitat que genera una obra. Augment de la sensibilització vers els temes de seguretat viària i els problemes d'accessibilitat.

L'experiència consisteix en la creació d'un grup, constituït per persones amb diferents tipus de discapacitat, per al seguiment de l'accessibilitat a les obres de remodelació de l'Avinguda de Roma, a la ciutat de Barcelona. Es tracta, per tant, de compaginar l'experiència que aporta la participació ciutadana, amb el treball dels departaments municipals responsables de l'execució de l'obra i competents a nivell d'accessibilitat. L'objectiu d'aquest projecte és que, per mitjà de la via de la participació, es pugui col·laborar en el seguiment de:

a) El compliment de l'accessibilitat en un projecte de remodelació.

b) El manteniment d'unes bones condicions d'accessibilitat durant el procés de l'obra.

Aquesta experiència ha implicat entre d'altres les següents millores:

- L'empresa responsable de l'execució de les obres n'ha comunicat la realització a les entitats de la ciutat de cecs adults i la federació d'entitats de discapacitats físics.

- Ha augmentat la seguretat durant la realització de les obres.

- S'han establert zones de pas alternatives adaptades per transitar amb cadira de rodes.

- S'ha senyalitzat el pas alternatiu per a vianants amb el símbol internacional d'accessibilitat.

- S'han instal·lat semàfors sonors a tots els passos de vianants.

- S'han treballat solucions diverses d'encaminaments per a cecs.

MANUAL DE BASTIDES. ACCESSIBILITAT I SUPRESSIÓ DE BARRERES ARQUITECTÒNIQUES

Ciutat: Barcelona / Ens local: Ajuntament de Barcelona
Habitants: 1.593.075 / Persones amb discapacitat: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacte: rborda@bcn.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Es difon i es facilita l'acompliment del Codi d'Accessibilitat i les Ordenances Municipals per tal que les bastides no suposin l'aparició de barreres arquitectòniques.

Valor afegit per a la societat: És una iniciativa de millora de l'accessibilitat i de la qualitat de l'ús de les vies i espais públics de la ciutat.

El Manual estableix els requisits que han de complir les bastides per adequar-se a les prescripcions del Codi d'Accessibilitat i les Ordenances Municipals; és a dir, conté les normes d'obligat compliment pel que fa al muntatge i desmuntatge de les bastides. En el Manual també s'estableixen les sancions per les infraccions referents a l'incompliment sistemàtic de les normes que afecten les persones que tenen dificultats de mobilitat i discapacitat visual.

Amb l'edició del *Manual de Bastides* es pretén conscienciar els professionals tècnics que fan habitualment projectes relacionats amb la rehabilitació de les façanes que han d'acomplir les prescripcions legals establertes i que, en cas de no complir-les, es procedirà a la sanció. D'aquesta manera, s'intenten trencar les barreres arquitectòniques de la ciutat provocades per les bastides.

El Manual estableix els requisits que han de complir les bastides per adequar-se a les prescripcions del Codi d'Accessibilitat i les Ordenances Municipals; és a dir, conté les normes d'obligat compliment pel que fa al muntatge i desmuntatge de les bastides. En el Manual també s'estableixen les sancions per les infraccions referents a l'incompliment sistemàtic de les normes que afecten les persones que tenen dificultats de mobilitat i discapacitat visual.

Amb l'edició del *Manual de Bastides* es pretén conscienciar els professionals tècnics que fan habitualment projectes relacionats amb la rehabilitació de les façanes que han d'acomplir les prescripcions legals establertes i que, en cas de no complir-les, es procedirà a la sanció. D'aquesta manera, s'intenten trencar les barreres arquitectòniques de la ciutat provocades per les bastides.

Els factors d'èxit del *Manual de Bastides* són:

- La participació activa dels professionals del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya i del Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona en l'edició del Manual.

- Els plans de comunicació interna dels respectius Col·legis, que permetran fer arribar el *Manual de Bastides* a tots els col·legiats.

- L'accés al *Manual de Bastides* a través d'Internet.

- Les reunions amb les empreses del sector de muntatge de bastides.

- L'establiment de noves sancions per l'incompliment de les normes sobre accessibilitat.

- L'execució de les sancions.

MODEL DE TRANSPORT

Ciutat: Barcelona / Ens local: Ajuntament de Barcelona
Habitants: 1.593.075 / Persones amb discapacitat: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacte: rborda@bcn.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Normalització i adaptació de la xarxa de transport públic, de transport especial i privat individual.

Valor afegit per a la societat: L'adaptació de la xarxa de transport és beneficiosa per a tothom; especialment per a la gent gran, dones embarassades, infants, ciutadans que transiten amb cotxets, carrets, etc.

El transport públic de la ciutat de Barcelona pretén donar resposta a les necessitats de desplaçament de tots els ciutadanes i ciutadanes. Amb aquesta finalitat, l'Ajuntament està fent accessibles tant els carrers de la ciutat com els transports públics regulars, mitjançant la incorporació d'autobusos de pis baix amb rampes d'accés, la instal·lació de plataformes d'accés a les parades d'autobús, la creació de serveis de tramvia totalment accessibles, l'adaptació dels guals de la ciutat per facilitar l'accés a les voreres amb comoditat, o l'adaptació de les parades de metro, entre d'altres actuacions.

Tanmateix, es reconeix que existeixen situacions especials que poden dificultar la mobilitat. Per aquest motiu, l'Ajuntament disposa d'un servei de transport complementari al servei de transport públic regular que dona resposta a les situacions en què no hi ha transport públic regular adaptat. El Servei Públic de Transport Especial, conegut com a «porta a porta», és responsabilitat de l'Entitat Metropolitana del Transport (EMT) i de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD). Aquest servei disposa de microbusos i taxis adaptats per atendre les diferents demandes de serveis i el poden utilitzar les persones que dis-

posen de la Targeta Blanca. S'ofereixen dos tipus de serveis o viatges:

- Serveis fixos: són els que es repeteixen en recorregut i horaris i que es poden programar amb antelació.
- Serveis esporàdics: són els que no tenen periodicitat i que no es poden programar fàcilment amb antelació.

PLATGES ACCESSIBLES AMB SERVEI DE SUPORT AL BANY

Ciutat: Barcelona / Ens local: Ajuntament de Barcelona
Habitants: 1.593.075 / Persones amb discapacitat: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacte: rborda@bcn.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Facilita la incorporació i participació de les persones amb discapacitat en un espai de la ciutat i amplia el ventall d'activitats de lleure.

Valor afegit per a la societat: Promou el respecte a la diversitat, augmentant la comprensió i reduint les desigualtats. Estableix un espai de trobada i intercanvi d'experiències, sempre enriquidores, entre ciutadans.

La ciutat de Barcelona ha treballat els darrers anys per fer accessible el conjunt de les seves platges, amb la voluntat de facilitar l'accés i el gaudi a tots els usuaris, i en especial a aquells que tenen algun problema de mobilitat. El servei de suport al bany, que es realitza a les platges de Nova Icària i Sant Sebastià, va adreçat a aquelles persones que tenen una mobilitat reduïda i necessiten ajuda personal i tècnica per poder accedir a l'aigua.

El projecte és fruit de la col·laboració de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD) com a promotor, i de l'Institut Municipal de Parcs i Jardins (departament de

platges) que gestiona, com a responsable del litoral de la ciutat, les actuacions que es realitzen a les platges. Compta amb casetes vestidor, cadires amfibies, grues elevadores, armelles salvavides, para-sols i amb la col·laboració de Creu Roja Barcelona a partir d'un conveni de promoció del voluntariat establert entre aquesta entitat i el Sector de Serveis Personals de l'Ajuntament de Barcelona.

El servei està gestionat en el dia a dia per la Creu Roja, que disposa d'un tècnic responsable a cada una de les platges amb suport al bany. Cada dia es fa un recull de les dades i incidències del servei, que es posa

en comú amb el departament de platges de Parcs i Jardins i amb l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat.

L'IMD, a través de la Comissió Directiva i de la Comissió de Participació d'Urbanisme, informa regularment sobre el servei i recull les opinions i els suggeriments de les entitats.

Finalment, al llarg dels mesos d'estiu, els usuaris tenen a la seva disposició un qüestionari de satisfacció per valorar el servei i recollir les seves propostes de millora. També poden fer arribar les seves queixes o demandes de millora a l'IMD.

MOBILITAT ALS COMERÇOS

Ciutat: Ciutat: Bedford / Ens local: Bedford Borough Council
Habitants: 148.000 / Persones amb discapacitat: 23.000
Web: <http://www.bedford.gov.uk>
Contacte: sodell@bedford.gov.uk

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: El programa soluciona les dificultats d'accés al centre de la ciutat de les persones amb discapacitat sense necessitat de disposar de mitjans propis.

Valor afegit per a la societat: La cessió gratuïta de cotxets i cadires de rodes motoritzades afavoreix a infants i gent gran, o als qui per una lesió veuen reduïda temporalment la seva mobilitat.

A mida que els centres urbans es converteixen en zones per a viants, les persones amb mobilitat reduïda veuen dificultat el seu accés mitjançant la xarxa de transport públic que els apropen a les àrees comercials. El servei ofert per l'associació *Bedford Shopmobility* d'afavoriment de la mobilitat entre els comerços, treballa per donar solució a aquestes dificultats.

El projecte de *Bedford Shopmobility* s'adreça a persones amb mobilitat reduïda permanent o temporal per discapacitat, malaltia o qüestions d'edat. El seu servei és obert a visitants i residents de la ciutat.

Bedford Shopmobility ofereix un servei gratuït, només cal aportar un depòsit retornable per a la utilització de cotxets, cadires de rodes ordinàries o cadires de rodes motoritzades. En el cas d'ambdues modalitats de cadires de rodes, és possible fer-ne una reserva prèvia telefonant a l'Oficina de *Bedford Shopmobility*. A prop de les instal·lacions, hi ha places d'aparcament gratuïtes per a persones amb discapacitat.

Bedford Shopmobility és una associació finançada parcialment per l'Ajuntament de Bedford. L'associació compta amb el treball d'un equip de voluntaris, alguns amb discapacitat.

Des de l'inici del projecte en l'any 1992, el nombre d'usuaris no ha deixat de créixer; actualment, unes 5.000 persones estan registrades i són usuàries del servei ofert.

SUBVENCIONS PER A LA MILLORA DE L'ACCESSIBILITAT

Ciutat: Ciutat: Bedford / Ens local: Bedford Borough Council
Habitants: 148.000 / Persones amb discapacitat: 23.000
Web: <http://www.bedford.gov.uk>
Contacte: sodell@bedford.gov.uk

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Les subvencions promouen les millores d'accés a equipaments i serveis.

Valor afegit per a la societat: L'accessibilitat beneficia tota la ciutadania en general. Els comerços han vist incrementats els seus beneficis amb la possibilitat d'atendre a més usuaris.

El Decret de Discriminació per Discapacitat va esdevenir llei l'any 1995. Aquesta llei estableix certs deures sobre els qui proveeixen serveis com: comerços, restaurants, hotels, espais de lleure, etc. per tal de no discriminar les persones amb discapacitat. És a dir, aquests proveïdors han d'assegurar certes condicions d'accessibilitat en els seus establiments.

L'Ajuntament de Bedford ofereix subvencions a propietaris i arrendataris d'espais públics de manera que puguin complir la llei. Els edificis que poden sol·licitar les subvencions són: petits comerços, dependències públiques, espais de culte, museus,

espais de lleure i hotels.

Les subvencions s'apliquen en millores com:

- Rampes.
- Baranes.
- WC adaptats per a cadires de rodes.
- Places d'aparcament per a persones amb discapacitat.
- Senyals i d'altres instal·lacions per a persones amb discapacitats auditives o de visió.

Les subvencions aporten el 50% del total del cost de les obres fins a un màxim de £1.000.

Les millores d'accés als edificis existents fan que aquests siguin accessibles per a les persones amb discapacitat i per a la resta de la població, especialment la gent gran i els pares i mares amb infants.

Per altra banda, l'experiència ha demostrat que el comerç de la ciutat s'ha beneficiat amb la possibilitat d'atendre les persones amb discapacitat i els seus acompanyants.

C.A.R.E. CIUTATS ACCESSIBLES DE LES REGIONS EUROPEES

Ciutat: Bologna / Ens local: Municipality of Bologna
Habitants: 372.500 / Persones amb discapacitat: 20.000
Web: <http://www.comune.bologna.it>
Contacte: francesca.martinese@comune.bologna.it

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Transformar els recursos geogràfics, històrics, culturals i socials, per tal que esdevinguin accessibles segons els requeriments d'aquells que tenen necessitats especials.

Valor afegit per a la societat: L'experiència promou l'intercanvi i el desenvolupament de polítiques d'accessibilitat arreu d'Europa. CARE millora les condicions d'accessibilitat per a tota la ciutadania.

CARE és un projecte promogut pel programa Interreg III B CADSES (Espai del Sud-est Europeu, Adriàtic i Danubi) el qual és una iniciativa de la Comunitat Europea. El projecte compta amb el finançament del Fons Europeu del Desenvolupament Regional (FEDER).

El *partner* principal del projecte és la regió de l'Emilia-Romagna, que gestiona la coordinació de l'activitat en l'àmbit administratiu i financer; així com les relacions amb la Comissió Europea.

El principal objectiu de CARE és millorar la qualitat de vida dels ciutadans i dels turistes. Aquest objectiu s'aconsegueix amb el desenvolupa-

ment d'una xarxa de serveis i instal·lacions accessibles arreu de les ciutats europees adherides.

CARE ha adoptat un barem de puntuació respecte a l'accessibilitat basat en cinc punts principals: identitat, sostenibilitat, accessibilitat, seguretat i eficiència. A més, ha dissenyat una base de dades específica per tal de catalogar i detectar els itineraris turístics fàcilment accessibles per a persones amb discapacitat.

El projecte treballa per a eliminar barreres culturals que encara avui representen un obstacle important. Finalment, CARE contribueix a transformar els recursos geogràfics, histò-

rics, culturals i socials, per tal que esdevinguin accessibles segons els requeriments d'aquells que tenen necessitats especials.

El projecte disposa d'un web: <http://www.interreg-care.org/site/>

ACCÉS A LA PLATJA MITJANÇANT CADIRA AMFÍBIA

Ciutat: Ferreries / Ens local: Ajuntament de Ferreries
Habitants: - / Persones amb discapacitat: -
Web: <http://www.ajferreries.org>
Contacte: sanitat@ajferreries.org

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Facilita la seva incorporació en un espai de la ciutat, normalitzant la seva presència. Amplia el ventall d'oferta lúdica i de participació.

Valor afegit per a la societat: Promou el respecte a la diversitat, augmentant la comprensió i reduint les desigualtats. Estableix un espai de trobada i intercanvi d'experiències, sempre enriquidores, entre ciutadans.

Des de l'estiu del 2004, la platja de Cala Galdana disposa d'una cadira amfíbia que facilita l'accés a l'aigua. El servei l'ofereix la Creu Roja local amb la col·laboració de personal voluntari.

SERVEI DE TAXI ADAPTAT PER A PERSONES AMB PROBLEMES SEVERS DE MOBILITAT

Ciutat: L'Hospitalet de Llobregat / Ens local: Ajuntament
Habitants: 261.310 / Persones amb discapacitat: 16.479
Web: <http://www.l-h.es/Ajuntament/>
Contacte: cyustef@l-h.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Facilita el desplaçament i l'autonomia dels ciutadans amb discapacitat d'una manera pràctica, àgil i efectiva en l'exercici de les activitats normals de la seva vida diària.

Valor afegit per a la societat: Evita l'acompanyament per part de familiars o voluntaris i afavoreix la participació social de tots els ciutadans.

Aquest servei de taxi adaptat està dirigit a persones amb barem de mobilitat reduïda que s'han de desplaçar de forma fixa a destins fora de l'Hospitalet per diversitat de causes: laborals, estudis, assistència a centres de serveis socials, etc.

Es tracta d'un servei d'accés universalitzat, per a persones amb barem de mobilitat reduïda, que garanteix un nombre mínim de viatges fixat en 12 trajectes per mes; és a dir, 6 d'anada i 6 de tornada.

El cost del servei de taxi adaptat és independent de la duració del trajecte, ja que el preu és fixat amb l'Entitat Metropolitana del Transport, de

manera que l'usuari ha d'abonar 1€ per viatge.

La cobertura territorial del servei abasta les següents localitats: l'Hospitalet, Barcelona, Cornellà, Esplugues, Sant Just Desvern i l'Institut Guttmann (Badalona).

La cobertura horària és la següent:

- Dilluns, dijous, diumenges i festius fins a les 24:00 hores.

- Divendres, dissabtes, i vigílies fins a les 14:00 hores.

Per tal de sol·licitar el servei cal demanar-ho per telèfon o fax amb una certa antelació (de 48 hores a 1 hora abans del viatge).

L'horari d'atenció als usuaris per a sol·licitar el servei és:

- De 9:00 a 21:00 hores, de dilluns a divendres.

- De 9:00 a 15:00 hores, els dissabtes.

PROGRAMA «CASA OBERTA»

Ciutat: Lisboa / Ens local: Câmara Municipal de Lisboa
Habitants: 564.657 / Persones amb discapacitat: 61.067
Web: <http://www.cm-lisboa.pt>
Contacte: jorge.simoies@cm-lisboa.pt

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: El programa possibilita l'accés a equipaments i serveis, públics i privats a persones amb discapacitats motrius.

Valor afegit per a la societat: L'accessibilitat beneficia tota la ciutadania en general.

El programa «Casa Oberta» neix d'un conveni de col·laboració signat per part de dues entitats privades de solidaritat social amb una experiència reconeguda en l'àmbit de la discapacitat: LPDM-CRS (Lliga Portuguesa de Persones amb Discapacitat Motriu-Centre de Recursos Socials) i APPC (Associació Portuguesa de Paràlisi Cerebral).

Aquest programa fou creat l'any 1990 per iniciativa de l'Ajuntament de Lisboa/Departament d'Afers Socials amb l'objectiu de solucionar problemes relacionats amb l'exclusió social causada per les moltes barreres arquitectòniques existents a la ciutat de Lisboa.

Per a la implantació del programa es va crear un grup de treball format per 2 tècnics representants de l'Ajuntament de Lisboa, un arquitecte, un treballador social, i per finalitzar, un terapeuta ocupacional en representació de les entitats.

Des d'aleshores, els tècnics visiten els edificis seguint les peticions rebudes a l'Ajuntament de Lisboa, per tal d'avaluar-ne la seva situació.

En definitiva, des del programa es treballa per portar a terme obres de construcció civil o d'adaptació d'aparells mecànics amb l'objectiu d'eliminar les barreres arquitectòniques interiors i exteriors dels edificis municipals i privats.

Fins a l'actualitat s'han acomplert 164 adaptacions amb una despesa aproximada de 1.666.194,58 € al municipi.

PROJECTE DE «DISSENY INCLUSIU»

Ciutat: Lisboa / Ens local: Câmara Municipal de Lisboa
Habitants: 564.657 / Persones amb discapacitat: 61.067
Web: <http://www.cm-lisboa.pt>
Contacte: jorge.simoies@cm-lisboa.pt

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Incorporar l'accessibilitat i normalització en l'àmbit del disseny amb la participació de persones amb discapacitat.

Valor afegit per a la societat: Disposar de propostes i solucions normalitzades per a tots els ciutadans.

L'Ajuntament de Lisboa va formar part d'un projecte anomenat «Disseny inclusiu», junt amb el Centre de Disseny Portuguès, l'Associació Portuguesa de Cecs i Persones amb Visió Parcial, i la Facultat d'Arquitectura de la Universitat Tècnica de Lisboa. El projecte va ser finançat pel programa europeu EQUAL.

El principal objectiu del projecte va ser promoure la llibertat de moviments i la igualtat d'accés als béns i serveis de la gent habitualment en desavantatge per les seves característiques físiques, sensorials o intel·lectuals. Per tal de complir amb aquesta missió, es van establir el següents objectius específics:

- Incloure els usuaris en la recerca de solucions més efectives, segures i còmodes per a tots.

- Promoure la recerca pel que fa a conceptes, propostes i solucions en el camp del Disseny Inclusiu, el Disseny Universal i el Disseny per a Tots.

- Augmentar la conscienciació en referència al Disseny Inclusiu entre institucions públiques, professionals i el públic general.

- Promoure el coneixement de la matèria entre els especialistes que poden provocar l'efecte multiplicador.

Per assolir aquests objectius es van promoure diverses actuacions que

van incloure, entre d'altres: el Taller Internacional «Ensenyant el Disseny Inclusiu», el Seminari Internacional «Disseny Inclusiu-Societat Inclusiva», cursos de formació, el curs de Postgrau «Disseny Urbà Inclusiu», la pàgina web amb recursos sobre el Disseny Inclusiu, i finalment, el Premi de Disseny inclusiu.

SERVEI DE TRANSPORT ADAPTAT

Ciutat: Lisboa / Ens local: Câmara Municipal de Lisboa
Habitants: 564.657 / Persones amb discapacitat: 61.067
Web: <http://www.cm-lisboa.pt>
Contacte: jorge.simoies@cm-lisboa.pt

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Facilita el desplaçament dels ciutadans amb discapacitat d'una manera pràctica, àgil i efectiva en l'exercici de les activitats normals de la seva vida diària.

Valor afegit per a la societat: Evita l'acompanyament per part de familiars o voluntaris i afavoreix la participació social de tots els ciutadans.

El Servei de Transport Adaptat és un projecte desenvolupat per part de l'Ajuntament de Lisboa/Departament d'Afers Socials. El seu objectiu principal és oferir un mitjà de transport accessible amb finalitats educatives.

Elo Social, una entitat privada de solidaritat social, col·labora amb l'Ajuntament en aquest projecte. L'entitat coopera en la gestió del servei, bàsicament promovent actuacions de conscienciació i sessions de formació adreçades als treballadors que assisteixen als usuaris en les seves rutes diàries. A més, fa el seguiment del funcionament del projecte.

Els usuaris potencials del servei són habitants de Lisboa amb discapacitat o amb mobilitat limitada, prioritàriament les persones de 6 a 30 anys (en període formatiu/educatiu). Al voltant de 95 usuaris es beneficien diàriament del servei de transport casa/escola/casa proporcionat pel municipi; i aproximadament el 55% l'utilitzen més d'una vegada al dia. Es realitzen uns 19.860 viatges anualment. A més, el projecte garanteix el transport a les associacions que donen suport a persones amb discapacitat o amb mobilitat reduïda per tal que puguin beneficiar-se de mitjans de transport adaptats a les seves necessitats.

El Departament d'Afers Socials disposa de 5 vehicles amb l'objectiu d'assegurar les necessitats de transport diàries dels usuaris, i facilita l'accés a les institucions educatives, entre d'altres. El servei és gratuït i dóna preferència al transport regular d'acord amb les sortides i destinacions establertes, de manera que es fa possible la previsió per avançat.

El projecte compta amb un pressupost previst per al 2006 de 60.000 €, amb una quantitat afegida de 120.000 € per a l'adquisició de 3 vehicles.

PROGRAMA DE TRANSPORT CONCERTAT PER A PERSONES AMB MOBILITAT REDUÏDA

Ciutat: Lleida / Ens local: Ajuntament de Lleida
Habitants: 124.709 / Persones amb discapacitat: 9.469
Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
Contacte: mjsanchez@paeria.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Facilita el desplaçament dels ciutadans amb discapacitat d'una manera pràctica, àgil i efectiva en l'exercici de les activitats normals de la seva vida diària.

Valor afegit per a la societat: Evita l'acompanyament per part de familiars o voluntaris i afavoreix la participació social de tots els ciutadans.

El gener de 2004 l'Ajuntament de Lleida endega aquest programa amb el qual vol fomentar la utilització del servei del taxi adaptat. L'objectiu del programa és facilitar la mobilitat puntual de les persones amb mobilitat reduïda i promoure la normalització en la utilització dels serveis públics per a tots els ciutadans, independentment de la seva condició física.

El programa incrementa la participació social de les persones amb mobilitat reduïda i suposa una fita més en el desenvolupament de les polítiques actives que l'Ajuntament ha anat portant a terme durant els darrers anys per fer de la igualtat

d'oportunitats una realitat efectiva. El servei de taxi adaptat és pot sol·licitar per a qualsevol activitat que es vulgui realitzar dins del municipi de Lleida: realitzar gestions, anar de compres, assistir a activitats culturals, lúdiques, esportives, etc.

El nombre de serveis que es poden utilitzar és de 2 serveis per setmana, i els usuaris del taxi són la persona amb mobilitat reduïda acompanyada, com a màxim, de dues persones. La tarifa de l'ús del servei és d'1 € per a la persona amb mobilitat reduïda i d'1 € per a cada acompanyant.

Els requisits per poder accedir al programa són:

- Tenir reconeguda la mobilitat reduïda o la limitació de la mobilitat funcional.
- Estar empadronat/da al municipi de Lleida.

COM FER ACCESSIBLE UN ACTE PÚBLIC

Ciutat: Sabadell / Ens local: Ajuntament de Sabadell
Habitants: 196.971 / Persones amb discapacitat: 10.273
Web: <http://www.sabadell.net>
Contacte: jbrotons@ajsabadell.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Les recomanacions publicades afavoreixen la plena participació i l'accés a la informació de les persones amb discapacitat.

Valor afegit per a la societat: Promou el respecte a la diversitat, augmentant la comprensió i reduint les desigualtats.

La plena participació i l'accés a la informació de les persones amb discapacitat és un dret que cal garantir.

Per això, el Consell de Persones amb Disminució de Sabadell ha publicat un material de difusió amb recomanacions que cal tenir presents per assolir unes condicions d'accessibilitat en l'organització d'actes i activitats. Els actes als quals es fa referència poden ser des d'un esdeveniment esportiu o cultural; una conferència, taula rodona, xerrada o presentació; un acte en el marc d'una campanya electoral o una exposició cultural, permanent o temporal.

Les recomanacions fan referència als següents aspectes:

- Requisits dels espais.
- Senyalització d'itineraris.
- Reserva de places a primeres files.
- Reserva de places d'aparcament per a discapacitats.
- Serveis d'acompanyament.
- Serveis d'interpretació de la llengua de signes.
- Serveis de subtitulació.
- Serveis alternatius de megafonia.
- Característiques de la informació impresa o escrita.
- Difusió de l'acte.

DISSENY DEL PLA D'ACCESSIBILITAT

Ciutat: Tremp / Ens local: Ajuntament de Tremp
Habitants: 5.286 / Persones amb discapacitat: 324
Web: <http://www.ajuntamentdetremp.com>
Contacte: benestar@ajuntamentdetremp.com

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Possibilita l'accessibilitat a serveis i equipaments bàsics de la ciutat.

Valor afegit per a la societat: Facilita l'accessibilitat a col·lectius com: gent gran, dones embarassades, infants, ciutadans que transiten amb cotxets, carrets, etc.

Amb l'objectiu d'assumir criteris d'accessibilitat en moments de desenvolupament i creixement de la ciutat, Tremp va endegar un pla d'accessibilitat.

Per al disseny del pla es van traçar uns eixos bàsics que comuniquen els principals equipaments de la ciutat que responen a les necessitats bàsiques de tot ciutadà: Hospital, CAP, centre comercial, cinema, escoles, etc. Un cop definits els eixos, es van estudiar les diferents dificultats existents als equipaments i serveis i es va treballar per aconseguir-ne l'accessibilitat.

Les fonts de finançament del pla han estat l'Ajuntament del municipi

i ajudes de la Generalitat de Catalunya.

S'han dut a terme les següents actuacions:

- Ubicació de guais.
  - Rampes a les voreres.
  - Aparcaments especials per a persones amb discapacitat.
- El Pla d'Accessibilitat es complementa amb un projecte que estudia tots els equipaments municipals. Al llarg d'un any i per completar el Pla d'Accessibilitat es van dissenyar i omplir unes fitxes per estudiar les mancances de cadascun dels equipaments.

INSTAL·LACIÓ D'ASCENSORS

Ciutat: Zaragoza / Ens local: Ajuntament de Zaragoza
Habitants: 660.895 / Persones amb discapacitat: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contacte: asesoraeducacion@zaragoza.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: La instal·lació d'ascensors en edificis possibilita l'accés i la mobilitat de les persones amb discapacitat física, millorant la seva qualitat de vida.

Valor afegit per a la societat: La instal·lació d'ascensors en edificis facilita l'accés i la mobilitat de tota la població en general.

La Gerència d'Urbanisme de l'Ajuntament de Saragossa ha impulsat una iniciativa per afavorir l'eliminació de barreres en els edificis sense ascensor. Aquesta iniciativa ha suposat l'adopció d'un criteri interpretatiu nou per a la reducció de l'amplada de les escales i per a la posterior instal·lació d'ascensors als edificis antics.

La darrera mesura d'aquest procés impulsat per la Gerència d'Urbanisme va ser un acord del Plenari per assumir el criteri emès per part del Ministerio de Vivienda per a la interpretació de la norma bàsica de l'edificació que afecta les condicions de protecció contra els incendis pel que fa a la reducció de l'amplada mínima

de les escales en edificis i la instal·lació d'un ascensor.

La proposta de flexibilització de la normativa d'ascensors ha tingut molt de ressò entre els ciutadans. A més de la incorporació de criteris interpretatius nous, la reforma ha suposat la modificació de dos articles normatius que flexibilitzen els procediments per a la instal·lació d'ascensors en edificis antics.

Amb l'aplicació d'aquestes mesures s'està incidint notablement en la millora de la qualitat de vida de milers de famílies; i des de l'inici de la reforma s'ha duplicat el nombre de llicències concedides, que ha passat de 78 l'any 2003 a 161 l'any 2005.

A aquestes dades se sumen les obtingudes durant el primer trimestre de 2006 quan la tendència va suposar un increment continuat de sol·licituds i expedients resolts favorablement per a la instal·lació d'ascensors, especialment demanats en els barris amb un parc d'habitatges més antic.

PLA D'ACCESSIBILITAT I SUPRESSIÓ DE BARRERES ARQUITECTÒNIQUES EN EDIFICIS PÚBLICS

Ciutat: Zaragoza / Ens local: Ajuntament de Zaragoza
Habitants: 660.895 / Persones amb discapacitat: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contacte: asesoraeducacion@zaragoza.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat:

Possibilita l'accés de les persones amb mobilitat reduïda als edificis públics.

Valor afegit per a la societat:

Les condicions d'accessibilitat beneficien el conjunt de la població, que en diverses etapes i circumstàncies de la vida pot veure la seva mobilitat reduïda.

Entre els mesos de maig i setembre de 2004 el Servei de Conservació d'Equipaments de l'Ajuntament de Saragossa va elaborar tres estudis bàsics d'accessibilitat per portar a terme un programa d'actuació d'eliminació de barreres per al període 2005-2008. Tenint en compte que els equipaments municipals han de considerar-se de concurrència pública, els estudis analitzen el seu estat des de la Normativa d'Accessibilitat en tota la seva amplitud. Per tal d'aconseguir els objectius d'accessibilitat i poder descriure les obres i accions necessàries, s'ha parat atenció sobre els mateixos edificis i l'espai lliure que contenen.

De cada edifici es realitza:

- Informe sobre el grau de compliment de la Normativa.
- En cas de no adaptació, es proposen les mesures correctores.
- Estimació econòmica de les obres a realitzar.
- Proposta sobre la gestió més adequada per a la realització de les obres.

Aquesta tasca ha exigut recercar la informació en diverses fonts: arxius del Servei de Conservació, disseny de croquis realitzats *in situ*, arxius particulars dels arquitectes de cada edifici, plànols facilitats en els propis edificis o per part de les seus dels districtes, arxius del Servei de Parcs i

Jardins, plànols d'evacuació d'incendis existents en els edificis i en l'Arxiu Municipal.

TEST D'ACCESSIBILITAT WEB (TAW)

Ciutat: Zaragoza / Ens local: Ajuntament de Zaragoza
Habitants: 660.895 / Persones amb discapacitat: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contacte: asesoraeducacion@zaragoza.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat:

L'accessibilitat del portal facilita la utilització d'internet a les persones amb discapacitat.

Valor afegit per a la societat:

Els criteris d'accessibilitat faciliten que qualsevol persona pugui trobar la informació en el Web Municipal més ràpidament.

El Web Municipal de l'Ajuntament de Saragossa, amb presència a Internet des de 1994, ha estat especialment sensible en temes d'accessibilitat. Des de l'estiu de 2002, la Unitat de Gestió Web Municipal d'aquest Ajuntament va començar a adoptar mesures per a garantir l'accés a la informació de tots els ciutadans. Aquestes mesures poden resumir-se en els punts següents:

- Des del 2003, tots els serveis nous que s'incorporen al Web Municipal es realitzen seguint els criteris d'accessibilitat que proposa el Wide Web Consortium (W3C).
- A més, aquests serveis nous es medeixen i s'avaluen en el Test d'Ac-

cessibilitat Web (TAW) abans de ser visibles al web.

- S'està treballant amb la informació web prèvia al 2003 per tal que compleixi amb els criteris d'accessibilitat requerits.

En els darrers estudis (III, IV i V de *Radiografies Web Municipals*) realitzats per part del diari *El País* i publicats en el suplement *Ciberp@is*, el Web de l'Ajuntament de Saragossa ocupava les primeres posicions en accessibilitat.

Finalment, en la V *Radiografia de Webs Municipals* (2005), el Web de l'Ajuntament de Saragossa va aconseguir la primera posició com al millor de tots els webs dels consistoris

espanyols (d'un total de 92 municipis avaluats). A més, en l'apartat d'accessibilitat va passar el test d'accessibilitat TAW, col·locant-se novament entre els primers llocs.

Butlletí electrònic <i>Gràcia Accessible</i> (Barcelona)	34
La participació de persones amb discapacitat: una realitat creixent en la dinàmica de l'Ajuntament de Barcelona (Barcelona)	34
Projecte de taules rodones als centres ensenyament secundari del districte Horta-Guinardó (Barcelona)	35
Grup d'Accessibilitat (Bedford)	35
CRH-Centre de Recursos per a Persones Discapacitades (Bologna)	36
Accessibilitat d'una Xarxa de Serveis per a Persones amb Discapacitats Lingüístiques (Helsinki)	36
Guia electrònica d'accessibilitat <i>DisabledGo</i> (Leeds)	37
Grup de Treball de Discapacitats (Leeds)	37
Fòrum de les Persones amb Discapacitat (L'Hospitalet de Llobregat)	38
Consell Municipal de Persones amb Discapacitat (Lleida)	38
Fira Minusval/Gerontalia (Lleida)	39
SIRIUS, serveis d'assessorament per a les persones amb discapacitat (Reus)	39
Calendari 2005 (Sabadell)	40
Campanya «Ciutadans de Ple Dret» (Sabadell)	40
De Boa Man (Vigo)	41
Jornades tècniques sobre Accessibilitat Integral (Zaragoza)	41

PARTICIPACIÓ I INFORMACIÓ CIUTADANA

BUTLLETÍ ELECTRÒNIC GRÀCIA ACCESSIBLE

Ciutat: Barcelona / Ens local: Ajuntament de Barcelona
Habitants: 1.593.075 / Persones amb discapacitat: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacte: rborda@bcn.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Promoure actuacions de normalització dels serveis a persones amb discapacitat i de les experiències positives de participació d'aquests col·lectius a l'àmbit públic.

Valor afegit per a la societat: El butlletí és una eina de sensibilització per al públic en general, en difondre la realitat de les persones amb discapacitat.

Aquest butlletí electrònic està destinat a donar a conèixer els avenços que es fan i que es poden fer en el districte de Gràcia per tal que tothom tingui accés als serveis i àmbits de la vida quotidiana amb independència de les seves capacitats. El butlletí conté informació de divulgació de mitjans i experiències d'accessibilitat, integració i normalització amb aplicació en els sectors públic i privat. Es dirigeix a tots els agents que poden ajudar a construir el Districte de Gràcia com un territori exemplar en aquest àmbit. En definitiva, el butlletí *Gràcia Accessible* divulga conceptes d'accessibilitat, les actuacions que fa el Dis-

tricte en matèria de supressió de barreres i mesures d'accessibilitat i d'integració, el que fan altres administracions i el que fan associacions i empreses del territori i en el territori. El butlletí s'envia trimestralment (4 per any) a un total de 220 adreces electròniques receptores entre entitats (AMPA, associacions de persones amb discapacitat), serveis públics (escoles, serveis de salut) i privats (comerciants, professionals) i mitjans de comunicació locals. El finançament del projecte és 100% municipal repartit entre l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat pel que fa a recursos humans,

hores de treball del tècnic territorial de Promoció i Suport, i part del programari i suport informàtic; i el Districte de Gràcia pel que fa a infraestructura material, disseny inicial, oficina i equip informàtic.

LA PARTICIPACIÓ DE PERSONES AMB DISCAPACITAT: UNA REALITAT CREIXENT EN LA DINÀMICA DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

Ciutat: Barcelona / Ens local: Ajuntament de Barcelona
Habitants: 1.593.075 / Persones amb discapacitat: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacte: rborda@bcn.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Facilita la interlocució entre administració i ciutadans amb discapacitat i influeix en les polítiques per a la integració. És un element de cohesió social.

Valor afegit per a la societat: El model és aplicable a altres àmbits i col·lectius, com avenç de democràcia participativa i eina per millorar la implicació de la ciutadania en el sistema.

L'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD) es va crear l'any 1989 –fruit de la fusió dels 2 patronats de disminuïts, creats el 1978 i el 1980– i una de les característiques més singulars en la seva dinàmica és la participació de les persones amb discapacitat i/o els seus representants en els òrgans de govern. Els representants de persones amb discapacitat participen en diversos espais: Consell Rector, Comissió Executiva, Comissions de participació temàtiques, Grups de treball i Comissions de seguiment de serveis específics. L'IMD té com a missió promoure l'accessibilitat, entesa en un sentit am-

pli, d'accés de les persones amb qualsevol tipus de discapacitat a les activitats, serveis, espais i vida de la ciutat. L'accessibilitat s'entén no solament com a possibilitat de desplaçament, sinó també com a possibilitat d'accés a l'ús i a gaudir de la ciutat, formant part del conjunt de la ciutadania. Per altra banda, s'han anat estructurant taules d'entitats, consells i comissions d'accessibilitat o de persones amb discapacitat, territorialitzats en els diferents districtes de la ciutat. Actualment, dels 10 districtes de Barcelona, ja n'hi ha 8 que tenen alguna d'aquestes estructures de participació ciutadana.

També es promou la participació d'entitats de persones amb discapacitat en consells sectorials d'altres grups de població o temàtiques (Consell de Ciutat, Consell de Benestar Social, Consell de la Joventut, de la Dona, Grup de Millora de l'Accessibilitat, etc.)

PROJECTE DE TAULES RODONES ALS CENTRES ENSENYAMENT SECUNDARI DEL DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ

Ciutat: Barcelona / Ens local: Ajuntament de Barcelona
Habitants: 1.593.075 / Persones amb discapacitat: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacte: rborda@bcn.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Possibilita oferir el testimoni de persones amb discapacitat amb experiències pràctiques.

Valor afegit per a la societat: El projecte és una eina de sensibilització i formació que ajuda a difondre la realitat de les persones amb discapacitat als joves.

Aquest projecte està organitzat pel Consell de Persones amb Discapacitat del districte d'Horta-Guinardó i l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD), a través del seu tècnic al districte. La iniciativa vol oferir un espai per apropar la realitat de les persones amb discapacitat als alumnes de 3r i 4t d'educació secundària i batxillerat del Districte d'Horta-Guinardó. Les sessions de treball s'estructuren entorn a la realització de taules rodones on participen alumnes i persones afectades per algun tipus de discapacitat. La projecció d'un reportatge, realitzat per entitats de persones amb discapacitat, que re-

cull les experiències diàries dels seus protagonistes, serveix d'excusa per donar pas al debat posterior. Per tal d'organitzar les taules rodones, el tècnic de l'IMD procedeix a informar als instituts del districte de la possibilitat d'incloure aquesta activitat al seu espai de tutoria, espai de l'horari lectiu que es dedica a tractar temes diversos. Seguidament, es determina quines seran les persones amb discapacitat que participaran a la taula rodona, procurant que estiguin representades totes les discapacitats. En tots els casos, hi és present el tècnic de l'IMD per presentar, moderar i participar en el debat.

L'avaluació de l'activitat la fa el tutor conjuntament amb el tècnic de l'IMD al final de cada sessió, a partir de variables com ara les característiques del grup, el grau d'atenció durant l'emissió del reportatge i el posterior grau de participació observat.

GRUP D'ACCESSIBILITAT

Ciutat: Bedford / Ens local: Bedford Borough Council
Habitants: 148.000 / Persones amb discapacitat: 23.000
Web: <http://www.bedford.gov.uk>
Contacte: sodell@bedford.gov.uk

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: El grup treballa per millorar l'accés de les persones amb discapacitat als béns, instal·lacions i serveis de la ciutat.

Valor afegit per a la societat: També es millora l'accés de les persones amb discapacitat, turistes, persones de pas i d'altres col·lectius als béns, instal·lacions i serveis.

El Grup d'Accessibilitat de Bedford és una organització voluntària que té com objectiu la millora de l'accessibilitat en edificis i serveis de la ciutat. El Grup d'Accessibilitat està format per un conjunt de consumidors informal i independent que treballen per millorar l'accés de totes les persones –i molt especialment les persones amb discapacitat– als béns, instal·lacions i serveis. El Grup d'Accessibilitat ha desenvolupat un ampli ventall d'activitats amb la missió d'afavorir l'accessibilitat a la ciutat de Bedford i als seus voltants. El grup intenta aconseguir un entorn que possibiliti la participació de tothom en les activitats orga-

nitzades per a un públic massiu en condicions dignes, de no dependència i amb dret a triar.
– El grup ha fet campanya amb èxit perquè les polítiques del Pla Local afavoreixin l'increment del nombre de llars accessibles del territori.
– Com a resultat de les Enquestes d'Accessibilitat coordinades pel grup, l'Ajuntament ha pogut publicar la guia per als visitants amb discapacitat *Accés a Bedford*. Per a més informació vegeu: http://www.bedford.gov.uk/bedford/decs/access_20guides_20index.htm
– La campanya adreçada a l'Ajuntament per tal que adoptés una política de taxis adaptats, va tenir com a

conseqüència l'adaptació per a cadires de rodes del 60% dels taxis del municipi.
– El grup ha pressionat l'Ajuntament perquè elimini els obstacles de les zones per a vianants i compleixi el Decret Vial.
– L'Ajuntament consulta al grup en la majoria d'aspectes relatius a l'accessibilitat.
– El grup contacta regularment amb els proveïdors de serveis (supermercats, restaurants, petit comerç...) per a instar-los a complir amb el Decret de Discriminació de la Discapacitat.

CRH - CENTRE DE RECURSOS PER A PERSONES DISCAPACITADES

Ciutat: Bologna / Ens local: Municipality of Bologna
Habitants: 372.500 / Persones amb discapacitat: 20.000
Web: <http://www.comune.bologna.it>
Contacte: francesca.martinese@comune.bologna.it

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: El CRH millora l'accés a la informació en crear un únic punt d'informació sobre la discapacitat.

Valor afegit per a la societat: Ofereix informació centralitzada a l'abast de tothom.

Els Serveis Socials del municipi de Bolonya promouen el Centre de Recursos per a Persones Discapacitades (CRH). El centre compta amb la col·laboració d'institucions públiques, privades i no governamentals. La tasca desenvolupada pel CRH va ser guardonada l'any 2003 per part del Fòrum de l'Administració Pública. El principal objectiu del centre és afavorir l'accés a la informació creant un únic punt d'informació sobre la discapacitat i utilitzant instruments –com el telèfon o les comunicacions *on line*– que poden funcionar a distància i arribar directament a la gent en les seves llars. El CRH alberga un dels punts d'atenció de la

biblioteca del Centre de Documentació sobre la Discapacitat que compta amb més de 50.000 documents. El CRH facilita informació i notícies relacionades amb la discapacitat. Informa sobre drets establerts en lleis nacionals i regionals; així com sobre oportunitats que ofereixen la xarxa de serveis locals i totes les associacions culturals i socials. També facilita documentació específica i notícies sobre economia, desgravació fiscal, oportunitats laborals, barres arquitectòniques, escoles, esport, turisme i serveis socials. La informació s'ofereix gratuïtament (per telèfon o correu electrònic i butlletí informatiu). A més, els operadors

del punt d'informació reben el públic directament. L'eina principal d'aquest projecte és una comunicació eficient: a nivell intern (amb altres àrees i departaments de l'Ajuntament) i extern (amb mitjans de comunicació, usuaris i altres organitzacions). El cost total del projecte és de 49.900 € i ha estat finançat per fons propis.

ACCESSIBILITAT D'UNA XARXA DE SERVEIS PER A PERSONES AMB DISCAPACITATS LINGÜÍSTIQUES

Ciutat: Helsinki / Ens local: Helsinki City Council
Habitants: 555.474 / Persones amb discapacitat: 75.000
Web: <http://www.hel.fi/helsinkikaikille>
Contacte: pirjo.tujula@hel.fi

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: El projecte facilita la participació social de les persones amb discapacitats lingüístiques; així com l'obtenció i l'intercanvi d'informació entre aquest col·lectiu.

Valor afegit per a la societat: El projecte millora la comunicació en general en disposar d'una eina facilitadora.

L'Associació Finesa de Discapacitats Mentals (FARM) és una entitat d'abast nacional. El Centre de Comunicació i Tecnologia Tikoteekki és una unitat de FARM que proporciona assessorament respecte a habilitats comunicatives per a la gent amb discapacitats lingüístiques. En el centre es porta a terme un projecte anomenat Papunet. El projecte Papunet consisteix en una xarxa de serveis interactius de comunicació alternativa a Internet (ACC). L'objectiu del projecte Papunet és donar informació mitjançant Internet a la gent amb discapacitats lin-

güístiques, als qui utilitzen el «llenguatge planer», als seus familiars i professionals. A més, el projecte possibilita l'intercanvi d'informació entre els professionals i les persones amb discapacitats lingüístiques, amb especial atenció en la disponibilitat i l'accessibilitat de les pàgines web. En definitiva, la principal idea de Papunet és crear un web fàcil d'utilitzar per a diferents col·lectius. Així, des d'un inici, l'accessibilitat del web de Papunet ha estat de principal importància en el desenvolupament del projecte. El web compta amb llenguatge estàndard, pàgines en llenguatge

Bliss i pàgines que inclouen símbols. També disposa de suport auditiu i en el futur comptarà amb la versió en text de les pàgines. El cost previst del projecte és de 250.000-300.000 € l'any i està finançat per l'entitat finesa Associació de Màquines Escurabutxaques.

GUIA ELECTRÒNICA D'ACCESSIBILITAT DISABLEDGO

Ciutat: Leeds / Ens local: Leeds City Council
Habitants: 715.404 / Persones amb discapacitat: –
Web: <http://www.leeds.gov.uk>
Contacte: anne.mcmaster@leeds.gov.uk

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Les persones amb discapacitat poden comprovar si un servei és accessible en visitar el web de *DisabledGo*.

Valor afegit per a la societat: La guia ajuda el comerç local a arribar a clients nous entre els residents i els visitants de Leeds.

La guia *DisabledGo* compta amb centenars de botigues, pubs, restaurants, cinemes i altres llocs de trobada accessibles per a persones amb problemes auditius, de visió o de mobilitat. A la pàgina <http://www.DisabledGo.info> es pot comprovar si un pub és accessible per a cadires de rodes, un cinema pot oferir sistemes alternatius d'àudio, un hotel compta amb habitacions adaptades o si un restaurant accepta l'entrada de gossos pigall i ofereix els menús impresos amb lletra gran o sistema Braille. La guia possibilita que els negocis de Leeds, així com els proveïdors de serveis puguin arribar a un gran nombre

de clients que tenen problemes d'accessibilitat. Segons dades del govern, hi ha 10 milions de persones discapacitades al Regne Unit, que com a clients, representen una despesa anual de 80 milions de lliures. Aquesta guia ajudarà, per tant, els negocis locals a arribar a nous clients entre els residents i visitants de Leeds. 10 milions de persones són una sisena part de la població del Regne Unit, quantitat que equivaldria a uns 100.000 residents de l'àrea de Leeds. Amb tot, moltes d'aquestes persones amb discapacitat no poden sortir a comprar, treballar o viatjar amb normalitat. Aquesta impossibilitat es converteix en una «batalla

constant» que condueix les persones discapacitades a una pèrdua de confiança, a renunciar a la normalitat i a esdevenir excloses de la vida familiar, social i econòmica. *DisabledGo* està disponible, en diverses ciutats britàniques (Brighton i Hove, Cardiff, Edinburgh, Westminster, Croydon, Aylesbury Vale, North East Lincolnshire, Wadsworth, Kirklees, Wolverhampton i Richmond) gràcies a l'esponsorització de Marks & Spencer i dels ens locals. Radio 2 va designar la guia com a «Lloc Web del Dia» i els comerços de la comunitat van guardonar-la amb el Big Tick of Excellence (Vistiplau d'Excel·lència).

GRUP DE TREBALL DE PERSONES AMB DISCAPACITAT

Ciutat: Leeds / Ens local: Leeds City Council
Habitants: 715.404 / Persones amb discapacitat: –
Web: <http://www.leeds.gov.uk>
Contacte: anne.mcmaster@leeds.gov.uk

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: El grup ofereix una oportunitat formal de comunicació i influència en la presa de decisions.

Valor afegit per a la societat: La influència en el procés de presa de decisions ofereix un canal per assegurar que les necessitats de les persones amb discapacitat es tenen en consideració.

Els treballadors amb discapacitat de l'Ajuntament de Leeds disposen d'un fòrum per a defensar els seus interessos. Cada departament de l'Ajuntament ha nomenat dues persones amb discapacitat per a formar part del grup de treball o fòrum. Aquest grup –juntament amb els grups de dones, minories ètniques, gais, lesbianes i bisexuals– compta amb el suport de l'equip directiu més veterà de l'Ajuntament, que rep informes regularment sobre aspectes d'importància per als treballadors amb discapacitat. L'objectiu del grup és oferir un espai on els treballadors amb discapacitat tracten aspectes clau que els afec-

ten, per posteriorment influir i aconsellar l'Administració Local. Els membres del grup han respost positivament al compromís de l'Ajuntament i treballen en equip per tal de millorar les condicions de les persones discapacitades que treballen al consistori o que utilitzen els seus serveis. El programa de treball del grup inclou: intercanvi d'informació, consell pel que fa a les polítiques locals, procediments i pràctiques al voltant de temes com treball o accessibilitat.

FÒRUM DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

Ciutat: L'Hospitalet de Llobregat / Ens local: Ajuntament
Habitants: 261.310 / Persones amb discapacitat: 16.479
Web: <http://www.l-h.es/Ajuntament/>
Contacte: cjustef@l-h.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Mitjançant la participació es facilita la interlocució entre l'administració i els ciutadans amb discapacitat.

Valor afegit per a la societat: El model de participació ciutadana és aplicable a d'altres àmbits i col·lectius.

El Fòrum és un instrument de participació a disposició de les persones amb discapacitat. La seva missió és possibilitar la participació del col·lectiu i orientar la política municipal en relació a qüestions que els afecten.

L'objectiu principal del Fòrum és establir un marc de treball comú, entre els ciutadans implicats en l'àmbit de la integració de les persones amb discapacitat i l'administració municipal. Els objectius específics, formulats com a propostes, informes i iniciatives treballen per avançar en les línies següents:

- Fomentar la participació democràtica de persones amb discapacitat.

- Potenciar el moviment associatiu i les aportacions de la societat civil vers el principi d'igualtat i el valor de les diferències.

- Fomentar la integració social i laboral de les persones amb discapacitat.

- Fomentar les accions cíviques i solidàries, la sensibilització i les accions informatives.

- Fomentar les iniciatives, propostes i accions per a la igualtat d'oportunitats del col·lectiu.

- Fomentar la coordinació, elaboració d'acords i convenis entre les àrees municipals, altres administracions i institucions que actuen en l'atenció a persones amb discapacitat.

- Fomentar les iniciatives preventives que donin atenció i qualitat de vida a les persones amb discapacitat des de la infància i durant tot el cicle vital.

- Fomentar totes aquelles iniciatives d'ajuda psicosocial familiar.

CONSELL MUNICIPAL DE PERSONES AMB DISCAPACITAT

Ciutat: Lleida / Ens local: Ajuntament de Lleida
Habitants: 124.709 / Persones amb discapacitat: 9.469
Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
Contacte: mjsanchez@paeria.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Mitjançant la participació es facilita la interlocució entre l'administració i els ciutadans amb discapacitat.

Valor afegit per a la societat: El model de participació ciutadana és aplicable a d'altres àmbits i col·lectius.

El Consell Municipal de Persones amb Discapacitat és un òrgan consultiu sectorial de participació en aquells àmbits d'activitat pública municipal que puguin afectar les persones amb discapacitat. L'activitat del Consell Municipal té els objectius següents:

- Proporcionar la participació de la ciutadania i, de manera específica, de les persones amb discapacitat a la vida social, cultural i recreativa.

- Exercir funcions de consulta, assessorament i elaboració de propostes.

- Potenciar la capacitat d'actuació i la interrelació entre les entitats de persones amb discapacitat.

El Consell està format per 46 membres els quals, a més del president, la Vice-presidenta i la secretària són:

- 13 representants de diverses entitats ciutadanes amb interès general en el tema.

- 20 representants de diverses entitats o associacions amb interès directe en les discapacitats, tant psíquics, físics com sensorials.

- 6 representants de diferents àrees o departaments municipals.

- 4 representants dels diferents grups polítics amb representació a la Corporació Local.

La metodologia de treball del Consell Municipal de Persones amb Dis-

capacitat es desenvolupa mitjançant la Comissió Permanent, la Comissió d'Accessibilitat-Transport-Habitatge, la Comissió de Formació-Inserció, la Comissió de Minusval i mitjançant el treball del Plenari per a les propostes d'intervenció.

FIRA MINUSVAL/GERONTALIA

Ciutat: Lleida / Ens local: Ajuntament de Lleida
Habitants: 124.709 / Persones amb discapacitat: 9.469
Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
Contacte: mjsanchez@paeria.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: La fira ofereix un espai d'anàlisi, debat, fòrum, presentació d'avenços i intercanvi de coneixement al voltant de la discapacitat.

Valor afegit per a la societat: La fira ofereix un punt de trobada traslladable també a d'altres temàtiques.

Minusval/Gerontalia és un saló biennal especialitzat on s'aporten les últimes novetats en ajudes tècniques per tal que les persones amb discapacitat i les persones grans puguin realitzar amb normalitat les activitats de la vida diària. Minusval/Gerontalia és també un reconegut fòrum de debat on professionals, tècnics i persones amb discapacitat participen en les diferents jornades, conferències, congressos i trobades que s'hi organitzen.

En definitiva, Minusval/Gerontalia s'ha transformat en un espai de referència, on s'analitzen els problemes, les solucions, les millores, les novetats, els avenços tècnics, on

s'intercanvien coneixements i mètodes per millorar la qualitat de vida del col·lectiu. Totes les activitats de Minusval/Gerontalia es realitzen a la Fira de Lleida, situada als Camps Elisis.

La Fira s'adreça a:

- Persones amb discapacitat.

- Persones grans.

- Familiars de persones amb discapacitat i/o gent gran.

- Entitats relacionades amb el col·lectiu de persones amb discapacitat i/o gent gran.

- Professionals relacionats amb aquesta temàtica.

Els principals objectius de Minusval/Gerontalia són:

- Donar a conèixer les noves ajudes tècniques per a les persones amb discapacitat i/o gent gran.

- Donar a conèixer les intervencions que es duen a terme des de les administracions per a les persones amb discapacitat i/o gent gran.

- Dur a terme diferents jornades tècniques, congressos, trobades professionals, etc.

SIRIUS, SERVEIS D'ASSESSORAMENT PER A LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

Ciutat: Reus / Ens local: Ajuntament de Reus
Habitants: 103.000 / Persones amb discapacitat: 5.958
Web: <http://www.reus.net>
Contacte: amartinez@reus.net

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Millora el coneixement de la problemàtica i dels recursos existents per al col·lectiu.

Valor afegit per a la societat: SIRIUS ofereix a la ciutat un recurs especialitzat.

L'Ajuntament de Reus compta amb un acord amb el servei SIRIUS Baix Camp, Centre de Recursos per a l'Autonomia Personal. Aquest servei és gestionat per la Lliga d'Afectats Reumatològics i Discapacitats, associació sense afany de lucre que treballa per oferir assessorament i recursos a les persones amb discapacitat.

SIRIUS actua en les àrees següents:

- Àrea d'accessibilitat: ofereix assessorament individualitzat per a la superació de barreres arquitectòniques i l'adaptació dels habitatges.
- Àrea d'Ajudes Tècniques: ofereix assessorament tècnic individualitzat per al mobiliari i per a l'adequació de l'entorn; així com orientació pel

que fa a ajudes tècniques per a la mobilitat i les activitats de la vida diària.

- Àrea de Comunicació: àrea especialitzada en l'avaluació i orientació pel que fa a l'ús de sistemes augmentatius de comunicació i ajuts tècnics per accedir a les noves tecnologies.
- Àrea de Promoció i Difusió: des d'aquesta àrea es treballa per la divulgació, recerca i desenvolupament d'ajuts tècnics; es participa en projectes d'investigació; i es recolza i dona suport a la formació d'estudiants i professionals en el camp de l'autonomia personal i els serveis socials.

Per altra banda, el SIRIUS compta amb una exposició permanent d'ajudes tècniques.

Els serveis de SIRIUS s'ofereixen gratuïtament.

CALENDARI 2005

Ciutat: Sabadell / Ens local: Ajuntament de Sabadell
Habitants: 196.971 / Persones amb discapacitat: 10.273
Web: : <http://www.sabadell.net>
Contacte: jbrotos@ajsabadell.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat:
El Calendari és un element sensibilitzador.

Valor afegit per a la societat: El Calendari és un suport de comunicació útil i d'àmplia difusió.

Aquest calendari compta amb fotografies de persones amb algun tipus de discapacitat i un lema per a cada mes. L'associació sense ànim de lucre Vox Nostra ha portat a terme la coordinació del projecte així com la redacció dels lemes. L'Ajuntament de Sabadell ha publicat 3.000 còpies del calendari. Els lemes següents són els que hi apareixen:

1. Tracta'm per l'edat que tinc.
2. Espera't, ajuda'm quan t'ho demani.
3. Sigues pacient i tolerant.
4. Deixa'm que m'equivoqui per poder aprendre.
5. Escolta'm, també tinc idees i criteri.

6. Jo també sóc ciutadà de ple dret.
7. Aconsella'm, però no decideixis per mi.
8. Sí, vull treballar en una empresa ordinària.
9. Tenim una discapacitat, però tots som diferents.
10. No parlem de nosaltres sense nosaltres.
11. Pensa en tot el que sé o puc fer.
12. Ens agradaria que hi reflexionés-siu.

CAMPANYA «CIUTADANS DE PLE DRET»

Ciutat: Sabadell / Ens local: Ajuntament de Sabadell
Habitants: 196.971 / Persones amb discapacitat: 10.273
Web: : <http://www.sabadell.net>
Contacte: jbrotos@ajsabadell.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat:
Reconeixement del col·lectiu com a ciutadans de ple dret, per part de la societat.

Valor afegit per a la societat: La campanya promou la qualitat de vida per a totes les persones.

Aquesta campanya ha estat organitzada pel Consell de les Persones amb Discapacitat de Sabadell, òrgan de participació de l'Ajuntament del municipi que aplega totes les entitats de persones amb discapacitat de la ciutat i que es va constituir l'any 1996. Els objectius de la campanya són els següents:

- Fer arribar a la societat el missatge del reconeixement de la plena ciutadania i vida independent de les persones amb discapacitat.
- Implicar les persones amb discapacitat en el disseny i desenvolupament de la campanya.
- Implicar el món empresarial com a oportunitat per canalitzar la se-

va Responsabilitat Social Corporativa.
En definitiva, aquest projecte vol fer ressò de la reivindicació d'aquestes persones per fer arribar a l'opinió i als poders públics el missatge del dret a la plena ciutadania i a la vida independent.
Els indicadors per a l'avaluació de la campanya són:
- El nombre de persones que participen en les diferents activitats.
- El nombre de persones a qui arriba el missatge.
- Freqüència de la presència als mitjans de comunicació.
- Nombre de millores assolides per motiu de la campanya.

DE BOA MAN

Ciutat: Vigo / Ens local: Ayuntamiento de Vigo
Habitants: 292.059 / P. amb discapacitat: 25.000-27.000
Web: : <http://www.vigo.org>
Contacte: maria.sierra@vigo.org

Valor afegit per a les persones amb discapacitat:
Normalització i visualització del treball de les persones amb discapacitat.

Valor afegit per a la societat: La campanya ofereix una opció de comerç alternatiu i solidari.

La campanya «De Boa Man» consisteix en l'exposició i venda d'articles i productes d'artesanía realitzats per persones amb diferents tipus de discapacitat en centres ocupacionals de la ciutat. Participen d'aquesta activitat persones amb discapacitat intel·lectual, malaltia mental, autisme, dany cerebral, paràlisi cerebral, etc. La campanya, en definitiva, pretén normalitzar, integrar i fer visibles les persones amb discapacitat i els seus treballs.

S'organitzen dues edicions de la campanya anualment, la primera el mes de juny i la segona una setmana abans de Nadal. Per a l'ocasió, s'instal·la una gran carpa en una zo-

na comercial i de vianants de la ciutat; i durant quatre dies s'ofereixen i es venen uns articles únics, originals i alternatius, l'adquisició dels quals suposa molt més que una transacció econòmica. A més, s'acostuma a fer demostracions *in situ* de tallers diversos.

L'Ajuntament de Vigo organitza l'activitat en col·laboració amb vuit entitats de persones amb discapacitat sense ànim de lucre.

Els objectius mesurables del projecte són oferir un comerç alternatiu més solidari, involucrant a tot el teixit social de la ciutat –empresaris, institucions, consumidors, etc.– en un apropament cap als col·lectius

que dia a dia s'esforcen per aconseguir la integració social de les persones amb discapacitat.

El total del pressupost de la campanya són 12.000 € per a les dues edicions (600 € per edició), aportats exclusivament per l'Obra Social de Caixa Galicia. En alguna edició, i de manera puntual, l'Ajuntament de Vigo ha col·laborat aportant part dels costos.

JORNADES TÈCNiques SOBRE ACCESSIBILITAT INTEGRAL

Ciutat: Zaragoza / Ens local: Ayuntamiento de Zaragoza
Habitants: 660.895 / Persones amb discapacitat: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contacte: asesoraeducacion@zaragoza.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat:
Les jornades van oferir la possibilitat de disposar de professionals amb coneixements i experiència en accessibilitat.

Valor afegit per a la societat: Les jornades van promoure la qualitat de vida de totes les persones en incorporar criteris d'accessibilitat en els projectes de la ciutat.

L'objectiu de les jornades va ser organitzar a la ciutat de Saragossa uns tallers tècnics en Accessibilitat Universal, iniciativa pionera i innovadora a Espanya en combinar la formació de professionals i l'assessorament tècnic per al desenvolupament de projectes concrets sobre accessibilitat i eliminació de barreres.

Al llarg dels tallers, es va analitzar la situació actual del municipi en matèria d'accessibilitat i eliminació de barreres, es van presentar les actuacions dutes a terme durant els darrers anys, així com els plans i projectes en curs o pendents d'inici.

Com a metodologia de treball, les jornades es van estructurar en tallers de contingut i abast tècnic. Els tallers es van dirigir als tècnics, professionals, funcionaris i responsables polítics de l'Ajuntament de Saragossa; així com als professionals del camp de l'arquitectura, enginyeria i serveis socials.

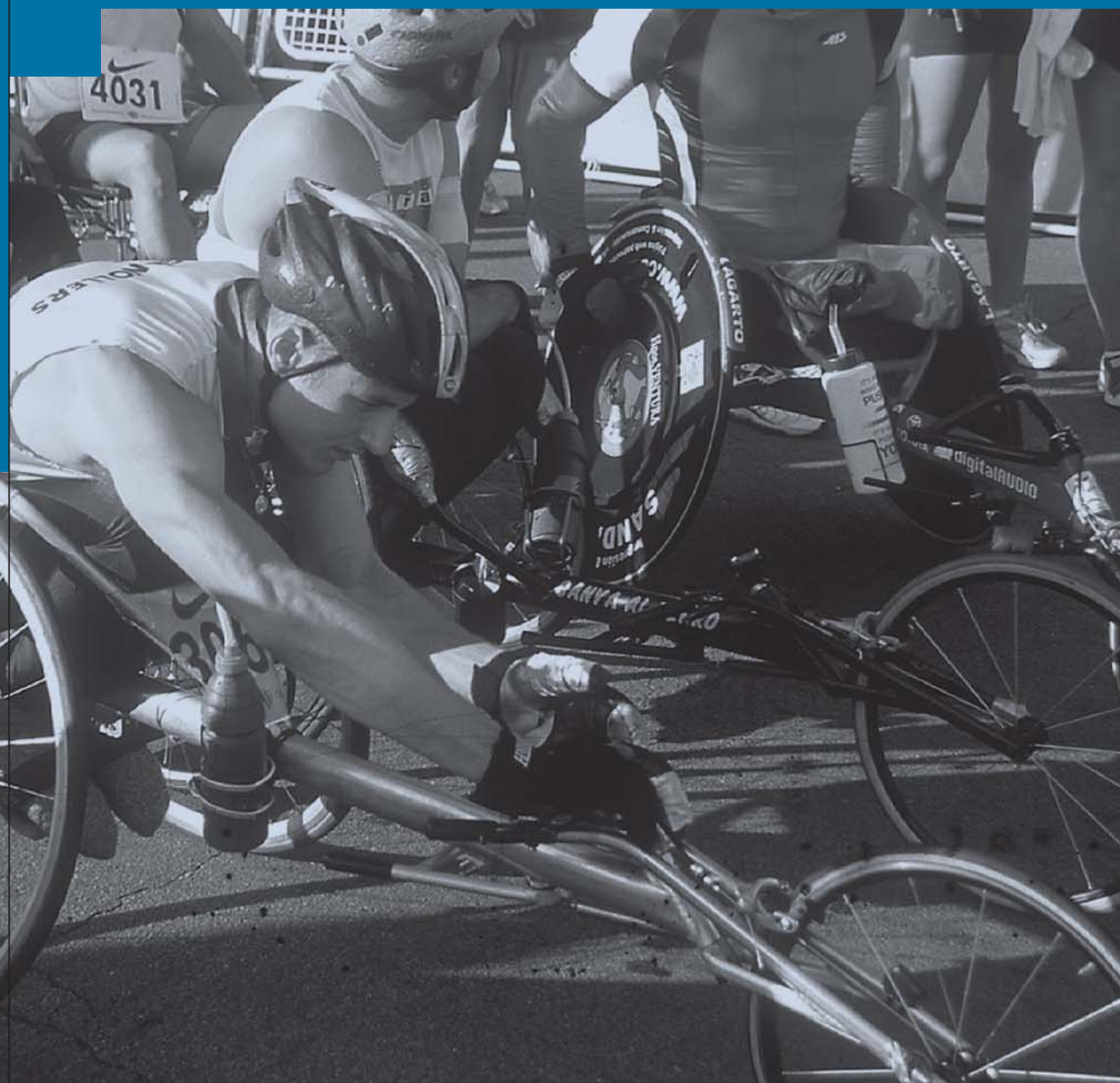
Els objectius generals de les jornades van ser:

- Avançar en l'assoliment d'un municipi progressivament més accessible.
- Facilitar el coneixement i compliment per part dels tècnics municipals de la legislació vigent en matèria d'accessibilitat.

- Plantejar criteris d'actuació comuns i aclarir dubtes habituals en matèria d'accessibilitat.

Llar-Residència L'Àngel-APASA (Amposta)	44
Rem adaptat (Banyoles)	44
Integració de nens, nenes i joves pluridiscapacitats als casals d'estiu municipals (Esplugues de Llobregat)	45
Serveis per a les persones discapacitades (Fontaine-L'Évêque)	45
Jocs interactius en CD (Granollers)	46
Casals d'estiu d'educació especial (L'Hospitalet de Llobregat)	46
Servei de respir i suport familiar (L'Hospitalet de Llobregat)	47
Centre de recursos d'ajuts tècnics (Lisboa)	47
Servei d'ajuda domiciliària-SAD (Lleida)	48
Teleassistència (Lleida)	48
Servei de lleure per a persones amb disminució física en edat adulta (Sant Feliu de Llobregat)	49
Experiència de ball-discoteca (Sant Just Desvern)	49
Teleassistència (Tremp)	50
Serveis residencials (Vilanova i la Geltrú)	50
La Gymkhana de la superació (Zaragoza)	51
Llibre en SPC-Símbols Pictogràfics per a la Comunicació (Zaragoza)	51

SERVEIS SOCIALS, EDUCACIÓ, ESPORTS I LLEURE

LLAR-RESIDÈNCIA L'ÀNGEL-APASA

Ciutat: Amposta / Ens local: Ajuntament d'Amposta
Habitants: 18.719 / Persones amb discapacitat: –
Web: <http://www.ajuntamentamposta.org>
Contacte: aorti@amposta.altanet.org

Valor afegit per a les persones amb discapacitat:
Habitatge adaptat a les persones amb discapacitat en un entorn normalitzat.

Valor afegit per a la societat: Recurs per a les famílies i model d'integració social per als veïns d'Amposta.

La residència, inaugurada l'any 2003, és un servei d'acolliment residencial de caràcter temporal o permanent substitutori de l'habitatge familiar. El servei s'adreça a persones amb discapacitat intel·lectual que precisen d'una llar quan ha esdevingut impossible o desaconsellable viure en la seva pròpia, com a conseqüència de problemes derivats de la discapacitat, per manca de família o per no disposar de condicions sociofamiliars i assistencials adequades. La Llar-Residència l'Àngel-APASA té una capacitat de 14 places i està dividida en 2 pisos amb cuina-menjador, sala de bany, habitacions, magatzems i sala-habitació del personal.

La residència acull a dues dones i dotze homes provinents de les Terres de l'Ebre amb unes edats compreses entre els 23 i els 53 anys. La finalitat pedagògica de la llar és:

- Atenció global de les persones ateses.
- Aprenentatge d'hàbits d'higiene, alimentació, descans, lleure.
- Aprenentatge de normes de convivència.
- Aprenentatge d'hàbits d'autonomia personal.
- Utilització correcta dels serveis comunitaris.
- Integració social al medi de convivència.
- Integració sociofamiliar.

La Llar-Residència va ser finançada pel Departament de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya i per l'Ajuntament d'Amposta, amb un cost total de 445.983 € i està gestionada per APASA (Associació de famílies amb Disminuïts Psíquics de la comarca del Montsià).

REM ADAPTAT

Ciutat: Banyoles / Ens local: Ajuntament de Banyoles
Habitants: 16.938 / Persones amb discapacitat: 566
Web: <http://www.banyoles.org>
Contacte: ivilagran@ajbanyoles.org

Valor afegit per a les persones amb discapacitat:
Promoció del rem per a les persones amb discapacitat.

Valor afegit per a la societat: Aprofitament d'un espai natural (Llac de Banyoles) per a la pràctica d'un esport per a tots els ciutadans.

En motiu de la celebració del Campionat del Món de Rem Banyoles 2004, des del Comitè Organitzador Banyoles 2004, la Federació Espanyola de Rem i l'Ajuntament de Banyoles es va impulsar la normalització de la pràctica del rem adaptat. Història del rem adaptat en competicions internacionals:

- L'any 2002, a Sevilla, es va poder veure per primera vegada el rem adaptat en una competició internacional. No obstant, les proves es realitzaven per la tarda, quan totes les regates ja havien acabat.
- L'any 2003, a Milà, es va apreciar un lleuger augment de participants. Ara bé, tot i que les regates de rem

adaptat figuraven en el programa oficial, aquestes es van celebrar per la tarda.

- L'any 2004, a Banyoles, es va aconseguir la participació de tretze països (rècord de participació fins al moment, tot i que no va ser suficient per incorporar el rem com a esport paralímpic). El Comitè Organitzador, juntament amb l'Ajuntament de Banyoles, va voler evitar la discriminació horària de tots els esportistes i les regates de rem adaptat es van celebrar al matí. A més, com a fet extraordinari, es va aconseguir que les finals de rem adaptat s'intercalleessin amb la resta de proves esportives perquè els esportistes visques-

sin l'experiència d'una final, amb les grades amb tota la seva afluència de públic. El Campionat del Món de Rem Banyoles 2004, en coincidir amb l'any olímpic va comptar amb un nombre major d'esportistes: 1.500.

INTEGRACIÓ DE NENS, NENES I JOVES AMB PLURIDISCAPACITAT ALS CASALS D'ESTIU MUNICIPALS

Ciutat: Esplugues de Llobregat / Ens local: Ajuntament
Habitants: 46.550 / Persones amb discapacitat: 2.664
Web: <http://www.ajesplugues.es>
Contacte: jpoley@ajesplugues.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat:
Participació dels infants amb discapacitat en l'oferta pública d'activitats d'estiu.

Valor afegit per a la societat: Programació dels casals per a tots els nens i nenes potenciant la integració i la cooperació.

Des de l'any 2002 s'integren nens i nenes amb discapacitat i pluridiscapacitat als casals d'estiu que organitza l'Ajuntament del municipi. *Espluguetiu* inclou l'oferta d'activitats de lleure amb finalitat lúdica i educativa per a infants d'Esplugues de 3 a 12 anys. El conjunt del programa té per objectius generals:

- Oferir a la població infantil d'Esplugues una alternativa de lleure en època de vacances d'estiu.
- Afavorir, a partir d'activitats lúdiques, el contacte i la socialització dels infants.
- Dinamitzar activitats que potenciïn la creativitat i la iniciativa dels infants.

- Facilitar la descoberta del medi i el contacte amb la natura.
- Fomentar la cooperació i potenciar hàbits de participació i solidaritat. Les activitats desenvolupades al casal són: tallers, jocs, esports, piscina, excursions i sortides per la ciutat. Aquestes activitats s'organitzen al voltant d'un tema central o centre d'interès. L'any 2002 per primera vegada una nena amb pluridiscapacitat es va integrar al casal, i des del 2003 és un requisit que l'entitat organitzadora contempli la participació d'aquests infants. Perquè les activitats d'estiu es desenvolupin amb èxit, l'Ajuntament

en fa un seguiment i finança el cost del monitor de suport per cada un d'aquests participants amb una ràtio 1/1. També es fan reunions prèvies amb l'equip organitzador i amb les famílies. L'estiu del 2005 sis infants amb discapacitat o pluridiscapacitat van gaudir del casal.

SERVEIS PER A LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

Ciutat: Fontaine-l'Évêque / Ens: Ville de Fontaine-l'Évêque
Habitants: – / Persones amb discapacitat: –
Web: <http://fontaine-leveque.be>
Contacte: secretariat.rovillard@swing.be

Valor afegit per a les persones amb discapacitat:
Disposar de serveis municipals específics.

Valor afegit per a la societat: Els ciutadans en general es beneficien de la participació en els assumptes locals de les persones amb discapacitat.

El municipi de Fontaine l'Évêque ofereix serveis per a les persones amb discapacitat mitjançant el Servei Municipal per a Persones Discapacitades. Les iniciatives impulsades per part d'aquest Servei Municipal, així com els projectes que desenvolupa, tenen per objectiu la promoció de la igualtat d'oportunitats dels ciutadans amb discapacitat. El consistori de Fontaine l'Évêque treballa per considerar la diferència un factor d'integració, enlloc d'un factor d'exclusió. Encara que tots els serveis són gratuïts, la seva gestió pot ser pública o privada depenent de les necessitats i els requeriments del col·lectiu. Els

usuaris participen activament en els projectes, s'organitzen reunions d'avaluació amb ells, així com entrevistes individuals. El programa europeu Horizon és un bon exemple de la feina feta des del consistori. Horizon ha possibilitat la contractació d'un tècnic a temps complet per al desenvolupament de projectes específics amb l'objectiu d'aconseguir una millor integració de les persones amb discapacitat. D'aquesta manera, d'entre les diverses intervencions realitzades ha començat a funcionar un servei de treball amb suport. El servei reben finançament del pressupost general, tot i que a vega-

des se sol·liciten subvencions per a projectes concrets.

JOCS INTERACTIUS EN CD

Ciutat: Granollers / Ens local: Ajuntament de Granollers
Habitants: 57.985 / Persones amb discapacitat: 2.405
Web: <http://www.granollers.org>
Contacte: agarcia@ajuntament.granollers.org

Valor afegit per a les persones amb discapacitat:
Presentació didàctica de la discapacitat amb un producte atractiu.

Valor afegit per a la societat: Escoles, associacions, entitats, etc. disposen de material per al coneixement de la problemàtica del col·lectiu de la discapacitat.

La Regidoria de Serveis Socials i Gent Gran de l'Ajuntament de Granollers es va adherir a les celebracions de l'Any Europeu de les Persones amb Discapacitat 2003 amb la campanya de sensibilització «Fem-ho més fàcil». Una de les activitats programades més rellevants va ser la creació d'un joc interactiu en CD-ROM, entès com a eina per conscienciar la població, promoure una imatge positiva sobre la discapacitat i divulgar la realitat d'aquest col·lectiu.

Per mitjà del joc informàtic, *Fem-ho més fàcil. Simulacions interactives*, es mostren escenes de la realitat quotidiana de persones amb dife-

rents discapacitats. El producte tracta de potenciar les actituds de respecte i d'interès; així com de transmetre que, malgrat la discapacitat, tothom pot ser autònom amb les ajudes necessàries, .

Per altra banda, l'*Stepping Stones* és un material interactiu, també en format de joc de CD-ROM, que a través d'un personatge de còmic pretén:

- Que les persones amb dificultat d'aprenentatge coneguin aspectes sobre elles mateixes com ara les seves aptituds i preferències laborals.
- Conèixer quines coses els agraden i quines no els agraden en general.
- Identificar la feina més idònia per a elles.

- Conèixer la disponibilitat horària.
  - Identificar quin tipus de suport necessiten per poder treballar.
- Aquests recursos didàctics es poden sol·licitar de forma gratuïta adreçant-se als Serveis Socials del municipi o telefonant al 93 842 66 67.

CASALS D'ESTIU D'EDUCACIÓ ESPECIAL

Ciutat: L'Hospitalet de Llobregat / Ens local: Ajuntament
Habitants: 261.310 / Persones amb discapacitat: 16.479
Web: <http://www.l-h.es/Ajuntament/>
Contacte: cyustef@l-h.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat:
Participació d'infants amb discapacitat en activitats de vacances específiques.

Valor afegit per a la societat: Disposar d'oferta de casals d'estiu per a totes les famílies.

L'Ajuntament de l'Hospitalet organitza activitats d'estiu per a infants amb discapacitat que tenen dificultats per integrar-se en l'oferta ordinària de casals d'estiu de la ciutat. Aquests casals els gestionen associacions de pares i mares i l'Associació Educativa Meritxell Adán.

- Casal d'Estiu 2005 del Centre d'Educació Especial L'Estel-Can Bori: S'adreça a nens i joves de 3 a 21 anys de les etapes Infantil, Primària i Secundària de l'Hospitalet i rodalies. Totes les activitats estan dissenyades per a infants que, per les seves característiques i necessitats educatives, requereixen d'una atenció específica.

Els nens i joves que gaudeixen del casal tenen una discapacitat intel·lectual i trastorn generalitzat del comportament i reben suport del Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil.

Tot i que es prioritza la inscripció dels alumnes del municipi de l'Hospitalet, està obert als alumnes d'altres poblacions.

La ràtio és d'1 monitor cada 5 nens.
- Casal d'estiu 2005 del Centre d'Educació Especial l'Escorça: S'adreça a nens i joves de 3 a 21 anys de l'Hospitalet i rodalies. Totes les activitats estan dissenyades per a infants amb greus afectacions físiques, psíquiques i sensorials (pluridiscapacitats).

Compta amb servei de transport porta a porta per a persones amb barem de mobilitat reduïda severa. La ràtio és d'1 monitor cada 2 nens.

SERVEI DE RESPIR I SUPORT FAMILIAR

Ciutat: L'Hospitalet de Llobregat / Ens local: Ajuntament
Habitants: 261.310 / Persones amb discapacitat: 16.479
Web: <http://www.l-h.es/Ajuntament/>
Contacte: cyustef@l-h.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat:
Alternativa a l'atenció quotidiana que reben les persones amb discapacitat per part de les seves famílies.

Valor afegit per a la societat: Les famílies disposen d'un servei de suport que evita la institucionalització.

L'objectiu principal del Servei de respir és afavorir la satisfactòria permanència en l'entorn natural de les persones amb discapacitat intel·lectual; així com millorar la qualitat de vida de les famílies que tenen algun membre amb discapacitat intel·lectual. A més, el servei de respir possibilita unes hores de descans per al lleure o l'oci d'aquestes famílies.

El cost del servei és de 9 € per hora i l'Ajuntament de l'Hospitalet aporta el 60% del cost total. Les famílies paguen 3,60 € per hora a l'entitat que presta el servei, l'Associació Educativa Meritxell Adán (AEMA). Aquesta quantitat, però, no inclou les despeses de desplaçament que

puugi tenir el cangur que realitzi el servei. Amb tot, es preveu la possibilitat de subvencionar a les famílies que no poden pagar la part del cost que els correspon.

La població beneficiària del servei són 1.282 persones de l'Hospitalet amb discapacitat intel·lectual i aproximadament un miler de famílies amb membres amb discapacitat intel·lectual.

Per tal d'implementar el servei s'han desenvolupat les següents accions:

- Elaboració i aprovació d'un conveni de col·laboració amb l'entitat de serveis.
- Elaboració d'un tríptic de difusió del servei.

- Reunions informatives amb les associacions i entitats de la ciutat.
- Reunions informatives amb els centres de serveis socials de la ciutat.
- Creació d'una comissió de seguiment i avaluació del servei.

CENTRE DE RECURSOS D'AJUTS TÈCNICS

Ciutat: Lisboa / Ens local: Câmara Municipal de Lisboa
Habitants: 564.657 / Persones amb discapacitat: 61.067
Web: <http://www.cm-lisboa.pt>
Contacte: jorge.simoies@cm-lisboa.pt

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Posa a l'abast de les persones amb dificultats de moviment els recursos tècnics existents.

Valor afegit per a la societat: Les limitacions motores poden afectar a tota la ciutadania com a conseqüència d'intervencions quirúrgiques; els ajuts tècnics minimitzen el seu impacte en la vida quotidiana.

El Centre de recursos d'ajuts tècnics promou l'accés, la participació i la inclusió social de tota la ciutadania mitjançant l'ús d'ajuts tècnics, tot prevenint, compensant o minimitzant els impediments i desavantatges resultants d'una discapacitat. Bàsicament, persegueix la rehabilitació i la inclusió plena de les persones amb discapacitat a nivell social, educatiu i professional.

La població diana del centre inclou persones de totes les edats (infants, joves, adults i grans) que pateixen qualsevol tipus de discapacitat; distingint entre els qui tenen funcions motores reduïdes (temporal o per-

manentment), dels qui pateixen de pluridiscapacitat.

El centre disposa d'un pressupost anual de 100.000 €.

Els objectius generals del projecte són els següents:

- Contribuir en el moment apropiat a la millora de la funcionalitat de les persones amb discapacitat mitjançant la disponibilitat temporal d'ajuts tècnics adients a les seves necessitats i contextos vitals (educatius, professionals, terapèutics o d'altres).
- Controlar la utilització d'aquests ajuts tècnics.
- Maximitzar la utilització dels ajuts tècnics per a les persones amb dis-

capacitat, cedint-los de manera temporal.

El centre beneficia especialment a aquelles persones amb discapacitat que tenen necessitats temporals per raons diverses: edat o etapa de creixement; evolució de la situació de la minusvalidesa; situacions de post-operatori o de recuperació; orígens o circumstàncies vitals particulars.

SERVEI D'AJUDA DOMICILIÀRIA - SAD

Ciutat: Lleida / Ens local: Ajuntament de Lleida
Habitants: 124.709 / Persones amb discapacitat: 9.469
Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
Contacte: mjsanchez@paeria.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Els ajuts a domicili milloren l'autonomia i la qualitat de vida del col·lectiu en general.

Valor afegit per a la societat: Tot ciutadà en situació de dependència pot beneficiar-se del servei.

El Servei d'Ajuda a Domicili (SAD) comprèn un conjunt de tasques dutes a terme en el propi domicili de la persona, adreçades a donar suport i millorar les situacions generades per la manca d'autonomia física o psíquica i situacions de dependència social. Els objectius del SAD són:

- Millorar la qualitat de vida de les persones o famílies que ho requereixen i evitar el deteriorament produït per la pèrdua o disminució de l'autonomia.
- Fomentar l'autonomia personal i la integració en el medi habitual de vida per evitar l'aïllament.
- Evitar internaments innecessaris en centres assistencials.

- Donar suport a les famílies que es troben a càrrec d'una persona amb discapacitat, potenciar el desenvolupament de les capacitats personals i prevenir les crisis i el deteriorament personal i familiar.

Tipologia d'actuacions desenvolupades pel SAD:

- Atenció personal.
- Atenció sociocomunitària.
- Atenció educativa.
- Atenció domèstica.

Els usuaris del servei tenen els perfils següents:

- Alta dependència.
- Dependència moderada-alta.
- Dependència moderada-baixa.

TELEASSISTÈNCIA

Ciutat: Lleida / Ens local: Ajuntament de Lleida
Habitants: 124.709 / Persones amb discapacitat: 9.469
Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
Contacte: mjsanchez@paeria.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: La teleassistència dona una millor garantia per a la vida independent.

Valor afegit per a la societat: Aporta millor qualitat de vida i seguretat a les famílies amb persones amb dificultats que viuen soles.

La Teleassistència és un servei que permet a les persones que volen continuar vivint al seu domicili que puguin gaudir de la seva independència i alhora sentir-se segures. En cas de necessitat, l'usuari només ha de prémer un botó per establir contacte directe immediat amb la Central de la Creu Roja que ofereix atenció les 24 hores del dia, tots els dies de l'any. El contacte és possible mitjançant una connexió de la línia telefònica de l'usuari amb la Central de la Creu Roja. L'objectiu de la Teleassistència és garantir atenció immediata en situacions d'urgència a persones que tenen dificultats per comunicar-se amb l'exterior.

Accedeixen al servei les persones amb discapacitat i/o malalties que tinguin algun tipus de limitació en la seva autonomia individual i que els dificulti valer-se per elles mateixes. Resten excloses les persones que pateixen malalties psiquiàtriques i persones amb disminució auditiva important.

La Teleassistència ofereix:

- Atenció d'emergència les 24 hores del dia, els 365 dies l'any.
- Acompanyament periòdic del voluntariat de Creu Roja.

SERVEI DE LLEURE PER A PERSONES AMB DISMINUCIÓ FÍSICA EN EDAT ADULTA

Ciutat: Sant Feliu de Llobregat / Ens local: Ajuntament
Habitants: 42.267 / Persones amb discapacitat: 1.923
Web: <http://www.santfeliu.org>
Contacte: rafaelbt@santfeliu.org

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: El servei permet gaudir de l'oferta de lleure a les persones amb discapacitat.

Valor afegit per a la societat: Normalització en l'ús de l'oferta de lleure i cultura a la ciutat.

El Servei de lleure s'inclou dins d'un programa d'acció comunitària per al foment de la participació activa de les persones amb discapacitat a la xarxa ordinària de recursos de caràcter lúdic.

Els objectius del servei de lleure són:

- Afavorir la integració social de les persones amb discapacitat psíquica.
- Disposar de serveis que donin resposta a les necessitats de diversió i d'esbarjo que té el col·lectiu.

- Facilitar l'accés a les activitats de lleure normalitzades de les persones amb discapacitat psíquica.

- Fomentar la interacció de persones «amb» i «sense» discapacitat.

- Fer que joves i adults amb discapa-

citats participin de les activitats comunitàries.

- Millorar la seva autonomia personal.

El Servei de lleure per a persones adultes de 18 a 45 anys amb discapacitat psíquica moderada i severa organitza sortides amb l'acompanyament de monitors les tardes o els vespres dels dissabtes a espais de lleure normalitzats com: cinemes, bars, museus, karaoke, restaurants, activitats culturals i lúdiques, festes populars, excursions, passeigs, etc. Les sortides es fan en grups diferenciats segons el perfil i les característiques dels usuaris.

EXPERIÈNCIA DE BALL-DISCOTECA

Ciutat: Sant Just Desvern / Ens local: Ajuntament
Habitants: 15.282 / Persones amb discapacitat: 542
Web: <http://www.santjust.cat>
Contacte: ajuntament@stjust.com

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Posar a disposició de les persones amb discapacitat intel·lectual el ball com a activitat de lleure i de relació social.

Valor afegit per a la societat: L'activitat ofereix un punt de trobada de les famílies en un entorn lúdic i distès.

L'activitat de ball-discoteca per a persones amb discapacitat intel·lectual es va iniciar l'any 2004 a partir de la demanda de familiars de persones amb discapacitat que sol·licitaven activitats alternatives a les típicament assistencials, formatives o laborals. Aquesta demanda va ser recollida per part de l'Ajuntament, que va dissenyar el projecte.

Els objectius de l'activitat de ball són:

- Oferir un espai lúdic, en cap de setmana, a les persones amb discapacitat intel·lectual del municipi.

- Donar resposta a la petició dels familiars de persones amb discapacitat respecte a la necessitat de dispo-

sar d'activitats de lleure per a aquest col·lectiu i de minimitzar-ne la seva dependència.

- Potenciar la interrelació de persones joves i adultes amb discapacitat intel·lectual, així com oferir un espai de trobada per a les famílies.

L'èxit de l'activitat es mesura a partir de l'assistència i la valoració que en fan els usuaris, és a dir, les persones amb discapacitat i els familiars que els acompanyen. Un altre factor de valoració és el grau d'implicació dels usuaris en l'activitat: en la segona edició de l'activitat (any 2005) s'ha introduït com a disc jockey una persona que va començar assistint com a usuària però que va demos-

trar tenir les habilitats suficients per assumir aquesta responsabilitat.

L'activitat s'adreça a un grup de 15 - 20 persones, número al que s'assignen dos professionals o monitors de lleure, per dinamitzar-lo.

TELEASSISTÈNCIA

Ciutat: Tremp / Ens local: Ajuntament de Tremp
Habitants: 5.286 / Persones amb discapacitat: 324
Web: <http://www.ajuntamentdetremp.com>
Contacte: benestar@ajuntamentdetremp.com

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: La teleassistència dóna una millor garantia per a la vida independent.

Valor afegit per a la societat: Aporta millor qualitat de vida i seguretat a les famílies amb persones amb dificultats que viuen soles.

L'Ajuntament de Tremp, en col·laboració amb la Creu Roja disposa des de fa vuit anys d'un Servei de Teleassistència adreçat a persones majors de 65 anys que viuen soles al seu domicili. L'any 2005 eren 16 les persones que utilitzaven el servei. Les característiques de la Teleassistència són:

- El servei s'ofereix les 24 hores, tots els dies de l'any.
- Consisteix en un transmissor en forma de medalló connectat a la línia telefònica. Quan en cas de necessitat es pitja el botó del medalló, s'activa el telèfon automàticament i es contacta amb la persona que s'hagi escollit prèviament.

- La Teleassistència pot ser de gran utilitat en cas de caigudes, malaltia, incendi, robatori, etc.

SERVEIS RESIDENCIALS

Ciutat: Vilanova i la Geltrú / Ens local: Ajuntament
Habitants: 61.427 / Persones amb discapacitat: 2.775
Web: <http://www.vilanova.cat>
Contacte: mespinas@vilanova.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Els serveis residencials permeten la vida autònoma i la integració social.

Valor afegit per a la societat: El municipi disposa d'un servei per a veïns en condicions especials.

Des de l'any 1980 els Serveis Residencials són una iniciativa de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú, organitzats en dos tipus d'establiment: la Llar-Residència Magí Aranda i els pisos de suport Mitja Lluna. El pressupost global de tots els Serveis Residencials per a l'any 2005 va ser de 354.000 €. Es va finançar mitjançant les aportacions següents: ICASS (Departament de Benestar i Família), 262.000 €; quotes dels residents, 86.500 € i Mancomunitat, 5.500 €.

Els objectius de la iniciativa són atendre a persones adultes amb discapacitat intel·lectual de la comarca del Garraf, per tal d'aconseguir una

millora de la seva qualitat de vida, sota els principis de Normalització, Respecte i Diferència; així com, oferir-los uns habitatges que es consideren el domicili propi de les persones que hi viuen. L'habitatge Magí Aranda és un servei adreçat a persones amb discapacitat intel·lectual amb suficient autonomia per a realitzar les activitats de la vida diària quan la seva permanència a la llar familiar ha esdevingut impossible o desaconsellable com a conseqüència de: necessitats especials, situacions familiars difícils, edat dels pares, manca de condicions assistencials adequades, etc.

Mitja Lluna 1 i Mitja Lluna 2 són instal·lacions residencials vinculades al programa de suport a l'autonomia en la pròpia llar. Des del 2003, vuit persones que vivien a Magí Aranda s'allotgen als pisos de Mitja Lluna. Els usuaris dels pisos són 6 homes i 2 dones de 40 a 45 anys d'edat. El programa s'adreça a persones amb discapacitat que volen viure soles, en parella, o en companyia d'algun amic i que precisen d'un suport personal per a desenvolupar les activitats de la vida quotidiana, tant a la llar com a la comunitat.

LA GYMKHANA DE LA SUPERACIÓ

Ciutat: Zaragoza / Ens local: Ayuntamiento de Zaragoza
Habitants: 660.895 / Persones amb discapacitat: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contacte: asesoraeducacion@zaragoza.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Acte de sensibilització obert i presentat de forma atractiva i divertida.

Valor afegit per a la societat: Tots els ciutadans poden experimentar mitjançant la simulació les dificultats reals de les persones amb discapacitat.

La Gymkhana de la superació és una gran campanya de conscienciació ideada i impulsada per l'associació Disminuidos Físicos de Aragón. Es tracta d'una activitat oberta a persones de totes les edats i dirigida especialment a aquells que no han tingut contacte directe amb la discapacitat.

L'objectiu de la gymkhana és que els participants descobreixin per ells mateixos la realitat de les persones amb discapacitat. Per aquesta raó, s'encoratja els ciutadans a viure una experiència nova: recórrer asseguts en una cadira de rodes, caminat amb els ulls clucs o sense poder-hi sentir, un circuit d'escales, rampes,

voreres i paviments irregulars. Tot plegat, emmarcat en un dia de festa i diversió en el qual els protagonistes són la música, l'humor i la convivència.

Posar-se en la pell d'una persona amb discapacitat física i sensorial és la forma més objectiva de prendre consciència de les limitacions originades per les barreres arquitectòniques i de la comunicació. D'aquesta manera, el que és quotidià per a una persona amb discapacitat es converteix en tota una aventura per els qui descobreixen l'existència de les barreres arquitectòniques i de comunicació.

Els participants de la Gymkhana de la superació veuen el seu entorn ha-

bitual amb uns altres ulls i descobren aspectes que abans els passaven inadvèrtits: les voreres sense adaptar, esglaons d'accés a establiments comercials i habitatges, nivells que esdevenen impracticables i perillosos, ascensors i portes massa estretes, etc.

Per aquestes raons, des de 1997 l'associació Disminuidos Físicos de Aragón posa tota la seva empenta en la realització d'aquesta iniciativa que ja ha estat experimentada per més de 6.000 persones.

LLIBRE EN SPC-SÍMBOLS PICTOGRÀFICS PER A LA COMUNICACIÓ

Ciutat: Zaragoza / Ens local: Ayuntamiento de Zaragoza
Habitants: 660.895 / Persones amb discapacitat: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contacte: asesoraeducacion@zaragoza.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: El llibre afavoreix la comprensió i l'aprenentatge.

Valor afegit per a la societat: Material pedagògic útil per a la iniciació a la lectura i escriptura convencionals.

L'Àrea d'Educació i Acció Social de l'Ajuntament de Saragossa i el col·legi públic d'educació especial Alborada han editat el llibre *Sueña con mi ciudad*. El llibre ha estat redactat per alumnes i professors del centre i s'ha escrit amb pictogrames (alguns dissenyats també pels mateixos alumnes).

Aquest llibre és idoni per a totes aquelles persones que tenen dificultats per accedir al codi alfabètic, ja que amb els símbols pictogràfics (dibuixos) s'aconsegueix la interpretació i/o expressió de missatges impresos. El material també és d'utilitat per a la iniciació a l'adquisició de la lectura i l'escriptura convencionals.

Es tracta, per tant, d'un material pedagògic adequat per a tot l'alumnat d'educació especial, des dels casos més greus que presenten absència total de comprensió i/o expressió del llenguatge oral, fins als casos més lleus en què els infants tenen dificultat per adquirir les habilitats de lectura o escriptura convencionals.

Per tal d'aconseguir l'objectiu final de desenvolupar la capacitat de comunicació de cada alumne s'estableixen les següents fases:

- Aprenentatge de la interpretació del dibuix: l'alumne adquireix la lectura d'imatges.
- Concentració posterior en la pa-

raula escrita que acompanya les imatges.

- En una tercera fase, l'alumne desplaça la seva atenció del dibuix cap a la paraula.

- Finalment, els pictogrames es poden substituir per la paraula escrita perquè els infants ja poden accedir a la lectura i escriptura alfabètiques.

Accés al sector públic de les persones amb discapacitat (Alcalá de Guadaíra)	54
«Som diferents, som iguals» (Alacant)	54
Contracte de manteniment de jardins (Argentona)	55
Taller USOA. Experiència laboral dirigida a persones amb discapacitat (Barakaldo)	55
Aula Oberta de Formació (Barcelona)	56
Curs a mida (Barcelona)	56
Desenvolupament del treball amb suport (Helsinki)	57
Projecte Integra 21 (Lleida)	57
Servei d'Integració Laboral (Reus)	58
Treball amb suport a l'Ajuntament (Sabadell)	58
Clàusula social per afavorir la inserció laboral de les persones en situació d'exclusió (Zaragoza)	59

TREBALL

ACCÉS AL SECTOR PÚBLIC DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

Ciutat: Alcalá de Guadaíra / Ens local: Ayuntamiento
Habitants: 63.500 / Persones amb discapacitat: –
Web: <http://www.ciudadalcala.org>
Contacte: cssc@alcalaguadaira.org

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: L'actuació facilita a persones amb discapacitat llocs de treball a l'Administració Local.

Valor afegit per a la societat: L'Ajuntament serveix d'exemple a d'altres institucions i empreses.

L'Ajuntament d'Alcalá de Guadaíra s'ha compromès, aplicant la discriminació positiva, a reservar per a les persones amb discapacitat el 2% de les places públiques ofertades basant-se en la normativa vigent.

Per a cobrir les places es fan les distincions següents:

- Llocs de treball susceptibles d'ésser ocupats per persones amb discapacitat física, deficiències visuals i deficiències auditives: aquest col·lectiu pot ocupar qualsevol lloc de treball de la plantilla de personal de l'Ajuntament sempre que l'aspirant estigui en possessió de la titulació exigible i compti amb el certificat de minusvalidesa.

- Llocs de treball susceptibles d'ésser ocupats per persones amb discapacitat psíquica i persones diagnosticades amb malalties mentals i trastorn mental sever. Aquests llocs susceptibles d'ésser coberts en la plantilla de personal requereixen: habilitats manipulatives bàsiques sense que es requereixi capacitat intel·lectual per a desenvolupar-les; habilitats socials bàsiques; i capacitat per a desenvolupar tasques repetitives que puguin realitzar-se amb un baix nivell de concentració. En funció d'aquests requisits i de la relació de llocs de treball de l'Ajuntament, les places a cobrir són: conserge, oficial 2^a de manteniment,

oficial 2^a de parcs i jardins, ordenança, porter acomodador, personal de neteja i qualsevol altre tipus de professional amb funcions relatives al peonatge.

«SOM DIFERENTS, SOM IGUALS»

Ciutat: Alacant / Ens local: Ajuntament d'Alacant
Habitants: – / Persones amb discapacitat: –
Web: <http://www.alicante-ayto.es>
Contacte: accionsocial@alicante-ayto.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: El projecte ofereix accions de formació específiques en funció de criteris de gènere i discapacitat.

Valor afegit per a la societat: Exemple de superació per a la societat en general.

«Som diferents, som iguals» es dirigeix a dones amb discapacitat intel·lectual –que pel fet de ser dones i discapacitades pateixen una doble discriminació– amb l'objectiu d'incrementar les seves possibilitats d'inserció laboral. El projecte consisteix en l'organització de cursos formatius de periodicitat anual per a 15 alumnes per edició. Els cursos tenen una duració de 400 hores distribuïdes en 4 mesos. Els continguts dels cursos són els següents:

- Formació bàsica.
- Formació professional.
- Formació i orientació laboral.
- Racionalització del lleure i del temps lliure.

- Pràctiques no laborals: pràctiques en empreses en entorns normalitzats.
- Avaluació inicial de les alumnes del curs.
- Desenvolupament d'itineraris individualitzats d'inserció.
- Avaluació processal.
- Avaluació final.
- Acció tutorial amb alumnes i pares. La metodologia emprada per reunir informació de les alumnes es basa en: observació directa, observacions externes, entrevistes i reunions, diari de classe, registre d'observació i avaluació final, entrevista inicial amb els pares, entrevista familiar, fulls d'avaluació contínua, informes

de família, reunions amb els pares, fulls de recollida d'acords, qüestionari d'autoavaluació.

CONTRACTE DE MANTENIMENT DE JARDINS

Ciutat: Argenton / Ens local: Ajuntament d'Argenton
Habitants: 10.868 / Persones amb discapacitat: 317
Web: <http://www.argenton.com>
Contacte: brugalm@argenton.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: El contracte garanteix feina a persones amb discapacitat mitjançant el CEO.

Valor afegit per a la societat: El servei de manteniment s'ofereix amb garanties de qualitat. L'Ajuntament dona exemple i millora la seva imatge.

L'Ajuntament d'Argenton ha signat un conveni amb el Centre Especial de Treball del Maresme (CEO) per al manteniment i la neteja dels següents espais públics:

- Jardins de Can Serra Lladó.
- Parc urbà de Sant Sebastià i carrils bici.
- Sant Miquel del Cros.
- El pati del CEIP Bernat de Riudemeia.

El contracte amb l'associació té una duració de dos anys i és prorrogable a dos anys més. El cost anual màxim del projecte és de 35.012 €, taxes incloses.

Els criteris que s'han tingut en compte per a la signatura del conve-

ni amb l'associació actual han estat els següents:

- Avaluació dels serveis oferts (organització, recursos humans, materials).
- Aspectes de caire econòmic.
- Objectius socials de l'associació.
- Treballadors amb discapacitats físiques en plantilla.
- Experiència prèvia en serveis similars i referències.

L'any 2005 el Centre Especial de Treball del Maresme va contractar tres persones amb discapacitat física; aquestes persones treballen amb el suport d'un instructor.

D'aquesta manera amb el suport de l'Ajuntament, el CEO veu garantida

la seva supervivència; i el col·lectiu de persones amb discapacitat disposa de més possibilitats d'inserció.

TALLER USOA. EXPERIÈNCIA LABORAL DIRIGIDA A PERSONES AMB DISCAPACITAT

Ciutat: Barakaldo / Ens local: Ayuntamiento de Barakaldo
Habitants: 195.801 / Persones amb discapacitat: –
Web: <http://www.barakaldo.org>
Contacte: ysuarez@barakaldo.org

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Possibilita la formació i l'accés al món laboral de les persones amb discapacitat.

Valor afegit per a la societat: El taller ofereix un servei de qualitat. L'Ajuntament dona exemple i millora la seva imatge pública.

El Taller USOA és una organització sense ànim de lucre al servei d'un projecte social. La seva missió és oferir oportunitats de treball, formació i promoció socio-laboral a persones amb discapacitat; així com garantir els actuals llocs de treball i incrementar-los. En el taller es desenvolupen tres activitats productives:

- Confecció de roba laboral i subministrament d'Equipaments de Protecció Individual (EPI's).
- Conservació i manteniment de parcs i jardins.
- Subcontractació de treballs de petits muntatges.

L'activitat del Taller USOA es desenvolupa al voltant de dues entitats:

- El Centre Ocupacional, l'objectiu del qual és la integració de persones amb discapacitat psíquica en el mercat laboral.
- El Centre Especial de Treball, l'objectiu del qual és, per una banda, generar treball per als discapacitats del municipi i, per l'altra, formar i desenvolupar als discapacitats.

Les activitats productives més importants d'aquests centres són les següents:

- La fabricació, comercialització i distribució de vestuari professional.
- El disseny, planificació, execució i manteniment de parcs i jardins.
- Muntatge i formació de components i peces elèctriques.

El Taller ofereix els seus serveis a tots els interessats, donant preferència als empadronats en el municipi. Hi ha 284 persones treballant en el Taller, 257 de les quals són persones amb discapacitat.

AULA OBERTA DE FORMACIÓ

Ciutat: Barcelona / Ens local: Ajuntament de Barcelona
Habitants: 1.593.075 / Persones amb discapacitat: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacte: rborda@bcn.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: L'aula possibilita l'accés a la formació de persones amb discapacitat física amb itineraris formatius flexibles i individualitzats en l'àmbit de les noves tecnologies.

Valor afegit per a la societat: Facilita la contractació de persones amb discapacitat al mercat ordinari de treball, en un sector especialment emergent, les TIC.

Servei ofert per l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD) i finançat anualment per part del Departament de Treball i Indústria de la Generalitat de Catalunya. La població usuària de l'Aula Oberta són persones amb qualsevol tipus de discapacitat (física, psíquica, auditiva, visual i amb malaltia mental) que viuen a Barcelona i tenen una edat entre 16 i 64 anys. L'aula ofereix continguts formatius actualitzats, mitjançant noves tecnologies, amb una metodologia d'autoaprenentatge. Això facilita itineraris flexibles i individuals en el moment oportú per a cada estudiant.

Per tant, l'Aula Oberta de Formació utilitza una metodologia d'autoaprenentatge on:
- L'estudiant té el suport de diferents experts en diferents continguts i diferents calendaris.
- L'estudiant pot escollir i acordar el calendari amb el tutor.
- L'estudiant té la possibilitat de treballar amb productes interactius i multimèdia, noves tecnologies i compta amb l'experiència dels especialistes.
Els continguts formatius impartits inclouen: Word, Excel, Access, Internet, escriptura al tacte i català. Mitjançant el Job Club, l'Aula Oberta de Formació dona suport i facilita

als estudiants amb discapacitat la recerca activa de feina. Prop del 40% (més o menys 50 estudiants) han estat contractats per diferents empreses, després d'haver rebut formació a l'Aula.

CURS A MIDA

Ciutat: Barcelona / Ens local: Ajuntament de Barcelona
Habitants: 1.593.075 / Persones amb discapacitat: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacte: rborda@bcn.cat

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Possibilita la formació i l'accés al món laboral de les persones amb discapacitat.

Valor afegit per a la societat: Facilita la creació de llocs de treball i l'ocupació de persones amb discapacitat en el mercat laboral ordinari.

Els cursos a mida s'organitzen des de 1997, per part de l'Equip d'Assessorament Laboral (EAL), el qual pertany a l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD). Han comptat amb el finançament de la Fundació ONCE, Barcelona Activa (Fons Social Europeu) i les empreses privades en les quals es realitzen els cursos. Els cursos s'adrecen a persones de 16 a 64 anys amb discapacitats sensorials, físiques, orgàniques, malalts mentals i persones amb dificultats d'aprenentatge. Els alumnes han de comptar amb el Certificat de Disminució i viure a la ciutat de Barcelona.

Els cursos a mida són una bona pràctica perquè:
- El programa formatiu es dissenya de manera conjunta entre l'empresa i l'EAL per adaptar-lo a les necessitats de l'empresa i a les capacitats de les persones participants.
- Ofereix formació concreta i a curt termini per cobrir un lloc de treball determinat.
- Compta amb la implicació de les empreses en tot el procés formatiu laboral.
- En el procés formatiu treballen i avaluen conjuntament el formador de l'empresa i l'educador.
- L'educador, un cop finalitza el procés formatiu, realitza un seguiment

per tal d'acabar d'ajustar al treballador en el seu lloc de treball concret.
- Possibilita el coneixement de l'empresa i del futur treballador prèviament a la contractació de les persones amb discapacitat.
- Major rendibilitat immediata un cop contractat l'alumne, després de la formació *in situ*.

DESENVOLUPAMENT DEL TREBALL AMB SUPORT

Ciutat: Helsinki / Ens local: Helsinki City Council
Habitants: 555.474 / Persones amb discapacitat: 75.000
Web: <http://www.hel.fi/helsinkikaikille>
Contacte: pirjo.tujula@hel.fi

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Possibilita la formació i l'accés al món laboral de les persones amb discapacitat.

Valor afegit per a la societat: Facilita la creació de llocs de treball i l'ocupació de persones amb discapacitat en el mercat laboral ordinari.

L'Ajuntament d'Hèlsinki treballa per afavorir la contractació de diferents grups de persones que tenen dificultats per trobar un lloc de treball en el mercat laboral ordinari. Tot i que la majoria de les persones que necessiten suport són discapacitats psíquics i persones amb problemes de salut mental; l'Ajuntament també ha aconseguit amb èxit inserir a autistes i a persones amb mobilitat o visió reduïda. La metodologia, els processos i les eines emprades per aconseguir els objectius són:
a) Aprendre en el lloc de treball: el procés formatiu compta amb monitors especialitzats responsables de

fer la planificació i el seguiment del procés.
b) Recerca d'ocupació: els monitors ajuden els usuaris en la recerca d'un lloc de treball que s'adigui amb les seves habilitats i interessos. Amb aquest objectiu, els monitors s'adrecen a la xarxa de col·laboradors; i quan és necessari fan recerca més enllà de la xarxa utilitzant, per exemple, internet. Els llocs de treball s'emmarquen en els sectors següents: queviures i supermercats, restaurants de menjar ràpid, fleques, pastisseries, cafeteries, cuina industrial, manteniment, neteja, infermeria i cura de les persones, oficines i associacions.

c) La importància de la comunicació: assegurar una comunicació bona i fluida és molt important en els processos educatius adreçats a discapacitats i a persones amb dificultats del llenguatge. És per aquesta raó que s'utilitzen dibuixos, fotografies, pictogrames, conceptes clars per a les instruccions; a més, poden oferir-se cursos de llenguatge de signes en els llocs de treball.
d) Suport en el lloc de treball: visites, seminaris, *feedback*.
e) Benestar dels usuaris: Seguretat Social, salut mental i física, temps de lleure, etc.

PROJECTE INTEGRAL 21

Ciutat: Lleida / Ens local: Ajuntament de Lleida
Habitants: 124.709 / Persones amb discapacitat: 9.469
Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
Contacte: mjsanchez@paeria.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat: Possibilita la formació i l'accés al món laboral de les persones amb Síndrome de Down.

Valor afegit per a la societat: Facilita la creació de llocs de treball i l'ocupació de persones amb discapacitat en el mercat laboral ordinari.

El gener de 2005, l'Ajuntament de Lleida i l'Associació Lleidatana Síndrome de Down van signar un conveni de col·laboració per dur a terme el projecte Integral 21. El projecte pretén promoure la integració laboral de joves amb la Síndrome de Down i d'altres discapacitats intel·lectuals similars en empresa ordinària. La metodologia utilitzada en aquest projecte és l'anomenada Treball amb suport. El treball amb suport promou la integració laboral en empreses ordinàries de la comunitat. Aquest procés compta amb el suport d'un monitor de l'associació en el lloc de treball.

Les tasques més rellevants portades a terme per part d'aquest professional són:
- Suport *in situ* al treballador perquè la seva feina comenci a ser productiva en el moment d'assignar-li les tasques.
- Assessorament i orientació als companys i als caps. Assessorament i resolució de dubtes que es puguin donar pel fet de treballar amb el jove.
- Seguiments mensuals un cop hagi acabat la fase de suport intensiu.
- Suport puntual. Davant l'aparició de noves tasques laborals, el monitor de l'associació ofereix suport a l'empresa per a poder superar la novetat sense cap contratemps.

- Mediador entre empresa i família.
- Formació contínua del jove inserit. Aquests serveis s'ofereixen durant tot el període que l'alumne fa pràctiques.

SERVEI D'INTEGRACIÓ LABORAL

Ciutat: Reus / Ens local: Ajuntament de Reus
Habitants: 103.000 / Persones amb discapacitat: 5.958
Web: <http://www.reus.net>
Contacte: amartinez@reus.net

Valor afegit per a les persones amb discapacitat:
Possibilita la formació i l'accés al món laboral de les persones amb discapacitat.

Valor afegit per a la societat: Facilita la creació de llocs de treball i l'ocupació de persones amb discapacitat en el mercat laboral ordinari.

L'Ajuntament de Reus compta amb un conveni per a la inserció laboral de persones amb discapacitat amb la Federació ECOM SIL-Tarraco. El Servei d'Integració Laboral (SIL) va adreçat a totes aquelles persones que tenen alguna discapacitat i volen cercar feina.

El SIL ofereix assessorament individual i grupal als usuaris. Després de realitzar una primera entrevista, els tècnics del SIL dissenyen Plans Individuals. Aquests plans inclouen accions formatives, de canvis d'actitud, de coneixement i utilització de tècniques de recerca de feina, de treball en grups, etc. En un bon nombre de casos, però, es realitza

un primer període de *millora curricular*, a través de la finalització de la formació reglada o mitjançant accions formatives.

Les accions de suport en la recerca de feina inclouen:

- Grup de recerca activa de feina conduït per un monitor/educador laboral.
- Activitats d'autoconeixement: formació, habilitats, personalitat, capacitats, disponibilitat.
- Higiene i imatge personal.
- Tècniques de recerca de feina: curriculum vitae, carta de presentació, trucada telefònica, entrevista i altres processos de selecció, autocandidatura, recerca mitjançant premsa,

borses de treball existents, oferta pública de les administracions, autoocupació.

Un dels factors d'èxit principals del servei és la cooperació i el suport entre els components del grup. És per això que se seleccionen, sempre que és possible, grups homogenis segons criteris d'edat, orientació vocacional o aspectes de personalitat.

TREBALL AMB SUPORT A L'AJUNTAMENT

Ciutat: Sabadell / Ens local: Ajuntament de Sabadell
Habitants: 196.971 / Persones amb discapacitat: 10.273
Web: <http://www.sabadell.net>
Contacte: jbrotos@ajsabadell.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat:
L'actuació facilita a persones amb discapacitat llocs de treball a l'Administració Local.

Valor afegit per a la societat: L'Ajuntament serveix d'exemple a d'altres institucions i empreses.

Des de 2005 l'Ajuntament de Sabadell compta amb un conveni de col·laboració amb entitats del municipi que treballen per a la inserció laboral de les persones amb discapacitat a l'empresa ordinària. En aquests programes de treball amb suport, els usuaris disposen d'un tutor a l'empresa on treballen; a més, una organització o entitat especialitzada en fa el seguiment.

Els objectius de contractar a persones amb discapacitat a l'Ajuntament són:

- Fer realitat el treball amb suport, en el si de l'administració local.
- Canalitzar la demanda d'ocupació de les persones amb discapacitat.

- Donar exemple a les empreses.

Les places ocupades actualment per persones amb discapacitat són les següents:

- Adjunt a protocol d'alcaldia.
- Auxiliar del servei d'atenció al públic municipal.
- Auxiliar de biblioteques.

Prèviament a la contractació, els aspirants superen un procés de selecció especialment dissenyat per a persones amb discapacitat. Els processos de selecció –que inclouen entrevistes i proves meritòries– s'adapten a cadascun dels candidats.

L'Ajuntament de Sabadell assumeix el finançament del programa.

CLÀUSULA SOCIAL PER AFAVORIR LA INSERCIÓ LABORAL DE LES PERSONES EN SITUACIÓ D'EXCLUSIÓ

Ciutat: Zaragoza / Ens local: Ayuntamiento de Zaragoza
Habitants: 660.895 / Persones amb discapacitat: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contacte: asesoraeducacion@zaragoza.es

Valor afegit per a les persones amb discapacitat:
La clàusula facilita l'accés al mercat de treball de les persones amb discapacitat.

Valor afegit per a la societat: La clàusula genera menys dependència dels ajuts públics en incentivar la contractació.

Des de la Regidoria d'Acció Social i Cooperació al Desenvolupament de l'Ajuntament de Saragossa es va considerar important aprofundir en la recerca de solucions per afavorir la inserció real de tots els col·lectius amenaçats per l'exclusió social, tenint en compte que l'ocupació laboral és una eina fonamental per al desenvolupament de l'individu.

D'aquesta manera, els contractes administratius que impulsen els serveis municipals inclouen una clàusula social que, en cas d'igualtat, dona prioritat a aquelles ofertes que garanteixen la inserció laboral de col·lectius en situació d'exclusió. Així, en els contractes que afecten els

serveis socials es té en compte un criteri de valoració, segons el qual es ponderen en un 15% les ofertes presentades per part d'empreses que inclouen persones en procés d'inserció laboral en la seva plantilla, o bé que disposen de convenis amb entitats que treballen en aquest àmbit.

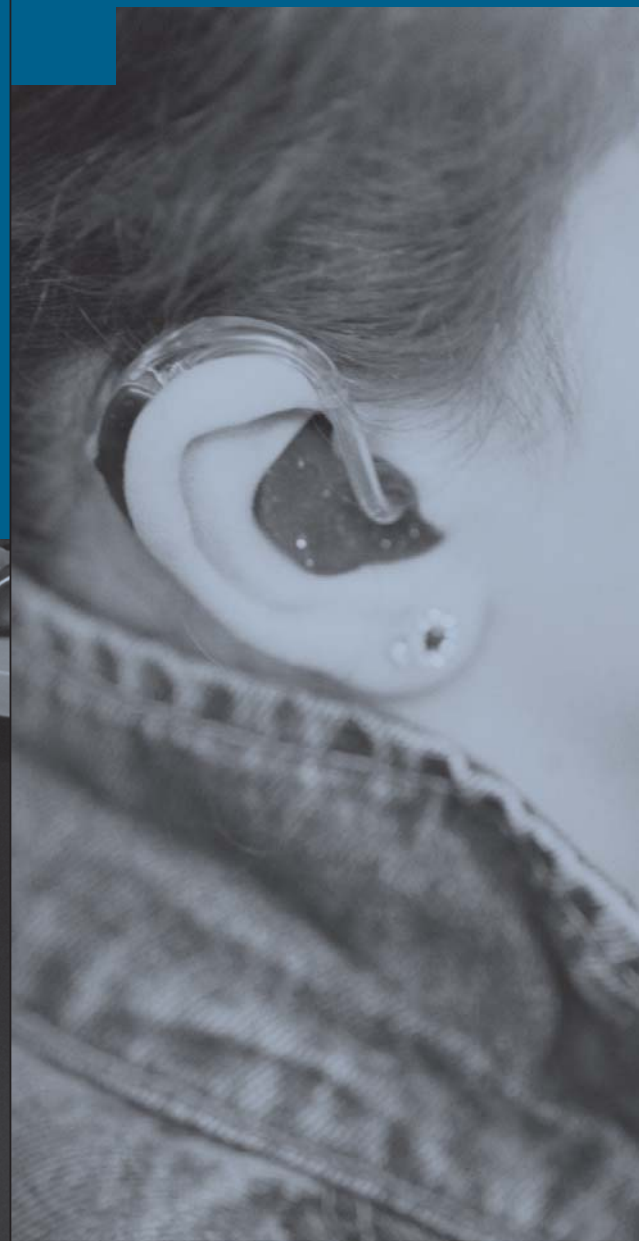
La clàusula social permet donar continuïtat a aquells programes d'inserció social i laboral que fins al moment no la tenien.

En definitiva, gràcies a la clàusula s'aconsegueix que els destinataris dels programes deixin de percebre subsidis per rebre un salari d'acord amb la seva categoria professional

segons conveni, cotitzant a la Seguretat Social i inserint-se en el mercat de treball.

GOOD PRACTICES GUIDE

INTRODUCTION

The Institut Municipal de Persones amb Discapacitat-IMD (Municipal Institute of People with Disabilities), autonomous body from Barcelona City Council, promotes the European project European Observatory Cities and Towns for All. The Observatory purpose is to investigate, evaluate and inform about the situation of the city and exchange experiences aimed at achieving a more harmonious interaction between the city and its citizens as well as favouring the positive development of people with disabilities.

The principal objective of the Observatory is to help to build a European model city in which society can develop itself in a just, respectful, amicable, and sustainable way.

The initiatives of the Observatory aim to:

1. Strengthen citizen participation.
2. To study the current situation of cities with regard to accessibility. Accessibility is understood in a wide way, including access to services, resources, spaces, etc.
3. Promote the exchange of experiences with the objective of favouring the development of more adequate policies.

The third objective is accomplished with the spread of good practices developed by the member cities in many fields, always related to

disability, on the Observatory web site. At the moment, 60 cities have joined the Observatory and it counts with a list of 65 good practices, an increasing number which demonstrates the situation of dynamism and enrichment that the project is enjoying.

It is in these circumstances and on the occasion of the next meeting that the IMD will organize with the member cities that this Guide of Good Practices from the European Observatory Cities and Towns for All is introduced.

WHAT EXPERIENCES ARE CONSIDERED AS GOOD PRACTICES?

All experiences, projects, activities or initiatives run by a local administration and favouring the situation and living conditions of the disabled are considered good practices. Good practices can refer to any sphere of action in local organizations; including management of services, optimization of resources, design of policies, etc.

WHY THIS GUIDE?

The guide of good practices from the European Observatory Cities and Towns for All follows the next purposes:

- Recognize the task developed from the Observatory member cities.
- Broadcast the good practices developed by the cities in different fields.
- Contribute to the adaptation of cities and services to the needs of all the citizenry.
- Favour the exchange between the local administrations.
- Create a meeting point for administrations and organizations.

Hence, the guide is published with the aim of becoming a tool to share and recognize the tasks developed by the cities; and to help the professionals working for the local administrations in the field of disability.

GUIDE CONTENTS

The guide of good practices introduces 65 experiences which have been previously chosen by the City Councils collaborating in the project. These good practices were published on the web site in the past because of its innovative and transferable characteristics. However, the good practices published on the web page

do not respond to any pre-established indicators, neither to a process of evaluation, nor previous qualification; they are all the result of voluntary contributions sent by the member cities.

The good practices are offered under a standardised format, common to all documents. The resulting texts have been confirmed by the corresponding City Councils which collaborated by sending their corrections and proposals.

The guide counts with 65 summary sheets divided in four fields taken from the different issues shown in the European Observatory webpage:

1. Accessibility and mobility: it tackles experiences related to mobility and accessibility in the city, including spaces, buildings, acts, adapted means of transport and new technologies.
2. Participation and citizen information: it tackles experiences related to diverse organs of participation (groups, forums, councils, round tables, seminars). It also includes good practices addressed to the visualization and normalization of the disability (campaigns, fairs, bulletins or electronic newsletters).

3. Employment: it tackles experiences related to projects of support to employment, as well as learning initiatives aimed to favour the labour insertion of people with disabilities.
4. Social service, education, sport and leisure: it tackles experiences related to residential services, support services, sport competition, etc.

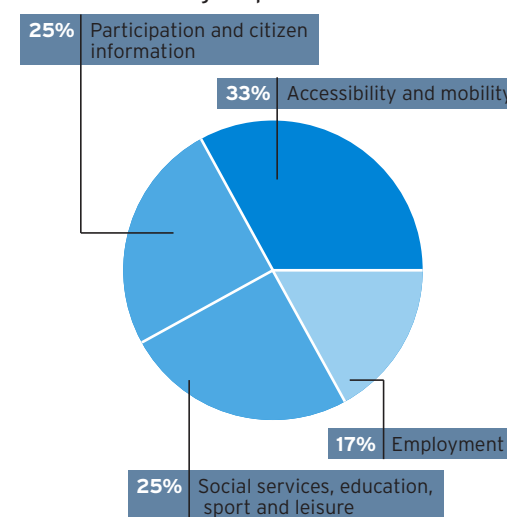

Summary sheets have been indexed following the alphabetical order based on the member cities' names. Each of the summary sheets includes the title of the good practice, the short version of the original good practice published on the Observatory web page, the experience added value for people with disabilities and its added value for the society in general.

Finally, for more information about each of the practices, the reader can find the details of the person in charge, as well as the web site off the local administration promoting the practice.

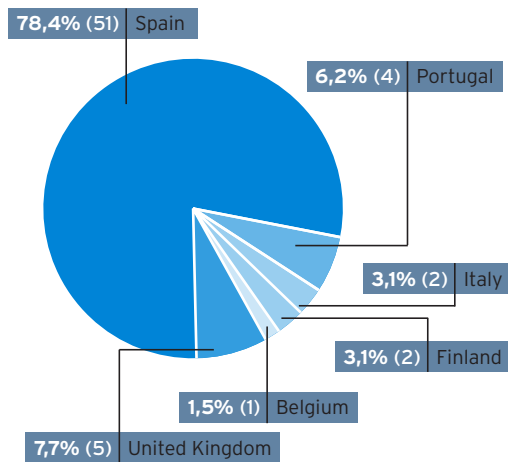
As for the practices' origin, the Good Practices Guide introduces a group of initiatives aimed at achieving equal opportunities and the disabled wellbeing all around Europe. Even though most of the experiences are from Spain, the origin of the texts is diverse: Mediterranean Countries, Central European Countries and North European Countries contribute to the enrichment of this guide. Spain has sent a total of 51 experiences, 39 of each are from Catalan municipalities.

Classification of good practices

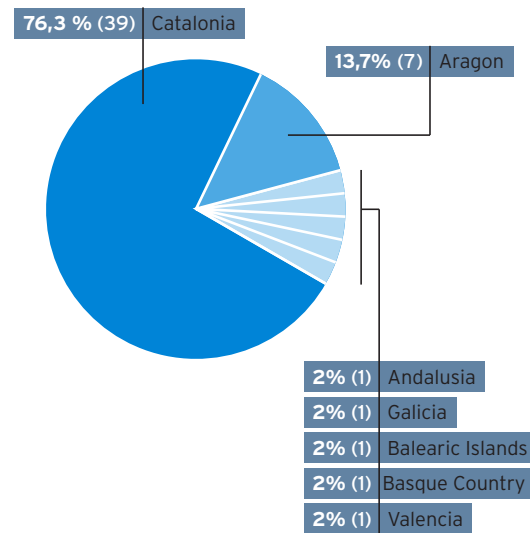

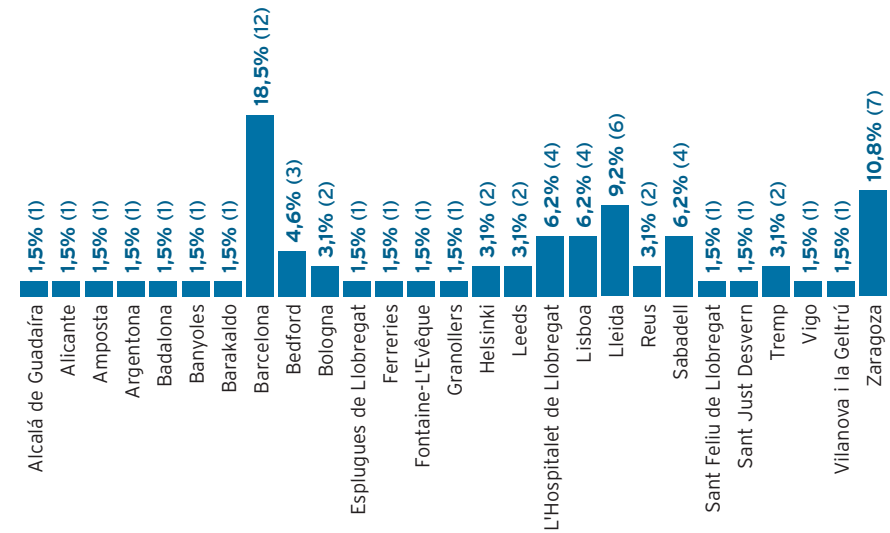
Origin of good practices by countries

Origin of Spanish good practices by Autonomous Communities

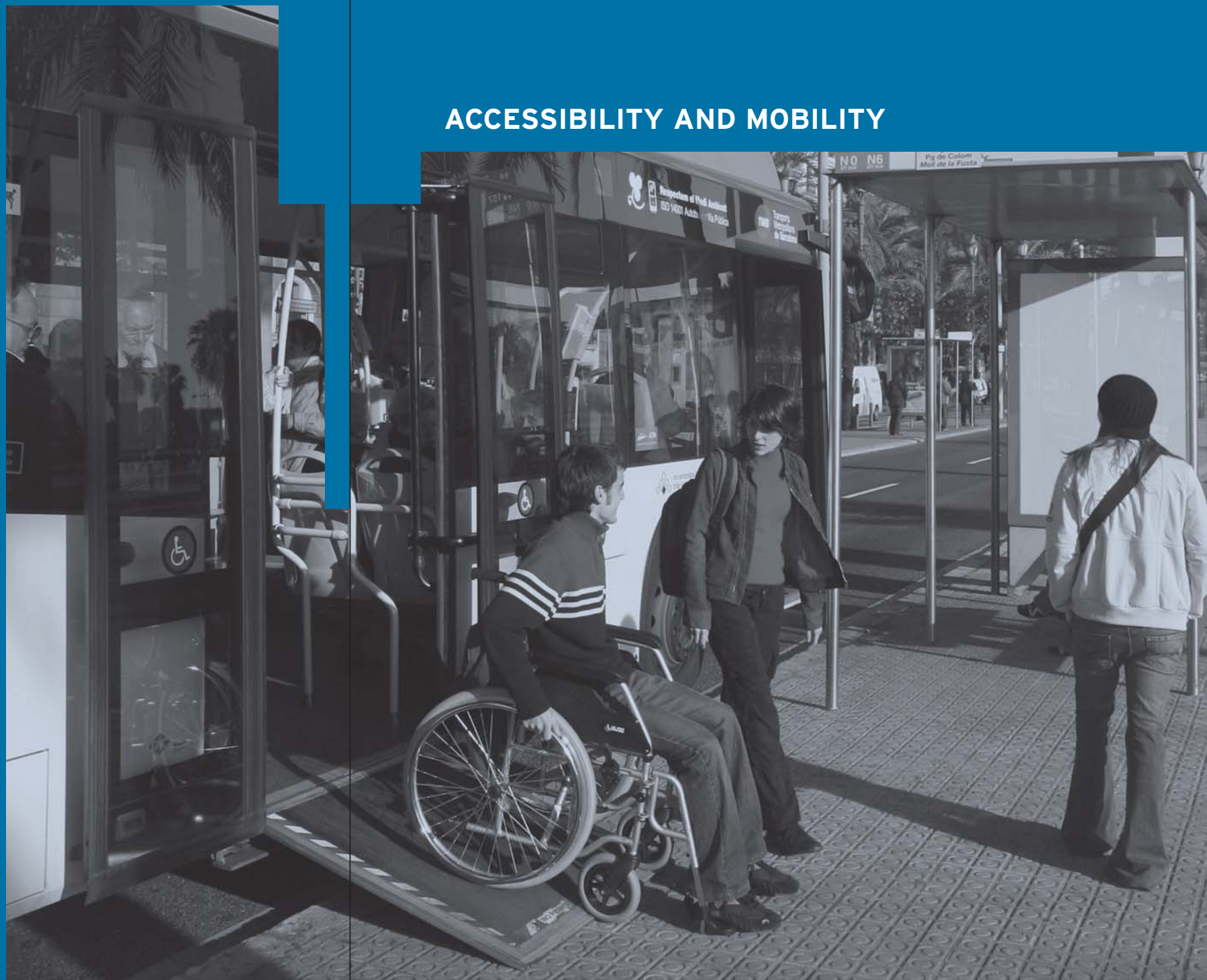

Number of good practices by towns

Support to bathe service for people with reduced mobility (Badalona)	70
Making accessible rubbish and recycling bins (Barcelona)	70
Making ten play areas accessible and inclusive for all children (Barcelona)	71
Dropped kerbs in all zebra crossings (Barcelona)	71
Accessibility group (Barcelona)	72
Scaffolding handbook. Accessibility and the removal of architectural barriers (Barcelona)	72
Barcelona's transport model (Barcelona)	73
Accessible beaches provided with the support to bathe service (Barcelona)	73
Bedford Shopmobility (Bedford)	74
Access Improvement Grants (Bedford)	74
C.A.R.E. Accessible Cities in the Region of Europe (Bologna)	75
Access to beach through amphibious chair (Ferrieres)	75
Taxi service for disabled people with severe mobility problems (L'Hospitalet de Llobregat)	76
«Open House» Programme (Lisboa)	76
«Inclusive Design» Project (Lisboa)	77
Adapted Transport Service (Lisboa)	77
Scheme for providing public transport service for people with reduced mobility (Lleida)	78
How to make public events accessible (Sabadell)	78
Designing the Accessibility Plan (Tremp)	79
Installation of lift facilities (Zaragoza)	79
Accessibility Plan and suppression of architectural barriers in public buildings (Zaragoza)	80
Test of Accessibility Web -TAW (Zaragoza)	80

ACCESSIBILITY AND MOBILITY

SUPPORT TO BATHE SERVICE FOR PEOPLE WITH REDUCED MOBILITY

City: Badalona / Local Organization: City Council
Inhabitants: 222.956 / People with disabilities: 13.335
Web: <http://www.aj-badalona.es>
Contact: ajusticia@aj-badalona.es

Added value for people with disabilities: It normalizes the presence of the disabled in public places and it extends their recreational possibilities.

Added value for the society: It promotes the respect for the diversity and reduces inequalities. It establishes a meeting point, a place to share experiences between citizens.

Badalona City Council has worked during the last years with the objective of achieving beaches enjoyable for all the citizenry. This is the reason why the Plan of Beach Uses foresees the installation of ramps, showers and adapted services which make access to water possible for the people with reduced mobility. In addition, the programme «In Badalona, beaches for all!» helps the disabled bathe with security using an adapted chair.

Even though the service is organized by the City Council, it counts with the collaboration of the association PRO-Activa, Aquatic watch and protection. This association of-

fers the service everyday of the week from the 11th of June to the 11th of September in Els Pescadors beach.

Support to bathe service is offered from 2002, and during 2004 the service was requested 84 times. Normally, most demands take place during August, when 53 users can be registered. Requests for the service, as well as questions related to the sea conditions are made by telephone.

With regard to service broadcasting, an informative leaflet is published with the service description and its characteristics. Support to bathe service is also broadcasted in all as-

sociations working in the field of disability.

MAKING ACCESSIBLE RUBBISH AND RECYCLING BINS

City: Barcelona / Local Organization: City Council
Inhabitants: : 1.593.075 / People with disabilities: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contact: rborda@bcn.cat

Added value for people with disabilities: It incorporates the disabled in an everyday activity: recycling.

Added value for the society: The adaptation of bins also favours other collectives: children, elders, etc. and it improves the city environment.

The 250 accessible bins installed by Barcelona City Council through the Department of Cleaning Service solves the problem that the disabled have when putting the rubbish out, and more specifically, when recycling paper, glass and containers.

These are the partners which have collaborated in the project:

- Barcelona City council: sets functionality and adaptation criteria for the city's collection systems and urban development.

- Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (Municipal Institute of People with Disabilities): works to ensure the proper adaptation of the bins.

- Universitat Politècnica de Catalunya (Polytechnic University of Catalonia): develops various models of bins.

- Ros Roca, S.A. and Modelo y Diseño, S.A.: validate and produce the bins, so that they are compatible with the dustcarts as well as with European standards.

The project's keys to success are:

- Adaptation of the different types of selective rubbish and recycling bins.

- Add identifying markings to the bins for people with visual impairment.

- Adopt solutions that do not occupy streets excessively.

- Bins must be implemented without an increase in cost with respect to the non-adapted bins.

- The solution must not impede the normal functioning of the bins or cause problems of overfilling.

MAKING TEN PLAY AREAS ACCESSIBLE AND INCLUSIVE FOR ALL CHILDREN

City: Barcelona / Local Organization: City Council
Inhabitants: 1.593.075 / People with disabilities: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contact: rborda@bcn.cat

Added value for people with disabilities: The project promotes social integration of disabled children in a leisure environment. Participation of schools and rehabilitation centres along the process of elaboration.

Added value for the society: Protection, safety and inclusion items can become play equipment for everyone.

The design of ten accessible play areas has been promoted by the Institut Municipal de Parcs i Jardins (Municipal Institute of Parks and Gardens) with the objective of motivating the social integration through games in public leisure environments. The 10 play areas are accessible and inclusive so that disabled children can use public playgrounds along with the other children, and parents in wheelchairs can accompany them in a public area in the city.

The project, elaborated for a year and a half, has counted with the participation of a multidisciplinary team formed by: technicians from Parcs i Jardins; Infrastructure, City Plan-

ning and Housing Area from the Diputació de Barcelona (County Council); Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (Municipal Institute of People with Disabilities) and the collaboration of schools, rehabilitation centers and specialist technicians. The cost of the project is 600.000 €.

Keys to success:

- Stable pavement is needed.
- Dimensions accessible for older or younger children accompanied by their parents.
- Intense sensations should be accompanied by safety measures.
- Furnish the space to make its boundaries and components easily

recognizable (pavement with different textures and bright colors, sound-producing objects that vibrate in the playground equipment).

- Size of the playground elements must be accessible to accompanied children.

- Modular playground equipment should have different speeds or alternative routes.

- Incorporating Braille into spaces with tactile contact.

- Promoting creative skills and imagination.

- Promoting manual-manipulation games and board games, as well as those producing sensorial experiences.

DROPPED KERBS IN ALL ZEBRA CROSSINGS

City: Barcelona / Local Organization: City Council
Inhabitants: 1.593.075 / People with disabilities: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contact: rborda@bcn.cat

Added value for people with disabilities: It facilitates mobility in the public thoroughfare all around the city.

Added value for the society: It makes mobility easier for all the citizens, including elders, pregnant women, young children, citizens pushing prams, trolleys, etc.

Barcelona counts with a Plan for the Improvement of Accessibility aimed at improving mobility for both disabled and non-disabled people in public spaces throughout the city. The plan includes the construction of all dropped kerbs previously lacking on the public thoroughfare so that people with mobility problems can enjoy the use of public space freely and independently. Dropping kerbs in all zebra crossings solves the people with reduced mobility problems to access the totality of the public thoroughfare, and permits the creation of itineraries without architectural barriers.

For the adaptation of the kerbs, Bar-

celona City Council counts with the collaboration of the next departments:

- Sector of Urban Services and Environment: technical and administrative support.

- Work Group for the Improvement of Accessibility: management of the works.

- Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (Municipal Institute of People with Disabilities): prioritization of actions attending to the users' demands.

- Department of Infrastructures, Urban Development and Housing: creation of the databases.

The City Council funds the project

which has a cost of 19 million of euros.

The adapted pavements can be one of the next types depending on the street characteristics:

- Dropped kerb 120: granite piece 120 cm width with a slope of 12%.

- Lowered pavement: pavements smaller than 210 cm width are lowered taking advantage of the street corner.

- Unique platform: used in streets without pavements (pedestrian streets or streets of inverted priority).

ACCESSIBILITY GROUP

City: Barcelona / Local Organization: City Council
Inhabitants: 1.593.075 / People with disabilities: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contact: rborda@bcn.cat

Added value for people with disabilities: It promotes the disabled active participation with municipal departments and companies responsible for the execution of works in different areas around the city.

Added value for the society: Companies make the effort to foresight the mobility difficulties generated by the works. Increase of the awareness towards vial security and accessibility problems.

The experience consists on the creation of a group formed by disabled people in order to supervise the conditions of accessibility in the works of remodelling Roma Avenue in Barcelona city. The project tries to combine the experience given by the citizens' participation together with the efforts from the municipal departments responsible for the execution of the works and their accessibility.

The objective of the project is to supervise the next aspects through citizens' participation:

- The conditions of accessibility in the works of remodelling.
- The maintenance of good condi-

tions of accessibility during the works' process.

The project involved the following improvements:

- The company responsible for the execution of the works communicated their realization to the associations of blind people and the federation of physically disabled associations.
- The security during the realization of the works increased.
- Alternative pedestrian crossings were adapted for wheelchairs.
- Alternative pedestrian crossings were signalled with the international accessibility symbol.
- Audible traffic lights were installed

next to every pedestrian crossing.
- The group worked on many solutions for blind paths.

SCAFFOLDING HANDBOOK. ACCESSIBILITY AND THE REMOVAL OF ARCHITECTURAL BARRIERS

City: Barcelona / Local Organization: City Council
Inhabitants: 1.593.075 / People with disabilities: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contact: rborda@bcn.cat

Added value for people with disabilities: It spreads and makes easier the accomplishment of the Accessibility Code and Municipal Decrees, so that scaffolding do not suppose the apparition of architectural barriers.

Added value for the society: This initiative improves accessibility and quality of use of streets and public spaces in the city.

The handbook establishes the requirements that the scaffolds must fulfil to be adapted to the prescriptions of the Code of Accessibility and the Municipal Decrees; therefore it contains the norms compulsory to fulfil with respect to the assembling and disassembling of the scaffolds. It also establishes the sanctions for the infractions related to the systematic breach of the norms settled down; breach that affects the people who have difficulties of mobility and visual impairment.

The publication seeks to raise awareness among those technical professionals who regularly carry out projects related to the rehabilitation

of facades and who must comply with established legal regulations; in the event of non-compliance these professionals will be penalized. Hence, an attempt is made to remove the architectural barriers in the city caused by scaffoldings.

The factors which guarantee the fulfilment of the *Scaffolding Handbook's* objectives are:

- The active participation of professionals from the Catalan College of Architects and the College of Chartered Surveyors and Technical Architects of Barcelona in the publication of the Handbook.
- The internal communication plans of the respective Colleges, which will

enable the *Scaffolding Handbook* to reach all their professional members.

- Online access to the *Scaffolding Handbook*.
- Meetings with companies from the scaffolding assembly sector.
- The introduction of new sanctions to be applied.
- Implementation of sanctions.

BARCELONA'S TRANSPORT MODEL

City: Barcelona / Local Organization: City Council
Inhabitants: 1.593.075 / People with disabilities: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contact: rborda@bcn.cat

Added value for people with disabilities: The adaptation of the public transport system and the possibility to use special public transport guarantee the mobility of the disabled.

Added value for the society: The adaptation of the public transport system favours all citizens, especially: elders, pregnant women, young children, people travelling with prams, trolleys, etc.

Public transport in Barcelona works to solve the transport needs of all citizens. With this objective, the City Council is making streets and regular public transport accessible by: incorporating low floor buses with access ramps, installing access platforms in bus stops, designing totally adapted tram services, dropping kerbs to facilitate the access to pavements or by adapting metro stations.

Moreover, the existence of special situations which make mobility harder is recognized. This is the reason why the City Council counts with a complementary transport system which gives answer to certain situations

when adapted regular public transport is not available. The Public Service of Special Transport, known as «door to door», is under the responsibility of the Entitat Metropolitana del Transport (Metropolitan Transport Organization) and the Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (Municipal Institute of People with Disabilities).

This service counts with minibuses and adapted taxis to answer the users' demands. Users must be in possession of the «White Card».

Two kind of trips or services are offered:

- Permanent services: services which repeat the route and have a

fixed schedule. They can be programmed in advance.

- Sporadic services: services which are not regular and can not be easily programmed.

ACCESSIBLE BEACHES PROVIDED WITH THE SUPPORT TO BATHE SERVICE

City: Barcelona / Local Organization: City Council
Inhabitants: 1.593.075 / People with disabilities: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contact: rborda@bcn.cat

Added value for people with disabilities: It normalizes the presence of disabled people in public places in the city and it extends their recreational possibilities.

Added value for the society: It promotes the respect for the diversity and reduces inequalities. It establishes a meeting point, a place to share experiences between citizens.

Barcelona has worked in order to make accessible its beaches during the last years. The aim of the City Council has been making easier the access and the use of the beaches to everybody, especially those with certain problems of mobility. The service of support to bathe, offered in Nova Içària and Sant Sebastià beaches, is addressed to people with reduced mobility who need personal and technical help to reach the water.

The project is the result of the collaboration of the Institut Municipal de Persones amb Discapacitat - IMD (Municipal Institute of People with Disabilities) and the Institut Municipal de Parcs i Jardins (Municipal Ins-

tute of Parks and Gardens), organization responsible for the city's coastline. It also counts with the collaboration of the Red Cross, organization that supplies the volunteers needed due to an agreement signed with Barcelona's Social Welfare Department.

The service is offered by the Red Cross on a daily basis. The organization counts with a worker responsible for each one of the beaches provided with the support to bath. The service incidences are gathered daily and they are shared with the Department of Beaches from the Institut Municipal de Parcs i Jardins and the IMD.

The IMD through its Directive Commission and the collaboration of the Department of City Planning Commission informs about the service and it gathers all the opinions and suggestions from the organizations. Finally, along the summer, users have at their disposal a questionnaire in order to assess the service. Users can also send their opinions and proposals to the IMD.

BEDFORD SHOPMOBILITY

City: Bedford / Local Organization: Bedford Borough Council
Inhabitants: 148.000 / People with disabilities: 23.000
Web: <http://www.bedford.gov.uk>
Contact: sodell@bedford.gov.uk

Added value for people with disabilities: The scheme solves the difficulties of the disabled to access the town centre.

Added value for the society: The cession of pushchairs, wheelchairs or powered scooters favours young children, elderly people, as well as those suffering a physical impairment temporary.

As more and more town centres are pedestrianised, people with mobility problems find it increasingly difficult to use means of transport which take them close to town centre shops. Shopmobility schemes are the solution to that problem.

Anyone who has limited mobility – whether a resident or a visitor to the town centre – can use Shopmobility. This could be through physical impairment, illness or age, and could be permanent or temporary. The service is free of charge, but a small returnable deposit is required for manual wheelchairs, pushchairs or powered scooters. Pushchairs

for parents with young children are also available.

Wheelchairs and scooters can be booked in advance by calling into the Shopmobility office or by telephone. Free parking for people with disabilities is available close by in River Street Car Park.

Bedford Shopmobility is a charitable organisation – partly funded by Bedford Borough Council. It is staffed by a team of dedicated volunteers – some of whom are themselves disabled. Since the scheme started in 1992, there has been steady growth in the number of users.

Over 5.000 people are registered to use the scheme.

ACCESS IMPROVEMENT GRANTS

City: Bedford / Local Organization: Bedford Borough Council
Inhabitants: 148.000 / People with disabilities: 23.000
Web: <http://www.bedford.gov.uk>
Contact: sodell@bedford.gov.uk

Added value for people with disabilities: Improvement grants make easier the access to services.

Added value for the society: Improvements in buildings make them usable to everyone. Trade and commerce benefit when buildings are more accessible.

The UK's Disability Discrimination Act became law in 1995. The law places duties upon service providers (e.g. shops, restaurants, hotels, places of entertainment) to avoid the discrimination of disabled people. Hence, providers must ensure that their buildings are reasonably accessible to disabled people.

The Council gives discretionary Access Improvement Grants to certain owners and occupiers of public buildings so that they can comply with the law and provide better access for disabled people. Buildings which may qualify for a grant are: small independent shops, community and village halls, places of worship, mu-

seums, hotels, places of entertainment and leisure.

Grants can be given for improvements such as: ramps, handrails, toilets for wheelchair-users, car parking spaces for disabled people, signs and other facilities to help people with impaired sight, communication aids for hearing impaired people.

Grants may be awarded up to 50% of the cost of the eligible works, up to a maximum of £1.000. Access improvements to existing buildings will not only make them more usable for disabled people, but to everyone – particularly elderly people and parents with young children.

In addition, experience has shown, that trade and commerce benefit when buildings are more accessible to disabled people and those who accompany them.

C.A.R.E. ACCESSIBLE CITIES IN THE REGIONS OF EUROPE

City: Bologna / Local Organization: Municipality
Inhabitants: 372.500 / People with disabilities: 20.000
Web: <http://www.comune.bologna.it>
Contact: francesca.martinese@comune.bologna.it

Added value for people with disabilities: CARE works to make the geographical, historical, cultural and social resources better suited to the requirements of all those users who have special needs.

Added value for the society: This project is based on the cross-national sharing of city development policies in which accessibility to everyone is key to quality. Accessibility beneficiates all the citizenship.

CARE is promoted by the Interreg III B CADSES (Central Adriatic Danubian and South-eastern European Space) programme, which belongs to strand B of the European Community Initiative. It is supported by the European Regional Development Fund (ERDF), and co-financed by the partner countries of the programme. Lead Partner of this project is the Regione Emilia Romagna, who runs the co-ordination and the general management of the whole project in administration and financial management. It also runs the relationships with the Management Authorities appointed by the European Commission.

The main aim of this project is to improve the citizens' and tourists' quality of life. This aim is to be reached through the development of a network of accessible services, and facilities among the European cities, by adopting a standardised accessibility rating method based on 5 main points: identity, sustainability, accessibility, security and efficiency.

This project has also developed specialised data-base in order to know and list the existing tourist itineraries easily accessible even for disabled people.

The project is also working through the demolition of cultural barriers

that today are still an important obstacle.

CARE works to make the geographical, historical, cultural and social resources better suited to the requirements of all those users who have special needs.

Further information : www.interreg-care.org/site/

ACCESS TO BEACH THROUGH AMPHIBIOUS CHAIR

City: Ferreries / Local Organization: City Council
Inhabitants: – / People with disabilities: –
Web: <http://www.ajferreries.org>
Contact: sanitat@ajferreries.org

Added value for people with disabilities: It normalizes the presence of the disabled in public places and it extends their recreational possibilities.

Added value for the society: It promotes the respect for the diversity and reduces inequalities. It establishes a meeting point, a place to share experiences between citizens.

Every summer, from 2004 the beach of Cala Galdana is provided with an amphibious chair which makes the access to water easier for the disabled. The service is offered by the local Red Cross with the collaboration of volunteers.

TAXI SERVICE FOR DISABLED PEOPLE WITH SEVERE MOBILITY PROBLEMS

City: L'Hospitalet de LI. / Local Organization: City Council
Inhabitants: 261.310 / People with disabilities: 16.479
Web: <http://www.l-h.es/Ajuntament/>
Contact: cyustef@l-h.cat

Added value for people with disabilities: The service makes trips easier and improves the disabled autonomy in a practical and effective way. It makes the development of everyday needs with relation to means of transport easier.

Added value for the society: The service avoids the need of relatives or volunteers accompanying the disabled and favours everyone's social participation.

Taxi service is aimed at disabled people with severe reduced mobility who regularly need to travel out of l'Hospitalet for several reasons such as working, studying, visiting social services centres, etc. Access to the service is universal, for all disabled people with severe reduced mobility. The minimum voucher guaranteed is 12 journeys per month (6 one way tickets and 6 return tickets). The cost of the tickets is fixed and it does not depend on the journey duration. Users must pay one euro per journey. Territorial coverage includes the next municipalities: l'Hospitalet,

Barcelona, Cornellà, Esplugues, Sant Just Desvern, Institut Guttmann (Badalona).
Timetable:
- Monday, Thursday, Sunday and festivities until 12:00 p.m.
- Fridays, Saturdays and vigils until 2:00 p.m.
Asking for the service:
- From Monday to Friday: from 9:00 a.m to 9:00 p.m.
- Saturdays from 9:00 a.m to 3:00 p.m.
It is needed to ask for the service in advance (from 48 hours until 1 hour before). The service can be asked by telephone or fax.

OPEN HOUSE PROGRAMME

City: Lisboa / Local Organization: Câmara Municipal
Inhabitants: 564.657 / People with disabilities: 61.067
Web: : <http://www.cm-lisboa.pt>
Contact: jorge.simoes@cm-lisboa.pt

Added value for people with disabilities: Improvements in buildings make them usable to people with motor impairments.

Added value for the society: Improvements in buildings make them usable to everyone.

Open House Programme arose from a co-operation protocol signed by two private institutions of social solidarity having a recognized work experience in the scope of disability: LPDM-CRS (Portuguese League for People with Mobility Impairments-Social Resources Centre) and APPC (Portuguese Association for Cerebral Paralysis). This Programme was created in 1990 by the initiative of Lisbon City Council/Social Affairs Department to solve some problems concerning social exclusion caused by many architectural barriers existing in Lisbon City. A workgroup was established, com-

posed by two technicians representing Lisbon Municipality, an architect, a social worker, and finally an occupational therapist representing the private institutions. From that moment on, the technicians visit the houses, following the requests received by Lisbon City Council, in order to evaluate all situations. The objective of this Municipal Project is to carry out works –being either civil construction works or mechanical devices adaptation– to eliminate the access and interior architectural barriers in municipal buildings and private houses.

Until now, 164 adaptations have been accomplished, with about 1.666.194,58 € expense from the Municipality.

«INCLUSIVE DESIGN» PROJECT

City: Lisboa / Local Organization: Câmara Municipal
Inhabitants: 564.657 / People with disabilities: 61.067
Web: : <http://www.cm-lisboa.pt>
Contact: jorge.simoes@cm-lisboa.pt

Added value for people with disabilities: The project incorporates accessibility criteria in the field of design with the participation of people with disabilities.

Added value for the society: It offers proposals and solutions for all the citizens.

Lisbon City Council took part, in partnership with the Portuguese Design Centre, the Portuguese Blind and Partially Sighted Association and Lisbon Technical University's Faculty of Architecture, in a project called «Inclusive Design», funded by the European EQUAL programme. The main strategic aim of the Inclusive Design project was to promote freedom of movement and equality to access to goods and services for people usually at a disadvantage due to their physical, sensorial or intellectual characteristics. To fulfil this mission the following specific aims were set:

- To include users in the search for solutions which are more effective, safer and more comfortable for all.
- To promote research into concepts, proposals and solutions in the field of Inclusive Design, Universal Design and Design for All.
- To raise awareness of Inclusive Design among public institutions, professionals and the general public.
- To promote the dissemination of knowledge through specialists that can bring about the multiplier effect.

To achieve these objectives several actions were promoted, including: an International Workshop «Tea-

ching Inclusive Design», an International Seminar –«Inclusive Design-Inclusive Society», Training Courses, one Post graduate course «Inclusive Urban Design», a website with resources on Inclusive Design, and finally, the Inclusive Design Prize.

ADAPTED TRANSPORT SERVICE

City: Lisboa / Local Organization: Câmara Municipal
Inhabitants: 564.657 / People with disabilities: 61.067
Web: : <http://www.cm-lisboa.pt>
Contact: jorge.simoes@cm-lisboa.pt

Added value for people with disabilities: The project makes possible the transport of the people with disabilities in a practical, agile and effective way in their everyday activities.

Added value for the society: The service gives autonomy to the disabled and their families; it avoids the need of volunteers in transport services, and favours the social participation of all the citizens.

Adapted Transport Service is a project developed by and under the responsibility of Lisbon City Council –Social Action Department. Its main objective is the availability of accessible transport for educational purposes. Elo Social, a Private Institution of Social Solidarity, is a partner of Lisbon City Council in this project, co-operating in the service management, namely through the organisation of raising awareness actions and of training sessions addressed to the staff assisting the users in their daily routes and following the project functioning. The project's target groups are Lis-

bon citizens with disabilities or with limited mobility, pointing out in this group people between 6 and 30 years old (educational formation period). About 95 users benefit from daily home/school/home transport provided by the Municipality, and about 55% use it more than once a day. About 19860 courses take place per year. Moreover, the project grants transport to the institutions supporting people with disabilities or with limited mobility, so that they can benefit from a transport adapted to their needs. There are 5 vehicles available in Social Action Department to meet the

population's needs, assuring users' daily transport to the educational institutions, among others. This is a free service. Preference is given to regular transport according to the same daily departure and destination place and schedule, allowing advanced programming. This project's foreseen budget for 2006 is 60.000 €, with an added amount of 120.000 € due to the acquisition of 3 vehicles.

SCHEME FOR PROVIDING PUBLIC TRANSPORT SERVICE FOR PEOPLE WITH REDUCED MOBILITY

City: Lleida / Local Organization: City Council
Inhabitants: 124.709 / People with disabilities: 9.469
Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
Contact: mjsanchez@paeria.es

Added value for people with disabilities: The service makes trips easier and improves the disabled autonomy in a practical and effective way. It makes the development of everyday needs with relation to means of transport easier.

Added value for the society: The service avoids the need of relatives or volunteers accompanying the disabled and favours everyone's social participation.

Since January 2004, Lleida City Council provides an occasional public transport service for people with reduced mobility. With this scheme the council aims to stimulate the use of the adapted taxi service in order to make occasional mobility easier for people with reduced mobility, as well as to promote the normalization in the use of the public services for all the citizens, whatever their physical condition is. Such initiatives increase the disabled social participation and represent a landmark in the development of the active policies implemented by the Council over the years to turn equal opportunities into a reality.

The service can be requested for any activity to be carried out within the municipality of Lleida, including paperwork, going shopping, attending cultural, leisure or sporting events, etc. The service can be asked twice a week, and users include the person with reduced mobility accompanied by a maximum of two people. The fee for using the service is 1 € per person. The following requirements are needed to enjoy the service:

- Recognised reduced mobility or limited functional mobility.
- To be registered in the municipal census of Lleida.

HOW TO MAKE PUBLIC EVENTS ACCESSIBLE

City: Sabadell / Local Organization: City Council
Inhabitants: 196.971 / People with disabilities: 10.273
Web: <http://www.sabadell.net>
Contact: jbrotos@ajsabadell.es

Added value for people with disabilities: The recommendations published favour people with disabilities full participation and access to information.

Added value for the society: The recommendations offered by Sabadell City Council promote respect for the diversity by increasing comprehension and reducing inequalities.

Full participation and access to information for disabled people is a right that has to be guaranteed. For this reason, Sabadell's Council for Disabled People recommends to bear in mind a number of considerations as regards to accessibility when organizing events and activities such as sport or cultural events; lectures, round tables, talks or presentations; electoral campaign events or cultural exhibitions either permanent or temporary. Recommendations tackle the next aspects:

- Rooms and spaces requirements.
- Signposted itineraries.
- Reserved seats in front rows.

- Reserved car park places for disabled people.
- Escort services.
- Sign language interpreting services.
- Subtitling services.
- Alternative systems to the tannoy or the loudspeakers.
- Characteristics of the written information.
- Event advertisement.

DESIGNING THE ACCESSIBILITY PLAN

City: Tremp / Local Organization: City Council
Inhabitants: 5.286 / People with disabilities: 324
Web: <http://www.ajuntamentdetremp.com>
Contact: benestar@ajuntamentdetremp.com

Added value for people with disabilities: The plan makes accessibility to basic services in the city possible.

Added value for the society: It makes accessibility easier to many collectives: elders, pregnant women, young children, citizens walking with prams or trolleys, etc.

In a moment of city growth and expansion, Tremp City Council started working on an Accessibility Plan with the objective of taking into account certain criteria on accessibility. The designing process of Tremp's Accessibility Plan consisted on drawing up a few basic axis which communicate the main equipments and citizen's basic needs: Hospital Primary Attention Services, shopping centre, cinema, schools, etc. Once the axis were defined, different access difficulties were studied and the project was started. Some of the actuaciones carried out were:

- Location of «keep clear» signs.

- Ramps in the pavements.
- Special car park for the disabled.

These actuaciones were financed by the City Council and the Generalitat de Catalunya (Autonomous Government). The Accessibility Plan was complemented with a project which studied all the municipal equipments. For a year, in order to complete the plan, investigation tools such as filling cards were designed to study the failures of each of the equipments.

INSTALLATION OF LIFT FACILITIES

City: Zaragoza / Local Organization: City Council
Inhabitants: 660.895 / People with disabilities: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contact: asesoraeducacion@zaragoza.es

Added value for people with disabilities: Installation of lift facilities in buildings makes access and mobility easier for people with disabilities improving their quality of life.

Added value for the society: Installation of lift facilities makes access and mobility easier to everyone.

Town Planning Department from Zaragoza City Council gave a boost to actions aimed at eliminating barriers in housings without lift facilities. The initiative meant the approval of a new criterion which accepted reducing the stairs hole in order to make place for the lifts in old buildings. The last measure of the process boosted by Town Planning Department was the accord at Full Council to interpret and adapt the construction rule affecting the conditions of protection against fire so as to reduce the stairs hole and make possible the installation of lift facilities.

The proposal of rule flexibility on lifts installation has had a positive impact on citizens' wellbeing. The reform has meant the incorporation of new interpretative criteria and the modification of two Articles in order to flexibilize the procedures to install lift facilities in old buildings. These measures have influenced in the citizen's quality of life since the licences given for lifts facilities was doubled from 78 to 161 in 2005. The tendency in 2006 keeps growing as well as the petitions conceded, especially in neighbourhoods with the oldest buildings in the city.

ACCESSIBILITY PLAN AND SUPPRESSION OF ARCHITECTONICAL BARRIERS IN PUBLIC BUILDINGS

City: Zaragoza / Local Organization: City Council
 Inhabitants: 660.895 / People with disabilities: 22.000
 Web: <http://www.zaragoza.es>
 Contact: asesoraeducacion@zaragoza.es

Added value for people with disabilities: The Plan makes access to public buildings possible for people with reduced mobility.

Added value for the society: Accessibility conditions benefit the whole population, which in certain periods and circumstances along life can see their mobility reduced.

From May to September 2004 the Maintenance Service of Public Buildings from Zaragoza City Council designed three studies or tests of accessibility in order to assess and eliminate architectural barriers from 2005 to 2008.

Since the municipal equipments should be considered of public access, the research analysed the public buildings' current conditions with regards to accessibility rules included in the Law in force, paying special attention to the very same buildings and its free space to obtain the description of the works and actions needed. After the inspection, each building got:

- A report on the accomplishment of accessibility rules.
  - A proposal of correction measures if they were needed.
  - The estimate cost of the public works.
  - A proposal about the most suitable public management of the works.
- Documentation from many sources was needed during the designing process of the Accessibility Plan: files from the Maintenance Service, building sketches, architects' personal files about the buildings, buildings' plans and drafts given by the City Council, files from the Parks and Gardening Service, fire evacuation plans and municipal archives.

TEST OF ACCESSIBILITY WEB -TAW

City: Zaragoza / Local Organization: City Council
 Inhabitants: 660.895 / People with disabilities: 22.000
 Web: <http://www.zaragoza.es>
 Contact: asesoraeducacion@zaragoza.es

Added value for people with disabilities: The webs' accessibility makes easier the use of internet for people with disabilities.

Added value for the society: These guidelines also help the rest of the population to find information on the web much faster.

The municipal website of Zaragoza City Council, which has had a presence on the Internet since 1994, has been especially responsive to issues of accessibility. Since the summer of 2002, the Management Unit of the Zaragoza City Council's municipal website began to adopt measures to guarantee access to information for all citizens.

These measures can be summarized as follows:

- Since 2003, all of the new services on the municipal website are added in keeping with the accessibility criteria proposed by the W3C Consortium.
- Additionally, before becoming visi-

ble on the Web, these new services are moderated and evaluated according to the Web Accessibility Test (TAW).

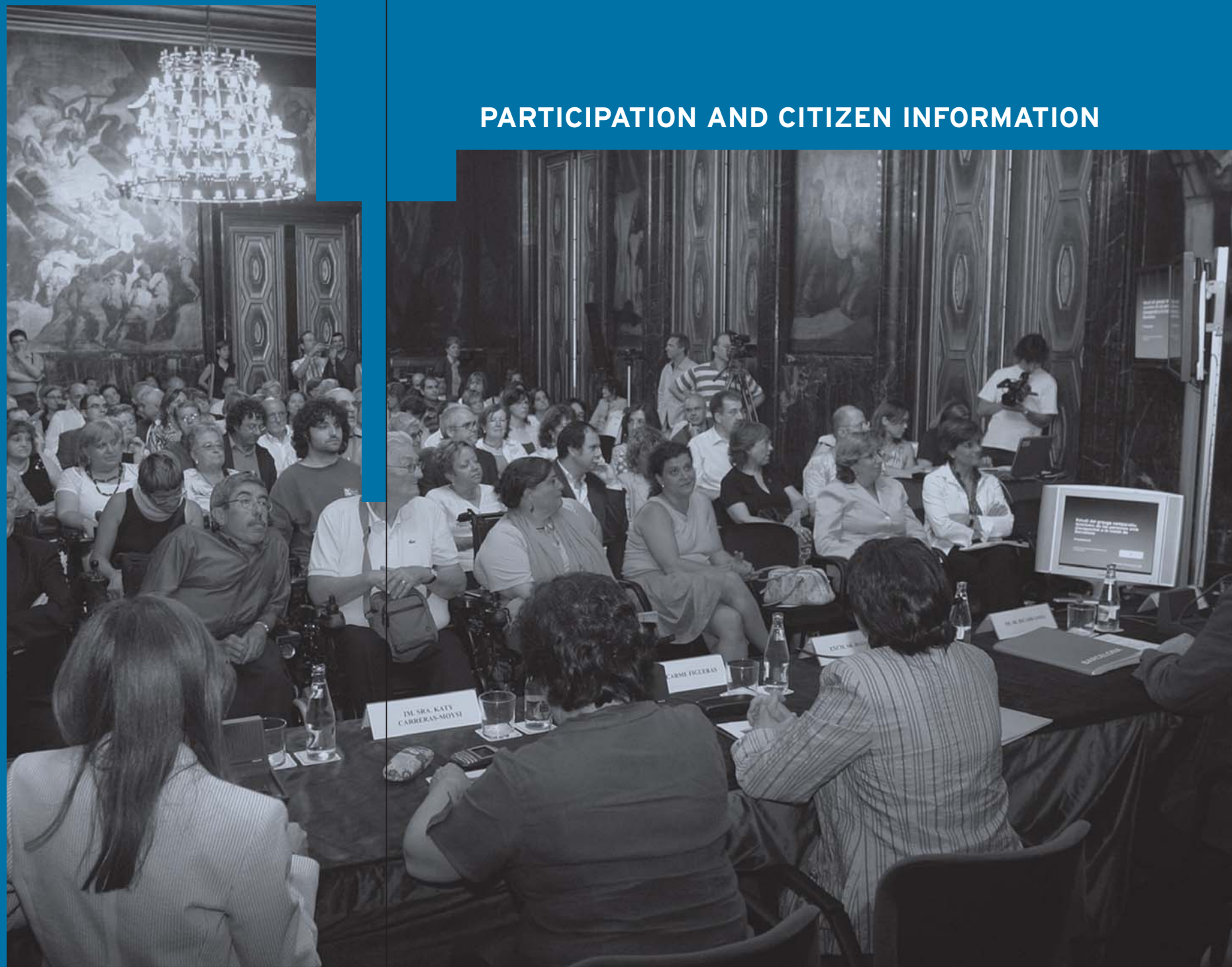
- With respect to Web information published prior to these dates, work is being carried out using the same methodology so as to comply with the established accessibility requirements.

As an example of these efforts, the latest studies (3rd, 4th and 5th *Radiografías de Webs Municipales*, an «x-ray» analysis of municipal websites), carried out by the Spanish newspaper *El País* and published in its *Ciberp@is* insert, ranked the website of the Zaragoza City Council at

the top of the accessibility rankings. In the fifth edition of *Radiografías de Webs Municipales* (2005), the Zaragoza City Council website was ranked first among all Spanish city council websites (a total of 92 cities were evaluated, including provincial capitals with populations over 75,000). In the accessibility section, it once again passed the TAW accessibility test, placing in the top three.

Electronic bulletin <i>Gràcia Accessible</i> (Barcelona)	84
Participation of people with disabilities: a constant and growing reality in Barcelona City Council (Barcelona)	84
Project about round tables in high schools Horta-Guinardó District (Barcelona)	85
Bedford and District Access Group (Bedford)	85
CRH Centre Resources Handicap (Bologna)	86
Accessibility of a Service Network for People with Speech Impairments (Helsinki)	86
<i>DisabledGo</i> internet access guide (Leeds)	87
Leeds City Council disabled staff group (Leeds)	87
Disability Forum (L'Hospitalet de Llobregat)	88
Municipal Board of People with Disabilities (Lleida)	88
Minusval/Gerontalia trade fair (Lleida)	89
SIRUS, advising services for disabled people (Reus)	89
2005 Calendar (Sabadell)	90
Campaign «Citizens with full rights» (Sabadell)	90
De Boa Man (Vigo)	91
Seminar on Integral Accessibility (Zaragoza)	91

PARTICIPATION AND CITIZEN INFORMATION

ELECTRONIC BULLETIN GRÀCIA ACCESSIBLE

City: Barcelona / Local Organization: City Council
Inhabitants: 1.593.075 / People with disabilities: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contact: rborda@bcn.cat

Added value for people with disabilities: The bulletin promotes the actions of normalization done in services addressed to the disabled. It promotes positive examples of presence and participation of the disabled in public scopes.

Added value for the society: The bulletin is a means to increase the citizenry awareness by spreading the reality of the disabled.

This electronic bulletin is dedicated to make known the steps taken in the district of Gràcia in order to give access to services and make everyday life easier to everyone. The BBS contains information about accessibility experiences, social integration and normalization in both private and public sectors. It is addressed to all the agents who can work to make Gràcia an exemplary district in accessibility matters.

Hence, *Gràcia Accessible* electronic bulletin spreads concepts of accessibility and actions done in the district to avoid architectural barriers. It also spreads measures related to accessibility and social integration mo-

tivated from administrations, associations and companies from the area and in the area.

The bulletin is sent three-monthly (4 issues per year) to 220 e-mails including organizations (parents' associations, associations of disabled people...), public services (schools, health services...), private services (shopkeepers, professionals...) and local mass media.

The project's funding is 100% municipal, distributed between two bodies:

- The Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (Municipal Institute of People with Disabilities) with regard to human resources, working

hours of the territorial technician of Promotion and Support, and part of the software and the information technologies support.

- Gràcia District with regard to material infrastructure, initial design, office and computer equipment.

PARTICIPATION OF PEOPLE WITH DISABILITIES: A CONSTANT AND GROWING REALITY IN BARCELONA CITY COUNCIL

City: Barcelona / Local Organization: City Council
Inhabitants: 1.593.075 / People with disabilities: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contact: rborda@bcn.cat

Added value for people with disabilities: Participation makes the interlocution between the administration and the disabled citizens easier and it influences in integration policies. Participation is an element of social cohesion.

Added value for the society: The model of participation is transferable to other scopes and collectives. It is considered an advance in participative democracy and a tool to improve the mechanisms of citizenship implication in the democracy.

The Institut Municipal de Persones amb Discapacitat-IMD (Municipal Institute of People with Disabilities) was created in 1989 –result of the fusion of 2 boards of disabled people created in 1978 and 1980– and the participation of people with disabilities or their representatives in the IMD administrative bodies has been one of its main and permanent outstanding peculiarities. Representatives of the disabled take part in different bodies or bureaus such as: the Governing Board, the Executive Commission, Thematic Participation Commissions, Work Groups and Supervision Commissions for specific services.

IMD mission is to promote accessibility, understood in the widest sense of the term. Thus, it promotes the access of the disabled to activities, services, spaces and city life. Accessibility is understood not only as a mobility matter but also as a matter of access to the city's use and enjoyment like any other citizen.

In addition, new participation structures –such as round tables with associations, accessibility commissions or people with disabilities commissions– have arisen linked to the districts reality. Nowadays, 8 out of 10 districts in Barcelona count with some kind of participation structure. IMD also promotes the participation

of the disabled in other thematic municipal councils like the Citizenry Council, Social Welfare Council, Youth Council, Women Council, the Municipal Group for the Improvement of Accessibility, etc.

PROJECT ABOUT ROUND TABLES IN HIGH SCHOOLS (HORTA-GUINARDÓ DISTRICT)

City: Barcelona / Local Organization: City Council
Inhabitants: 1.593.075 / People with disabilities: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contact: rborda@bcn.cat

Added value for people with disabilities: It offers the disabled the opportunity to share their everyday experiences through practical examples.

Added value for the society: The project is a means to increase the youngsters' awareness by spreading the reality of the disabled. It is also an educational activity.

This project is organized by the Council of Disabled People from Horta-Guinardó District in Barcelona and the Institut Municipal de Persones amb Discapacitat-IMD (Municipal Institute of People with Disabilities) through its territorial technician working in the district. The initiative offers the opportunity to approach the disabled reality to high school students from 15 to 18 years old living in Horta-Guinardó. The working sessions are structured in round tables with students and people with disabilities. A documentary filmed by associations of disabled people is showed. A debate takes place, after viewing the do-

umentary about everyday life experiences of the disabled.

The IMD technician is in charge of informing the high schools about the possibility of including such activity in the tutorials (teaching hours dedicated to many subjects). Subsequently, the disabled people taking part in the round tables are chosen with a clear intention of representing the maximum disabilities possible. The working sessions count with the presence of the IMD technician in charge of introducing the activity as well as chairing the debate and taking part in it.

The activity assessment is done by the tutor together with the IMD

technician at the end of the working session. They both assess the activity taking into consideration the students' attention during the viewing of the documentary and their participation in the debate.

BEDFORD AND DISTRICT ACCESS GROUP

City: Bedford / Local Organization: Borough Council
Inhabitants: 148.000 / People with disabilities: 23.000
Web: <http://www.bedford.gov.uk>
Contact: sodell@bedford.gov.uk

Added value for people with disabilities: The Access Group works to improve the accessibility of goods, facilities and services particularly to those who are disabled.

Added value for the society: The Access Group works to improve the accessibility of goods, facilities and services to the disabled, tourists, people passing through the town and other groups.

The Bedford and District Access Group is a voluntary organisation providing a focal point for improving accessibility to buildings and services. An Access Group is an informal independent consumer group of people who work to improve the accessibility of goods, facilities and services for everyone in the community –particularly those who are disabled. Bedford and District Access Group has developed a wide range of activities aimed at improving access in and around Bedford. The Group seeks an environment which enables everyone to participate equally in mainstream activities independently with choice and dignity.

- The Group has successfully campaigned for a Local Plan policy which will increase the number of Accessible Homes in the area.

- As a result of Access Surveys conducted by the Group, the Council has been able to publish an 'Access to Bedford' guide for disabled visitors.

See: <http://www.bedford.gov.uk/bedford/decs/access%20guides%20index.htm>

- The Group's campaign for the Borough Council to adopt an 'accessible taxi' policy has resulted in over 60% of the town's taxis now being wheelchair-accessible.

- The Access Group is strenuously

lobbying the County Council to implement its full powers under the Highways Act to remove obstructions.

- The Group is consulted by the Borough Council on most access issues.

- The Group regularly contacts service providers (supermarkets, restaurants, shops...) urging early compliance with the Disability Discrimination Act.

CRH CENTRE RESOURCES HANDICAP

City: Bologna / Local Organization: Municipality
Inhabitants: 372.500 / People with disabilities: 20.000
Web: <http://www.comune.bologna.it>
Contact: francesca.martinese@comune.bologna.it

Added value for people with disabilities: CRH improves the accessibility to the information by creating a unique info point on disability.

Added value for the society: CRH offers a unique info point within everyone's reach.

Centre Resources Handicap (CRH) is promoted by the Social Services Department from Bologna Municipality. CRH counts with the collaboration of public and private actors, and non-governmental organisations. The Social Services were awarded for the work done in the CRH by the 2003 Public Administration Forum.

The main aim of the Centre is to improve the accessibility to the information, by creating a unique info point on disability and by using instruments –as phone or on line communications– that can usefully work at distance, reaching the people directly at their home. The CRH hosts

one of the CDH (Centre of Documentation on Handicap) Library Desks, which has more than 50.000 documents.

CRH gives information and news on disability. It mainly deals with rights and opportunities provided by national and regional laws, by the local services net and by all the cultural and social associations. It also provides specific documents and news about tax break, economic and job facilities, architectural barriers and accessibility, job opportunities, schools, sport, tourism and social services. Information is given –under request and for free– by phone, mail and newsletter. Nevertheless, the in-

fo-point operators also receive the public directly.

The main tool of this project is an efficient communication: internally (with other areas and departments from the City Council), and externally (with media, users and other organisations).

The total cost of the project is 49.900 € and it is financed with internal funds.

ACCESSIBILITY OF A SERVICE NETWORK FOR PEOPLE WITH SPEECH IMPAIRMENTS

City: Helsinki / Local Organization: City Council
Inhabitants: 555.474 / People with disabilities: 75.000
Web: <http://www.hel.fi/helsinkikaikille>
Contact: pirjo.tujula@hel.fi

Added value for people with disabilities: People with speech impairments have more possibilities to participate in society, get information and exchange information by using their own communication methods.

Added value for the society: Papunet improves the communication since it offers a facilitating tool.

The Finnish Association on Mental Retardation (FAMR) is a national central organization.

The Communication and Technology Centre Tikoteekki is a unit from FAMR. Tikoteekki, which provides assessment on communicative skills for people with speech and language impairment, carries out a project called Papunet. Papunet is an interactive service network on augmentative and alternative communication (AAC) in the Internet. The aim of the Papunet project is to give information through the Internet to people with speech impairments, users of plain language and their close relatives as well as professionals.

Furthermore, the project aims at enabling exchange of information between professionals and people with speech impairments. It pays special attention on the availability and accessibility of the Internet pages.

The project's main idea is to create an easy to use web site for different target groups. Thus, from the beginning the accessibility of Papunet web site has been the main factor of the development process.

The web site counts with standard language, plain language, and Bliss language pages, as well as pages including symbols. In addition, voice support is available in part of the

pages, and there will be a text version of the pages in the future.

The estimated budget for the project is 250.000-300.000 € per year and the project is funded by Finland's Slot Machine Association.

DISABLEDGO INTERNET ACCESS GUIDE

City: Leeds / Local Organization: City Council
Inhabitants: 715.404 / People with disabilities: –
Web: <http://www.leeds.gov.uk>
Contact: anne.mcmaster@leeds.gov.uk

Added value for people with disabilities: By logging on to *DisabledGo* people with disabilities can check whether services are accessible or not.

Added value for the society: This guide will help local businesses to reach new customers among Leeds' residents and visitors.

DisabledGo spills the beans about access to hundreds of shops, pubs, restaurants, cinemas and other public venues for people with hearing, vision or mobility access concerns. By logging on to <http://www.DisabledGo.info> people can check whether a pub is accessible to a wheelchair user, whether a cinema can offer a hearing loop, whether a hotel offers adapted rooms, and whether a restaurant welcomes assistance dogs and offers menus in large print or Braille.

The guide also enables Leeds' business and service providers to contact the huge number of customers who have access concerns. According to

government figures there are 10 million disabled people in the UK with an annual spending power of £80 billion. This guide will help local businesses to reach new customers among Leeds' residents and visitors. 10 million people is equivalent to 1 in 6 of the UK population, a figure which would equal over 100,000 residents in the Leeds City Council area. Yet nowhere near this number of disabled people are able to go out and about shopping, relaxing, working or travelling. This constant battle causes people to lose confidence, withdraw and become excluded from family life, the community and the economy.

DisabledGo is now available or being developed in over 20 towns cities including Brighton and Hove, Cardiff, Edinburgh, Westminster, Croydon, Aylesbury Vale, North East Lincolnshire, Wandsworth, Kirklees, Wolverhampton and Richmond thanks to sponsorship from Marks & Spencer and local authorities. The web guide has been Radio 2's 'website of the day', and was awarded a Big Tick of Excellence by Business in the Community in recognition of its work.

LEEDS CITY COUNCIL DISABLED STAFF GROUP

City: Leeds / Local Organization: City Council
Inhabitants: 715.404 / People with disabilities: –
Web: <http://www.leeds.gov.uk>
Contact: anne.mcmaster@leeds.gov.uk

Added value for people with disabilities: The group provides a formal opportunity for communication and to influence decision making.

Added value for the society: Being influential in the decision making process provides another avenue for ensuring that the needs of people with disabilities are considered.

Disabled staff in Leeds City Council have a staff group that represents their interests. Every council department has nominated two disabled members of staff to a corporate group. This group, along with the women's, minority ethnic and lesbian, gay and bisexual staff groups, is supported by the council's most senior management team, who get regular reports on issues that are important for disabled staff.

The purpose of the group is to provide an arena where disabled staff meet corporately to discuss key issues impacting upon them, and to influence and advise the council on equality issues.

Members of the group responded positively to the commitment from the council, and work in partnership to improve conditions for disabled staff and people who use council services.

The group's work programme includes; information sharing, providing guidance on the council's policies, procedures and practices around employment, access issues and reasonable adjustments.

DISABILITY FORUM

City: L'Hospitalet de LI. / Local Organization: City Council
 Inhabitants: 261.310 / People with disabilities: 16.479
 Web: <http://www.l-h.es/Ajuntament/>
 Contact: cyustef@l-h.cat

Added value for people with disabilities: Participation makes the interlocution between the Administration and the disabled citizens easier.

Added value for the society: The model of participation is transferable to other scopes and collectives.

The Forum is a means of participation at the disabled people disposal. Its aim is to make possible the participation of the disabled in aspects which affect them.

The Forum's main objective is setting a framework common to the Administration, associations and citizens implied in the field of the disabled integration.

The specific objectives depend on the proposals, reports and initiatives following the next parameters:

- Promoting the democratic participation of the disabled.
- Promoting the involvement of the society towards the equality of rights and the value of the difference.

- Promoting the labour and social integration of the disabled.

- Promoting civic actuations, solidarity, awareness and information in order to generate a sensitive public opinion.

- Promoting initiatives, proposals and actuations for the equality of rights.

- Promoting the coordination and agreements between the Administration and the associations working in the field of disabilities.

- Promoting the preventive initiatives in order to give a better service and improve the quality of life of the disabled from the childhood and all through the circle of life.

- Promoting all the initiatives of psycho-social aid to the families in order to improve their well-being and minimize the stress of the relatives attending dependent people.

MUNICIPAL BOARD OF PEOPLE WITH DISABILITIES

City: Lleida / Local Organization: City Council
 Inhabitants: 124.709 / People with disabilities: 9.469
 Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
 Contact: mjsanchez@paeria.es

Added value for people with disabilities: Participation makes the interlocution between the administration and the disabled citizens easier.

Added value for the society: The model of participation is transferable to other scopes and collectives.

The Municipal Board of People with Disabilities is a sectorial consultative body of participation in areas of public municipal activity that may affect people with disabilities.

The objectives of the Municipal Board of People with Disabilities are:

- To provide citizen participation, specially disabled participation, in social, cultural and recreational life.
- To carry out functions of consultancy, assessment and drawing up proposals.
- To boost actuations and contacts between the associations of people with disabilities.

The Municipal Board is made up of 46 members, who apart from the

President, the Vice-President and the Secretary are:

- 13 representatives from diverse citizen associations interested in the matter.

- 20 representatives from diverse bodies or associations with a direct interest in disabilities, whether psychic, physical or sensorial.

- 6 representatives from several municipal areas or departments.

- 4 representatives from several political groups represented on the Local Corporation.

The work methodology of the Municipal Board is developed through the following commissions: Permanent Commission, Accessibility-Transport

-Housing Commission, Training and Insertion Commission, Minusval Commission and, finally, through the work of the Plenary session for proposals of intervention.

MINUSVAL/GERONTALIA TRADE FAIR

City: Lleida / Local Organization: City Council
 Inhabitants: 124.709 / People with disabilities: 9.469
 Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
 Contact: mjsanchez@paeria.es

Added value for people with disabilities: The fair offers a meeting point for the analysis, debate, forum, introduction of novelties and exchange of knowledge around the disabled and the elders.

Added value for the society: The fair offers a meeting point transferable to other subjects.

Minusval/Gerontalia is a specialised biennial show that offers the latest novelties in technical aid to help people with disabilities and elder people to carry out daily activities. Minusval/Gerontalia is also a recognised debate forum in which professionals, technicians and people with disabilities participate in various courses, conferences, congresses and meetings taking place.

Hence, Minusval/Gerontalia has become a point of reference in which problems, solutions, improvements, novelties and technical advances are analysed; and an event where knowledge and methods for improving

the quality of life of this collective are exchanged.

All these activities take place at the Fira de Lleida (Lleida Fair), in the Camps Elisis.

The trade fair is aimed at:

- People with disabilities.
  - Elder people.
  - Families of people with disabilities and elders.
  - Associations related to the collective of people with disabilities and elders.
  - Professionals concerned with the matter.
- The objective of Minusval/Gerontalia is:
- To inform about new technical aid

for people with disabilities and elder people.

- To inform about the interventions that are carried out from the administrations for people with disabilities and elder people.

- To carry out various technical courses, congresses, professional encounters, etc.

SIRIUS, ADVISING SERVICES FOR DISABLED PEOPLE

City: Reus / Local Organization: City Council
 Inhabitants: 103.000 / People with disabilities: 5.958
 Web: <http://www.reus.net>
 Contact: amartinez@reus.net

Added value for people with disabilities: It improves the knowledge about the subject and about the resources addressed to this group of people.

Added value for the society: SIRIUS offers to the city a specialised resource.

Reus City Council has an agreement with the service SIRIUS Baix Camp, a resource centre aimed at providing personal autonomy. The service is run by a non-profit organisation (Lliga d'Afectats Reumatològics i Discapacitats) which works to give technical advice and resources to the disabled.

SIRIUS tackles the next aspects:

- Accessibility: Personalised counselling to remove architectural barriers and adapt homes.
- Technical aid: Personalised technical advice on furniture and on adapting the environment; as well as guidance on

technical aids to mobility and everyday activities.

- Communication: Assessment and guidance in the use of systems to enhance communication and technical aids to access new technologies.

- Promotion and dissemination of information:

Permanent exhibition on technical aids, research and development of technical aids, participation in projects for research, backing and support for training students and professionals in the field of personal autonomy and social services. SIRIUS services are free.

2005 CALENDAR

City: Sabadell / Local Organization: City Council
Inhabitants: 196.971 / People with disabilities: 10.273
Web: : <http://www.sabadell.net>
Contact: jbrotos@ajsabadell.es

Added value for people with disabilities: The calendar is a tool to sensitize the population.

Added value for the society: It is a useful broad band communication channel.

This calendar is made up of photographs with a motto per month. The writing of the mottoes has been coordinated by VOX NOSTRA, a non-profit organization. 3000 calendar copies have been published by Sabadell City Council.

9. We have a disability, but we are all different.
10. Do not speak about us without us.
11. Think of all what I know and all I can do.
12. We would like you to think about it.

These are the mottoes shown:

1. Consider me a person of my age.
2. Await, help me only if I ask you.
3. Be patient and tolerant.
4. Let me get wrong in order to learn.
5. Listen to me; I also have ideas and opinions.
6. I am also a citizen with full rights.
7. Advise me, but not decide for me.
8. Yes, I want to work in an ordinary company.

CAMPAIGN «CITIZENS WITH FULL RIGHTS»

City: Sabadell / Local Organization: City Council
Inhabitants: 196.971 / People with disabilities: 10.273
Web: : <http://www.sabadell.net>
Contact: jbrotos@ajsabadell.es

Added value for people with disabilities: Recognition of the disabled as citizens of full rights.

Added value for the society: The campaign promotes the quality of life for everyone.

This Campaign is organized by the Sabadell's Board of People with Disabilities. Participation body constituted in 1996 which gathers all the disabled associations in the city.

The objectives of the campaign are:

- Transmit the society the message of recognition of the full citizenship and independent life of people with disabilities.
- Involve people with disabilities in the campaign's design and in its development.
- Involve the ordinary companies as a chance to focus on their Social Corporate Responsibility.

Hence, the project wants to spread the vindications of this group of pe-

ople and sent the message of full rights, full citizenship and independent life to the public opinion. The indicators for the campaign evaluation are:

- Number of people participating in different activities.
- Number of people receiving the message.
- Frequency of the presence in the mass media.
- Number of improvements achieved because of the campaign.

DE BOA MAN

City: Vigo / Local Organization: City Council
Inhabitants: 292.059 / People with disabilities: 25.000-27.000
Web: : <http://www.vigo.org>
Contact: maria.sierra@vigo.org

Added value for people with disabilities: The activity is designed to normalize and give visibility to the work the disabled do.

Added value for the society: The campaign offers the option of enjoying alternative and solidary trade.

The «De Boa Man» campaign consists of the exhibition and sale of handcrafted articles and products made by people from the city's occupational centres with different types of disabilities. The participants are people with intellectual disabilities, mental illness, autism, brain damage, cerebral palsy, etc. Hence, the campaign tries to normalize, integrate and give visibility to people with disabilities and to the work they do. There are two editions of the campaign each year; the first edition takes place in June and the second, one week before Christmas. A large tent is set up in a pedestrian area of

the city and for four days unique, original and alternative products are offered and sold. The exchange equates to much more than a mere economic transaction. On-site demonstrations are given at the different workshops. The activity is organized by the Vigo City Council in conjunction with eight non-profit organizations that focus on people with disabilities. The measurable objectives entail offering an alternative form of trade based on solidarity, while engaging the city's entire social network –entrepreneurs, institutions, consumers, etc.– in an interaction with all of the groups that strive daily to achieve

social integration for people with disabilities.

SEMINAR ON INTEGRAL ACCESSIBILITY

City: Zaragoza / Local Organization: City Council
Inhabitants: 660.895 / People with disabilities: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contact: asesoraeducacion@zaragoza.es

Added value for people with disabilities: The seminar offered the possibility of enjoying the knowledge and experience of professionals in the field of accessibility.

Added value for the society: The seminar promoted everyone's quality of life when incorporating accessibility criteria in the city projects.

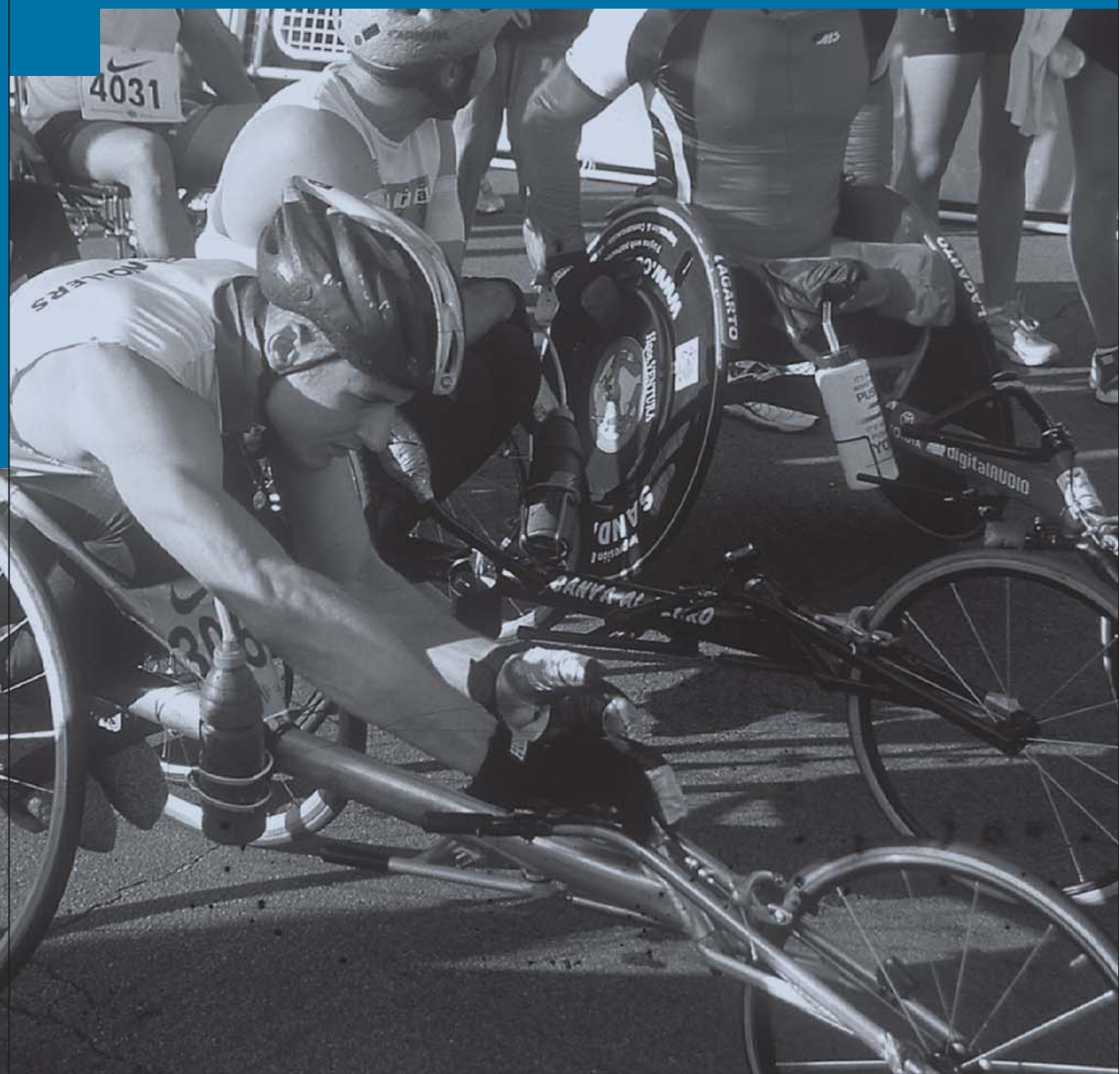
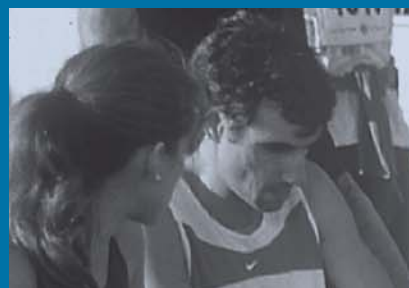
The objective of the seminar –as a pioneer initiative in Spain– was to organize workshops on *Universal Accessibility* and combine the training of professionals with the advisory assistance to develop projects on accessibility and removal of architectural barriers. During the workshops, Zaragoza's current situation on accessibility and architectural barriers removal was analyzed; and past, present and future projects on the subject were presented. Methodologically, the seminar was organized in workshops. The workshops were addressed to those having responsibilities in the field of *Universal Accessibility*.

- City Council politicians.
  - Public workers.
  - Public civil servants.
  - Professionals on architecture, engineering and social services.
- The seminar general objectives were:
- Make Zaragoza more accessible to everyone and eliminate architectural barriers.
  - Make the knowledge of the current legislation in the field of accessibility, as well as its application easier to the technicians.
  - Propose shared intervention criteria and solve doubts on the matter.

Residence L'Àngel - APASA (Amposta)	94
Adaptive rowing (Banyoles)	94
Integration of multidisabled children and youngsters in summer camps and activities (Esplugues de Llobregat)	95
Services for the disabled (Fontaine-L'Evêque)	95
Interactive games in a CD (Granollers)	96
Summer activities (L'Hospitalet de Llobregat)	96
Support service for families with mentally disabled members (L'Hospitalet de Llobregat)	97
Technical Aids Resource Centre (Lisboa)	97
Home Help Service (Lleida)	98
Care Hotline (Lleida)	98
Leisure service for adults with psychic disabilities (Sant Feliu de Llobregat)	99
Let's go to dance (Sant Just Desvern)	99
Care Hotline (Tremp)	100
Residential services for mentally handicapped adults (Vilanova i la Geltrú)	100
Gymkhana of the overcoming (Zaragoza)	101
Book written in P.C.S. - Picture Communication Symbols (Zaragoza)	101

SOCIAL SERVICES, EDUCATION, SPORT AND LEISURE

RESIDENCE L'ÀNGEL - APASA

City: Amposta / Local Organization: City Council
Inhabitants: 18.719 / People with disabilities: –
Web: <http://www.ajuntamentamposta.org>
Contact: aorti@amposta.altanet.org

Added value for people with disabilities: Adapted residence service for people with disabilities in a normalized environment.

Added value for the society: Resource for families and model of social integration for Amposta inhabitants.

The residence, opened in 2003, is a residential care service which substitutes the family home on a temporary or permanent basis. The service is aimed at people with mental disabilities who need accommodation when it is not possible or not advisable for them to live in their own home as a result of problems arising from their disability, lack of family or lack of suitable social/family and care conditions.

The residence has a capacity for 14 people, and it is divided into two flats, each of them structured like a home, with a kitchen-dining room, bathroom, bedrooms, store rooms and a room for the staff. The ages of

the people living in the residence at this moment range from 23 to 53, among whom there are two women and twelve men, all them from the Ebro area.

L'Àngel-APASA pedagogical aims include the following:

- All-round care for the residents.
- Learning habits of hygiene, eating, resting and leisure.
- Learning the rules of living together.
- Learning habits of personal autonomy.
- Correct use of shared facilities.
- Social integration.
- Social/family integration.

The residential home was financed

by the Catalan Autonomous Government, Department of Welfare and Family, and by Amposta City Council, with a total cost of 445.983 €, and it is run by the Association APASA.

ADAPTIVE ROWING

City: Banyoles / Local Organization: City Council
Inhabitants: 16.938 / People with disabilities: 566
Web: <http://www.banyoles.org>
Contact: ivllagran@ajbanyoles.org

Added value for people with disabilities: Promotion of adapted rowing for people with disabilities.

Added value for the society: Take advantage of a natural resource (Banyoles Lake) for the practice of a sport for everyone.

During the celebration of the World Rowing Championship Banyoles 2004, the Organizing Committee, the Spanish Rowing Federation and Banyoles City Council gave a boost to the normalization of adaptive rowing.

History of adaptive rowing in international competitions:

- In 2002 (Seville) it was possible to see adaptive rowing for the first time in an international competition. However, the event took place during the afternoon, when the rest of races were over.
- In 2003 (Milan) the participation slightly rose. Even though adaptive rowing was part of the official pro-

gramme, races were still during the afternoons.

- In 2004 (Banyoles) there were thirteen countries taking part in the discipline, breaking the record of participation for the time being. Nevertheless, those countries weren't enough to include rowing in the Paralympic Games. The Organizing Committee, together with the City Council, wanted to avoid the discrimination in schedule differences for all sportsmen and the adaptive boat races took place in the morning. Likewise, as an extraordinary fact, adaptive rowing finals were inserted into other boat races, so that athletes experienced reaching a final with

the grandstand full of supporters. Since the World Rowing Championship Banyoles 2004 was celebrated during an Olympic year; it counted with an important number of sportsmen: 1.500.

INTEGRATION OF MULTIDISABLED CHILDREN AND YOUNGSTERS IN SUMMER CAMPS AND ACTIVITIES

City: Esplugues de Ll./ Local Organization: City Council
Inhabitants: 46.550 / People with disabilities: 2.664
Web: <http://www.ajesplugues.es>
Contact: jpoley@ajesplugues.es

Added value for people with disabilities: Participation of children with disabilities in the public summer activities.

Added value for the society: Planning of summer activities for everyone, promoting integration and cooperation.

Since 2002, disabled and multidisabled children enjoy the summer activities organized by Esplugues City Council. *Espluguestiu* includes free time activities with educative and leisure purposes for children aged from 3 to 12 years old living in the municipality.

The programme has the following objectives:

- Offer the children from Esplugues a leisure alternative during the summer holidays.
- Favour contact and socialization with other children through leisure activities.
- Promote activities which enhance children's creativity and initiative.

- Discover the environment and enjoy the contact with nature.

- Promote cooperation as well as habits of participation and solidarity. Activities include: workshops, games, sports, swimming, trips and urban outings. All these activities are organized around a topic.

In 2002, a multidisabled young girl enjoyed the summer activities for the first time. From 2003, taking into account the participation of these children is a requirement for the association organizing the activities.

The City Council does a follow-up of the activities and finances the cost of one support monitor per each of the disabled and multidisabled parti-

cipants. The City Council also has meetings with the association organizing the activities as well as with the parents.

During the summer of 2005 six disabled and multidisabled children enjoyed the activities.

SERVICES FOR THE DISABLED

City: Fontaine-l'Évêque / Local Organization: V. de Fontaine
Habitants: – / People with disabilities: –
Web: <http://fontaine-leveque.be>
Contact: secretariat.rovillard@swing.be

Added value for people with disabilities: Have at one's disposal specific municipal services.

Added value for the society: General population benefits from the participation of the disabled in local issues.

The municipality of Fontaine l'Évêque offers services for the disabled through the Communal Service for the Disabled People. The work carried out by the Communal Service, as well as all the projects which are developed, aim at protecting the equality of opportunity of the citizens with disabilities. Fontaine l'Évêque tries not to consider the difference as an exclusion factor but as a vector of integration.

Even though services are free, they are given by public or private organizations depending on the needs and requirements of the disabled. Target groups are involved through their active participation in certain

projects as well as through evaluation meetings and individual interviews.

A good example of the work developed from the Council is the European Programme Horizon. Horizon has given the chance of hiring a full time technician for developing specific projects aimed at getting a better integration of handicap people. Hence, a service of Supported Employment has started working and many interventions have been developed in different fields.

The budget of the Communal Service is planned within the general framework. However, grants can be requested for punctual projects.

INTERACTIVE GAMES IN A CD

City: Granollers / Local Organization: City Council
Inhabitants: 57.985 / People with disabilities: 2.405
Web: <http://www.granollers.org>
Contact: agarcia@ajuntament.granollers.org

Added value for people with disabilities: Didactic introduction of the disability with an attractive product.

Added value for the society: Schools, organizations, entities, etc. have at their disposal material for the knowledge of the problems associated to being disabled.

Granollers Department of Social Services organized a sensibilization campaign with the name of «Let's make it easier!» in 2003 in order to join the celebration of the European Year of Disabled People. One of the most important activities during the campaign was the creation of interactive materials in a CD-ROM. These products can be considered a good tool to make the population become aware, as well as to promote a positive image about the disabilities and spread the reality of these people. The computer game called «Let's make it easier! Interactive simulations» shows scenes of situations happening to the disabled in their

everyday life. The CD-ROM tries to strengthen attitudes of respect and transmit that, in spite of the disability, everybody can be autonomous with the right help.

On the other hand, Stepping Stones is an interactive material in a CD-ROM game format. Through a comic character, the game tries to help people with learning difficulties in the process of:

- Knowing their aptitudes and labour preferences.
- Knowing what they like and don't like.
- Identifying the most suitable job.
- Identifying the support they need in order to work.

These didactic tools are available for free in Granollers Department of Social Services; any interested person can ask for them in: 93 842 66 67.

SUMMER ACTIVITIES

City: L'Hospitalet de LI. / Local Organization: City Council
Inhabitants: 261.310 / People with disabilities: 16.479
Web: <http://www.l-h.es/Ajuntament/>
Contact: cyustef@l-h.cat

Added value for people with disabilities: Participation of children with disabilities in summer activities.

Added value for the society: Offer summer activities for everyone.

L'Hospitalet City Council organizes summer activities for disabled children who have special difficulties to be part of ordinary summer camps and summer activities. The activities are run by the private organization Associació Educativa Meritxell Adán and Parent-Teacher Associations (PTAs).
- Summer Activities 2005 in Centre d'Educació Especial L'Estel Can-Bori:
These activities are addressed to children and youngsters aged from 3 to 21 years old studying in Kinder Gardens, Primary or Secondary Schools located in L'Hospitalet. All the activities are designed for chil-

dren that require specific attention because of their special needs and characteristics.

The children enjoying the activities are mentally disabled, suffer from generalized disorders and get support from the Health Centre «Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil».

Even though L'Hospitalet kids have priority, students from other towns can also apply.

The ratio of monitors per children is of 1 monitor per 5 children.

- Summer Activities 2005 in Centre d'Educació Especial l'Escorça:
These activities are addressed to children and youngsters aged from

3 to 21 years old living in L'Hospitalet and in the outskirts. All the activities are designed for children who suffer from pluri-disabilities such as: mental, physical and sensory.

Door to door transport service is available for kids with severe mobility problems.

The ratio of monitors per children is of 1 monitor per 2 children.

SUPPORT SERVICE FOR FAMILIES WITH MENTALLY DISABLED MEMBERS

City: L'Hospitalet de LI. / Local Organization: City Council
Inhabitants: 261.310 / People with disabilities: 16.479
Web: <http://www.l-h.es/Ajuntament/>
Contact: cyustef@l-h.cat

Added value for people with disabilities: Alternative to everyday attention given to the disabled from their families.

Added value for the society: Families have at their disposal a support service which avoids internment.

The main objective of the support service is to promote the satisfactory permanence of the disabled in their natural social environment; as well as improve the life quality of the families with mentally disabled members. On the other hand, the support service possibilities the families to have leisure time and gives them a break.

The service costs 9 euros per hour and L'Hospitalet City Council contributes with the 60% of the total cost. The families pay 3,6 € per hour to the organization giving the service Associació Educativa Meritxell Adán (AEMA). This amount does not include the transport costs of the carer /

«baby-sitter» offering the service. However, there is the possibility of giving a grant to the families who can not pay for their corresponding part of the cost.

Target population enjoying the service are 1.282 mentally disabled citizens from L'Hospitalet and around one thousand families with mentally disabled members.

The next activities have been developed to implement the service:

- Elaboration and approbation of an agreement with the association offering the service.
- Elaboration of a promotional leaflet.
- Meetings with the city associations for informational purposes.

- Meetings in the Social Welfare Centres of the city for informational purposes.

- Creation of a Following Commission to assess the service.

TECHNICAL AIDS RESOURCE CENTRE

City: Lisboa / Local Organization: Câmara Municipal
Inhabitants: 564.657 / People with disabilities: 61.067
Web: <http://www.cm-lisboa.pt>
Contact: jorge.simoese@cm-lisboa.pt

Added value for people with disabilities: It offers the people with problems of mobility the technical existing resources.

Added value for the society: Mobility problems can affect the whole citizenship as a consequence of a surgery operation; technical resources minimize their impact in everyday life.

The Technical Aids Resource Centre aims to promote the access, participation and social inclusion of the whole population, by means of a proper use of supporting technologies; preventing, compensating or minimizing the impairments and handicaps resulting from the disability. Most of all, it works for the rehabilitation and full inclusion of people with disabilities at social, educational and professional levels.

The Centre's target population includes people of all ages (children, youngsters, adults and elderly) bearer of all kinds of disability, detaching people with impaired motor

functions (temporary or permanent) and multi-disability.

The project's annual budget is 100.000 €.

These are the general objectives of the project:

- To contribute in due time to the improvement of the functionality of people with disabilities, through the temporary availability of supporting technologies suitable for their needs and life contexts (educational, professional, therapeutic and others).
- To manage the use of these supporting technologies by people with disabilities.
- To maximize the use of support-

ing technologies by people with disabilities, through the temporary availability.

The centre specially benefits those people with disabilities having temporary needs for many reasons: age or development phase; evolution of the disability situation; situations of post-surgery or recovery; particular life backgrounds.

HOME HELP SERVICE

City: Lleida / Local Organization: City Council
Inhabitants: 124.709 / People with disabilities: 9.469
Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
Contact: mjsanchez@paeria.es

Added value for people with disabilities: Home Help Service improves the disabled autonomy and their quality of life.

Added value for the society: All citizens in situations of dependence can benefit from the service.

The Home Help Service comprises a group of tasks done at the home of disabled people aimed at giving support and improving situations arising from a lack of physical or mental independence and situations of social dependence.

The objectives of the service are:

- To improve the quality of life of people who need it and avoid the deterioration resulting from the lost or decrease of autonomy.
- To boost personal independence and integration in a normal living environment in order to avoid isolation.
- To avoid unnecessary confinement or internment in care centres.

- To give support to families who find themselves in charge of a person with disabilities, encourage the development of personal skills and prevent personal and family crises and deterioration.

The types of tasks developed by the service include: personal care, home care, educational care, social-community care.

The service users have the next profiles:

- High dependence.
- Moderate-high dependence.
- Moderate-low dependence.

CARE HOTLINE

City: Lleida / Local Organization: City Council
Inhabitants: 124.709 / People with disabilities: 9.469
Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
Contact: mjsanchez@paeria.es

Added value for people with disabilities: Care hotline offers guarantees for the independent life.

Added value for the society: The service offers a better quality of life and security for the families having members with difficulties living on their own.

Care hotline is a service which enables people to carry on living in their own home and enjoy of their independence by feeling safe at the same time. In case of need users can just press a button to make immediate, direct contact with the Red Cross Headquarters which can attend them 24 hours a day, 365 days a year. The contact is possible by connecting the user's telephone line to the Red Cross Headquarters.

The aim is to guarantee immediate attention in emergency situations to people who have difficulty in communicating with the outside world.

Care hotline users are people with disabilities and/or illnesses which im-

pose some kind of limitation on their individual autonomy, so that they can cope by themselves. People suffering from psychiatric illnesses and people with significant hearing impairments are not covered by this scheme.

Care hotline offers:

- Emergency attention 24 hours a day, 365 days a year.
- Periodical visits by the Red Cross volunteers.

LEISURE SERVICE FOR ADULTS WITH PSYCHIC DISABILITIES

City: Sant Feliu de Ll. / Local Organization: City Council
Inhabitants: 42.267 / People with disabilities: 1.923
Web: <http://www.santfeliu.org>
Contact: rafaelbt@santfeliu.org

Added value for people with disabilities: The service permits the enjoyment of leisure resources to the disabled.

Added value for the society: It normalizes the use of leisure and cultural resources in the city.

Leisure Service is part of the Communal Action Program for the promotion of the disabled active participation in the ordinary network of leisure resources.

The service objectives are:

- Favour the social integration of people with psychic disabilities.
- Offer services that solve the leisure needs of the collective.
- Make easier the access to leisure standardized activities for people with psychic disabilities.
- Promote the interaction of people «with» and «without» disabilities.
- Promote the participation of young and adults with disabilities in the community activities.

- Improve personal autonomy.

The Leisure Service for adults aged from 18 to 45 with moderate and severe psychic disabilities organizes outings, trips and activities with the supervision of monitors during Saturday evenings and afternoons. The outings include: cinema, bars, museums, karaoke, restaurants, popular cultural and leisure activities, celebrations, excursions, walks, etc. Outings are organized in different groups depending on the users' profiles and characteristics.

LET'S GO TO DANCE

City: Sant Just Desvern / Local Organization: City Council
Inhabitants: 15.282 / People with disabilities: 542
Web: <http://www.santjust.cat>
Contact: ajuntament@stjust.com

Added value for people with disabilities: The project offers the disabled and activity of leisure and social interaction.

Added value for the society: Meeting point for families in a leisure and relaxed environment.

This discotheque activity started working in May 2004 because of a petition coming from the parents of disabled people. The parents asked for leisure activities alternative to educative and job placement activities. Professionals from the Social Welfare Department took the petition into account and worked to make it real.

The objectives of the activity are the following:

- Offer a recreational space during the weekends for the mentally disabled in Sant Just Desvern.
- Answer the petition suggested by the Disabled People Parents Association with regard to the need of

leisure for the disabled in order to minimize their dependence from the families.

- Promote the interaction among young and adult disabled people as well as among their families.

The success of this activity is assessed depending on the attendance and the evaluation done by the users (including the mentally disabled and their families). The users' involvement is also a valued factor, thus, the discotheque DJ is a person who used to attend the activity and showed skills enough to assume this responsibility.

The activity is addressed to 15-20 people and there are two monitors

or group leaders working on its management and coordination.

CARE HOTLINE

City: Tremp / Local Organization: City Council
Inhabitants: 5.286 / People with disabilities: 324
Web: <http://www.ajuntamentdetremp.com>
Contact: benestar@ajuntamentdetremp.com

Added value for people with disabilities: Care hotline offers guarantees for the independent life.

Added value for the society: The service offers a better quality of life and security for the families having members with difficulties living on their own.

For the last eight years, Tremp City Council has offered a Care Hotline in collaboration with the Red Cross. The service is aimed at people older than 65 and living on their own. In 2005 sixteen people used the service.

- The service can be very useful in case of falls, illnesses, fire, theft, etc.

The characteristics of the Care Hotline are the following:

- The hotline is offered 24 hours, 365 days a year.
- It consists of a transmitter connected to the telephone line. The device has the shape of a medallion. In case of necessity, users click a button on the medallion and automatically, they get in touch by telephone with a person previously chosen.

RESIDENTIAL SERVICES

City: Vilanova i la Geltrú / Local Organization: City Council
Inhabitants: 61.427 / People with disabilities: 2.775
Web: <http://www.vilanova.cat>
Contact: mespinas@vilanova.cat

Added value for people with disabilities: Residential Services permit autonomous life and social integration to the collective.

Added value for the society: The municipality disposes of a service for citizens in special conditions.

Vilanova i la Geltrú counts with a supported housing programme offered in the residence *Magí Aranda and the Mitja Lluna* flats. The housing services total budget in Vilanova i la Geltrú (including *Magí Aranda* and *Mitja Lluna*) in 2005 was 354.000 €. ICASS (Welfare and Family Department from the Autonomous Catalan Government) contributed with 262.000 €, users contributed with 86.500 €, and the Mancomunitat (union of Councils from the same region) paid 5.500 €. The objectives of the housing programme are in the first place giving attendance to the mentally handicapped adults from the region of

Garraf in order to offer them a better quality of life under the principles of Normalization, Respect and Difference. And in the second place offering a household that should be considered the own house of the people living there.

Magí Aranda is a service addressed to mentally handicapped people with enough autonomy to follow every day life activities when staying with their family home has become impossible or not desirable for many reasons: special needs, hard family situations, parents' age, lack of proper assistance conditions...

Mitja Lluna 1 and *Mitja Lluna 2* are housing facilities linked to a pro-

gramme of autonomy at one self's home. Hence, eight people living in *Magí Aranda* were moved to these flats in June 2003. The users of this service are 6 men and 2 women aged from 40 to 45. This programme is addressed to handicapped people who want to live on their own, with their partners or with a friend of them and who need support in order to develop everyday activities.

GYMKHANA OF THE OVERCOMING

City: Zaragoza / Local Organization: City Council
Inhabitants: 660.895 / People with disabilities: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contact: asesoraeducacion@zaragoza.es

Added value for people with disabilities: Awareness campaign which is open to everyone and offered in a funny and attractive way.

Added value for the society: The gymkhana offers everyone the possibility of experimenting everyday difficulties of the disabled.

The Gymkhana of the overcoming is a great campaign of awareness, promoted by the association *Disminuidos Físicos de Aragón*. This is an activity opened to people of all ages and it is specially addressed to those who don't have a near or close contact with the disability.

The gymkhana's objective is make the participants aware of the disabled reality. This is the reason why citizens are encouraged to live the experience of going through a circuit with stairs, ramps, kerbs and grounds of irregular textures but seated in a wheelchair, walking with the eyes covered or without being able to hear. The activity is celebra-

ted in a party atmosphere, where the main protagonists are music, humour and coexistence.

Being in the shoes of the disabled is the most objective way to realize about the limitations originated by the architectural barriers and the communication barriers. Thus, what is common for people with disabilities becomes a great adventure for most of the people unknowing the mere existence of architectural and communication barriers.

The participants enjoying the Gymkhana of the overcoming see their environment with new eyes and discover what was unnoticed before the experience: kerbs in the pave-

ments, steps in the entrance of commercial establishments and houses, dangerous slopes, narrow elevators and doors.

Since 1997, the association *Disminuidos Físicos de Aragón* organizes the gymkhana which has already been enjoyed by more than 6.000 people.

BOOK WRITTEN IN P.C.S. - PICTURE COMMUNICATION SYMBOLS

City: Zaragoza / Local Organization: City Council
Inhabitants: 660.895 / People with disabilities: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contact: asesoraeducacion@zaragoza.es

Added value for people with disabilities: The book favours the understanding and subsequently the learning.

Added value for the society: It is a teaching material useful for the introduction of conventional writing and reading learning procedures.

The Department of Education and Social Work of Zaragoza City Council and the Alborada Public School of Special Education published the book *Dream About My City*, written by students and teachers from the center using pictograms (some of which were also designed by the students). The book is appropriate for everyone having difficulties with the alphabetical code since its pictographic symbols (drawings) allow the interpretation and/or expression of printed messages. It is also useful for the process of acquiring conventional reading and writing skills. Thus, it constitutes a teaching material that is appropriate for all spe-

cial-education students, from the most serious cases involving a total lack of comprehension and/or expression of oral language, to the mildest cases in which the child has difficulty when learning conventional reading or writing.

The overall mission is to develop each student's ability to communicate. The learning process needed to achieve the mission could be summarized as follows:

- The child learns to interpret the picture and thus learns to read the images.
- Attention is focused on the written words accompanying the images.
- The child's attention shifts from

the picture to the word and thus advances in the recognition of the word or in mastering the process of synthesizing the letters to form syllables and words.

- Finally, the pictograms can be replaced by the written words because the child is learning to read and write with the alphabet.

Access of disabled people to the public sector (Alcalá de Guadaíra)	104
«We are different, we are the same» (Alicante)	104
Contract of gardening maintenance (Argentona)	105
USOA Workshop: Labour experience addressed to handicapped people (Barakaldo)	105
Open Learning Centre (Barcelona)	106
Made-to-measure courses (Barcelona)	106
Development of supported employment (Helsinki)	107
Project: Integra 21 (Lleida)	107
Employment Integration Service (Reus)	108
Supported employment in the City Council (Sabadell)	108
Social clause to favour the labour insertion of people in exclusion situations (Zaragoza)	109

EMPLOYMENT

ACCESS OF DISABLED PEOPLE TO THE PUBLIC SECTOR

City: Alcalá de Guadaíra / Local Organization: City Council
 Inhabitants: 63.500 / People with disabilities: –
 Web: <http://www.ciudadalcala.org>
 Contact: cssc@alcalaguadaira.org

Added value for people with disabilities: It facilitates posts for the disabled in the Local Administration.

Added value for the society: The City Council sets an example to the rest of institutions and companies.

Alcalá de Guadaíra City Council reserves for the disabled the 2% of the posts offered in the public sector by applying reverse discrimination. The reservation of the posts is based on the current rules or regulations.

The City Council distinguishes several job places based on the statements below:

- Jobs susceptible to be occupied by people with a physical disability, hearing handicapped or visually handicapped people. In order to get the job, it is necessary to have the Handicap Certificate as well as the qualifications needed to develop the task.
- Jobs susceptible to be occupied by

people with a mentally disability, people diagnosed with mental disease or severe disorder.

The jobs offered by the City Council require the following:

- Handling basic skills needless of intellectual abilities.
- Basic social skills.

- Ability to develop repetitive tasks, needing low concentration levels.

Depending on the requirements above and the available posts, the kind of jobs offered are: janitor, maintenance staff, parks and gardening staff, office assistant, doorman, cleaner, and other kind of unskilled worker.

«WE ARE DIFFERENT, WE ARE THE SAME»

City: Alicante / Local Organization: City Council
 Inhabitants: – / People with disabilities: –
 Web: <http://www.alicante-ayto.es>
 Contact: accionsocial@alicante-ayto.es

Added value for people with disabilities: It facilitates training and makes easier the access to the labour market for women with disabilities.

Added value for the society: The project offers examples of personal growth and improvement to the rest of the society.

«We are different, we are the same» is aimed at mentally disabled women –who being women and disabled suffer from a double discrimination– with the objective of improving their employment possibilities. The project consists on the organization of courses. There are 15 students per course and the courses last for 4 months, 400 hours. One course is organized per year.

- Courses contents are:
- Basic education.
  - Vocational or occupational training.
  - Labour orientation.
  - Leisure and free time.
  - Non labour practices in ordinary companies.

- Initial evaluation of the students.
- Development of individual itineraries of insertion.
- Evaluation of processes.
- Final evaluation.
- Tutorials with students and parents.

The methodology used to gather information is based on: direct observation, external observation, interviews and meetings, the writing of a class diary, register of information and final evaluation, initial interview with parents, family interview, continual assessment sheets, family reports, meetings with parents, agreement sheets and self-assessment questionnaires.

CONTRACT OF GARDENING MAINTENANCE

City: Argentona / Local Organization: City Council
 Inhabitants: 10.868 / People with disabilities: 317
 Web: <http://www.argentona.com>
 Contact: brugalpm@argentona.cat

Added value for people with disabilities: The contract guarantees posts for the disabled through the Special Labour Centre.

Added value for the society: The maintenance and cleaning service is offered with quality guarantees. The City Council sets an example and improves its public image.

Argentona City Council has signed an agreement with the Centre Especial de Treball del Maresme (Special Labour Centre) for the maintenance and cleaning of several public zones such as:

- Can Serra Lladó gardens.
- Sant Sebastià urban park and bicycle track.
- Sant Miquel del Cros.
- Bernat de Riudemeia playground.

The contract with the association lasts for two years and it is extendable for two more years. The project's maximum annual cost is 35.012,00 €, taxes included.

The criteria taken into account to

sign the agreement with the current association were:

- Evaluation of the service given (organization, staff, materials).
- Economic aspects.
- Social purpose of the association.
- Staff with physical disabilities.
- Previous experience in similar services and references.

In 2005, three people with physical disabilities were hired by the Centre Especial de Treball del Maresme. These people work with one supporting instructor.

Hence, with the support from the City Council, it is guaranteed the centre survival while the disabled possibilities of insertion are increased.

USOA WORKSHOP. LABOUR EXPERIENCE ADDRESSED TO HANDICAPPED PEOPLE

City: Barakaldo / Local Organization: City Council
 Inhabitants: 195.801 / People with disabilities: –
 Web: <http://www.barakaldo.org>
 Contact: ysuarez@barakaldo.org

Added value for people with disabilities: It facilitates training and makes easier the access to the labour market for people with disabilities.

Added value for the society: The service is offered with quality guarantees. The City Council sets an example and improves its public image.

USOA Workshop is a non-profit organization at the service of a social project. The mission of the project is giving opportunities in the fields of labour, education and social promotion to handicapped people; as well as guaranteeing the present number of jobs and increasing them.

The workshop develops three productive activities:

- Working uniforms and equipment of individual protection.
- Parks and gardening.
- Easy mountings and assembling.

USOA has two branches:

- The Occupational Centre which has the objective of integrating the disabled in the labour market. So-

metimes, the disabled are integrated in USOA Workshop.

- The Labour Special Centre which has the objective of generating labour for the disabled in Barakaldo, as well as training them and developing their skills.

The activities carried out in these centres are:

- Manufacturing, commercialisation and distribution of working uniforms.
- Design, execution and maintenance of parks and gardens.
- Assembling of electrical pieces and merchandise package.

The Workshop USOA gives services to everyone applying, but it gives

preference to the people registered in the municipality of Barakaldo. There are 284 people working in the workshop; 257 of these people are disabled.

OPEN LEARNING CENTRE

City: Barcelona / Local Organization: City Council
 Inhabitants: 1.593.075 / People with disabilities: 99.325
 Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
 Contact: rborda@bcn.cat

Added value for people with disabilities: It facilitates training of disabled people through flexibility and individualized learning itineraries. It facilitates contracting in the field of new technologies.

Added value for the society: It facilitates contracting disabled people in the ordinary labour market, especially in the field of new technologies.

The service is offered by the Institut Municipal de Persones amb Discapacitat-IMD (Municipal Institute of People with Disabilities) and it is financed yearly by the Labour and Industry Department of the Catalan the Autonomous Government. The Open Learning Centre users are people with any kind of disability (physical, mental, sensorial, mental health) who are living in Barcelona. The age requirement is from 16 to 64 years old. The Open Learning Centre uses a self-learning methodology:

- Students get the support from different experts for the different contents, in different schedules.

- Students can choose the schedule, and agreed it with the tutor.
- Students have the possibility to work with interactive and multimedia resources, new technologies and technician experts.

On the other hand, users are trained in the following contents: Word, Excel, Access, Internet, typewriting and Catalan. Moreover, the Open Learning Centre helps the students with disabilities to make easier the job search. About 40% (more or less 50 students) have been contracted by different companies, after taking classes at the Centre.

MADE-TO-MEASURE COURSES

City: Barcelona / Local Organization: City Council
 Inhabitants: 1.593.075 / People with disabilities: 99.325
 Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
 Contact: rborda@bcn.cat

Added value for people with disabilities: It facilitates training and makes easier the access to the labour market for people with disabilities.

Added value for the society: It facilitates the creation of posts and increases the employment rates of the disabled in the ordinary labour market.

Made-to-measure courses are run since 1997 by the Labour Consultancy Services (LCS), department depending on the Institut Municipal de Persones amb Discapacitat-IMD (Municipal Institute of People with Disabilities). Courses are run and managed by the aforementioned services, with financing from: Fundació ONCE, Barcelona Activa (European Social Fund) and private companies where the courses take place. The target groups are people aged from 16 to 64 with disabilities: sensory, physical, organic, mental and, finally, people with learning difficulties owning the Disability Certificate and living in the city of Barcelona.

Made-to-measure courses are considered a good practice for the next reasons:

- The training programme is designed together with the company and the LCS in order to adapt it to the company needs and the student skills.
- The training is followed on a short time basis and it is focused on a specific post.
- Companies are involved in the whole educative and labour process.
- During the training process, both the professional from the company and the educator assess the student.
- Once finished the training process, the educator does a follow-up of the

students to help them work in the proper posts.

- The future worker and the company know each other before signing the contract.
- After the training *in situ*, the profitability is greater at the moment of hiring the student.

DEVELOPMENT OF SUPPORTED EMPLOYMENT

City: Helsinki / Local Organization: City Council
 Inhabitants: 555.474 / People with disabilities: 75.000
 Web: <http://www.hel.fi/helsinkikaikille>
 Contact: pirjo.tujula@hel.fi

Added value for people with disabilities: It facilitates training and makes easier the access to the labour market for people with disabilities.

Added value for the society: It facilitates the creation of posts and increases the employment rates of the disabled in the ordinary labour market.

Helsinki City Council works to employ a large group of different kinds of people who have difficulties when finding a job on the ordinary labour market. Most of those requiring support are mentally disabled and people with mental health problems. The City Council has also successfully employed the autistic and the movement- and sight-impaired. The methodology, processes and tools used to achieve the goals are:

A) Learning at work: a specially trained job coach is responsible for planning and monitoring the learning process.

B) Finding the job: job coaches help users to find a job that matches

their skills and interests. To do this, they make use of a network of employers; they contact them and when necessary, look for suitable work outside the network, for example through the Internet. Jobs have been found in the following sectors: groceries and markets, fast food restaurants, bakeries, pastry shops, cafes and institutional kitchens, maintenance companies, cleaning and assisting with nursing, offices and organisations.

C) The importance of communication: ensuring good and fluent communication is very important when teaching the disabled and those with language difficulties. This might me-

an the following arrangements: sign language teaching may be offered at the workplace, use of pictures (photos, pictograms), and clear concepts (giving instructions).
 D) Support at the workplace.
 E) Employee well-being: Social Security, employee's physical and mental health, leisure time.

INTEGRA 21

City: Lleida / Local Organization: City Council
 Inhabitants: 124.709 / People with disabilities: 9.469
 Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
 Contact: mjsanchez@paeria.es

Added value for people with disabilities: It facilitates training and makes easier the access to the labour market for people with Down Syndrome.

Added value for the society: It facilitates the creation of posts and increases the employment rates of the disabled in the ordinary labour market.

In January 2005, Lleida City Council and Lleida Down's Syndrome Association (Associació Lleidatana Síndrome de Down) signed a collaboration agreement to carry out the project Integra 21. The project aims to promote the labour integration of young people with Down Syndrome and other similar intellectually disabled groups into ordinary companies. The methodology chosen to carry out this project is the so-called Work with support method. *Work with support* promotes work in ordinary companies from the community. This process of labour integration into a company receives the support

of a trainer provided by the association. The most relevant tasks of this professional are:

- Support *in situ* to the worker so that his or her work starts to be productive from the moment the tasks are assigned.
- Assessment and guidance to colleagues and leaders. Guidance and sort out of any doubts they may have about working with the young person.
- Monthly follow-ups once they have finished the intensive support phase.
- One-off support. The Association has an educator to be able to offer one-off support so that the changes

at workplace can be overcome without a hitch.

- Mediator between the company and the family.
- Continuous training for the inserted young person.

These services are offered throughout the entire period of the student's practical work experience.

EMPLOYMENT INTEGRATION SERVICE

City: Reus / Local Organization: City Council
Inhabitants: 103.000 / People with disabilities: 5.958
Web: <http://www.reus.net>
Contact: amartinez@reus.net

Added value for people with disabilities: It facilitates training and makes easier the access to the labour market for people with disabilities.

Added value for the society: It facilitates the creation of posts and increases the employment rates of the disabled in the ordinary labour market.

Reus City Council signed an agreement with the non-governmental organization ECOM SIL-Tarraco federation for the integration of disabled people into employment.

Thus, the employment integration services from the municipality offer individual and group advice to the users. Once the applicants are interviewed, technicians prepare Individual Plans. These plans may include actions such as: training, stimulation and change of attitude, knowledge and use of job application techniques, work in job-search groups, etc. In many cases, a preliminary period of CV improvement is necessary. Hence, formal education is comple-

ted through other training activities. Support in the process of finding a job includes:

- Active job-search group led by a monitor or educator.
- Self-awareness: training, skills, personality, abilities, availability.
- Personal image and hygiene.
- Job-seeking techniques: CV, letter of introduction, telephoning, interviews and other selection processes, self-promotion, searching jobs in the press, existing employment services, vacancies in the public sector, self-employment.

One of the main factors in the success of the service is co-operation and support between the members

of the group. This is why, whenever possible, groups are selected so as to be similar in terms of age, vocational interests or personality features.

SUPPORTED EMPLOYMENT IN THE CITY COUNCIL

City: Sabadell / Local Organization: City Council
Inhabitants: 196.971 / People with disabilities: 10.273
Web: <http://www.sabadell.net>
Contact: jbrotos@ajsabadell.es

Added value for people with disabilities: It facilitates posts for the disabled in the Local Administration.

Added value for the society: The City Council sets an example to the rest of institutions and companies.

From 2005 Sabadell City Council has an agreement with associations from the municipality which work to increase the disabled employment insertion in ordinary companies. In these programmes of supported employment, the users have a tutor in the company where they work and an organization makes the follow-up.

The objectives of hiring people with disabilities in the City Council are:

- Make the supported employment a reality within the local administration.
- Canalize the employment demands of people with disabilities.
- Set a good example to the ordinary companies.

The posts held by disabled people in the Council are:

- Department of Protocol assistant (working in the Mayor's Bureau).
- Information desk assistant.
- Library assistant.

Before being hired, applicants go through a selection process specially designed for disabled people. The selection processes –which include interviews and merit tests– are adapted to each of the applicants. Funding of the costs is assumed by the City Council.

SOCIAL CLAUSE TO FAVOUR THE LABOUR INSERTION OF PEOPLE IN EXCLUSION SITUATIONS

City: Zaragoza / Local Organization: City Council
Inhabitants: 660.895 / People with disabilities: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contact: asesoraeducacion@zaragoza.es

Added value for people with disabilities: The clause facilitates the insertion of the disabled in the labour market.

Added value for the society: The clause reduces the dependence on the public assistance by increasing the hiring levels.

The Department of Social Action and Development Cooperation gives importance to favour the real insertion of all the communities threatened by social exclusion, taking into account that having a job is a fundamental resource for the development of the individuals.

Hence, the contracts impelled from the municipal services must include a social clause. This clause, in case of equality, gives priority to those offers guaranteeing the labour insertion of people in exclusion situations.

Furthermore, those contracts affecting social services take into account with special consideration the

offers from companies including in their staff workers in processes of social insertion and workers from underprivileged groups.

The Social Clause gives continuity to the social and labour insertion projects.

Finally, thanks to the clause, the beneficiary population of those projects get a salary instead of a compensation or benefit. By getting a salary depending on their professional category and collective agreement, that population pay for the national insurance and enjoy of the insertion in the labour market.

GUÍA DE BUENAS PRÁCTICAS

INTRODUCCIÓN

El Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD), organismo autónomo del Ayuntamiento de Barcelona, promueve el proyecto europeo Observatorio Europeo Ciudades y Pueblos para Todas las Personas. La función del Observatorio es conocer, evaluar e informar sobre la situación de la ciudad; así como promover el intercambio de experiencias dirigidas a conseguir que la interacción entre la ciudad y todos sus habitantes sea más amable y favorezca la evolución positiva de las personas con discapacidad.

El objetivo principal del Observatorio es ayudar a construir un modelo europeo de ciudad en el cual la sociedad se pueda desarrollar de manera justa, respetuosa, solidaria y sostenible.

Las iniciativas del Observatorio pretenden:

1. Potenciar la participación ciudadana.
2. Conocer la situación de las ciudades en referencia a la accesibilidad entendida de manera global, es decir, al acceso a los servicios, recursos, espacios, etc.
3. Promover el intercambio de experiencias para favorecer el desarrollo de las políticas más apropiadas.

Este último objetivo se concreta en la difusión en la página web del Observatorio de buenas

prácticas que han desarrollado las ciudades adheridas al proyecto en diferentes ámbitos, siempre relacionados con la discapacidad. En estos momentos, el Observatorio cuenta con la adhesión de 60 ciudades y un total de 65 buenas prácticas, un número de experiencias que va en aumento y que demuestra la situación de dinamismo y de constante enriquecimiento que vive el proyecto.

Es en estas circunstancias y en ocasión del próximo encuentro que el IMD organizará con las ciudades adheridas al proyecto, que se presenta esta guía de buenas prácticas del Observatorio Europeo Ciudades y Pueblos para todas las Personas.

¿QUÉ SE ENTIENDE POR BUENAS PRÁCTICAS?

Se consideran buenas prácticas aquellas experiencias, proyectos, actividades o actuaciones impulsadas por una administración local que favorecen la situación y las condiciones de vida de las personas con discapacidad. Las buenas prácticas pueden hacer referencia a cualquier ámbito de actividad de un ente local, incluyendo aspectos de gestión de servicios, optimización de recursos, diseño de políticas, etc.

¿POR QUÉ ESTA GUÍA?

La guía de buenas prácticas del Observatorio Europeo Ciudades y Pueblos para Todas las Personas persigue las siguientes finalidades:

- Reconocer el trabajo desarrollado por parte de las ciudades adheridas al Observatorio.
- Difundir las buenas prácticas desarrolladas por las ciudades en los diferentes ámbitos de actuación.
- Contribuir a la adaptación de las ciudades y de los servicios públicos a las necesidades de toda la ciudadanía.
- Favorecer el intercambio entre los entes locales.
- Crear espacios de debate para las administraciones y las entidades implicadas.

En definitiva, la guía pretende ser, por un lado, una herramienta de difusión y reconocimiento del trabajo bien hecho; y por otro, una herramienta de apoyo, útil para aquellos que trabajan desde las administraciones locales en el ámbito de la discapacidad.

CONTENIDO DE LA GUÍA

La guía de buenas prácticas presenta un conjunto de 65 experiencias que previamente han sido elegidas por los ayuntamientos europeos adheridos y colgadas en la página web del Ob-

servatorio por su carácter innovador y posiblemente transferible. Así, las prácticas publicadas en la web no responden a indicadores preestablecidos, ni a un proceso de evaluación o calificación previa, sino que son fruto de las aportaciones voluntarias de las ciudades adheridas.

En esta ocasión, las buenas prácticas se presentan en un formato estandarizado y común a todos los documentos. Los textos han estado aprobados por los diferentes ayuntamientos que han colaborado aportando sus sugerencias.

La guía se estructura en 65 fichas divididas en cuatro ámbitos temáticos a partir de la agrupación de los diferentes temas que actualmente aparecen en la web del Observatorio Europeo:

1. **Accesibilidad y movilidad:** incluye experiencias relacionadas con la movilidad y la accesibilidad en la ciudad; haciendo referencia a espacios, edificios, actos, medios de transporte adaptado o nuevas tecnologías.
2. **Participación e información ciudadana:** incluye experiencias relacionadas con órganos y espacios de participación diversos (grupos, forums, consejos, mesas redondas, jornadas). También se presentan buenas prácticas dirigidas a la difusión, visualización y normalización de la discapacidad

(campañas, ferias, boletines o guías electrónicas).

3. **Trabajo:** incluye experiencias relacionadas con proyectos de trabajo con apoyo, así como iniciativas formativas que favorecen la inserción laboral del colectivo con discapacidad.
4. **Servicios sociales, educación, deporte y ocio:** incluye un conjunto de experiencias relacionadas con los servicios residenciales, servicios de apoyo, competiciones deportivas, etc.

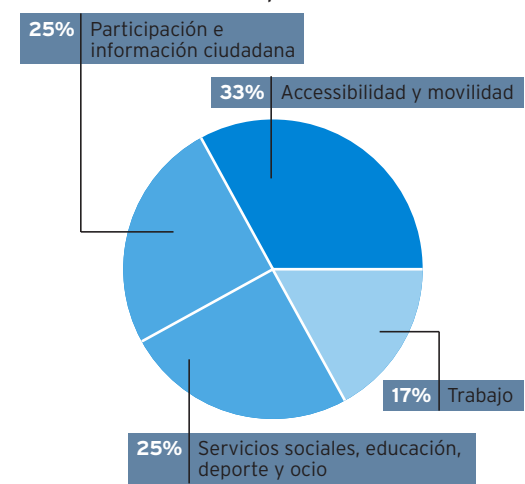

Dentro de cada bloque, las fichas han sido indexadas siguiendo el orden alfabético a partir de los nombres de las ciudades adheridas que aportan la buena práctica. Cada una de las fichas incluye el título de la buena práctica, la versión resumida de la buena práctica colgada originariamente en la página web del Observatorio, el valor añadido de la experiencia para el colectivo de personas con discapacidad y su valor añadido para la sociedad en general.

Finalmente, y para conseguir más información acerca de cada una de las experiencias presentadas, todas las fichas incluyen los datos de contacto de la persona a cargo así como la dirección de la página web del ente promotor de la práctica.

En referencia a la procedencia de los textos, la Guía de Buenas Prácticas presenta un conjunto de iniciativas que persiguen la igualdad de oportunidades y el bienestar de los ciudadanos con discapacidad en diversidad de localidades europeas. Aunque la mayoría de las experiencias provienen de España, la procedencia de los textos es diversa: países mediterráneos, centro-europeos y del norte de Europa contribuyen al enriquecimiento de esta guía. España ha aportado un total de 51 experiencias, 39 de las cuales provienen de municipios catalanes.

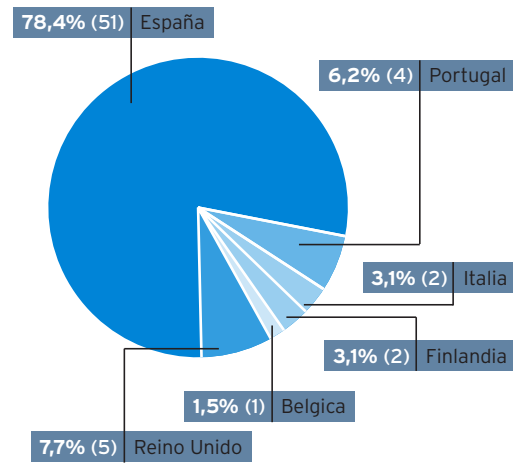
Ámbitos de las buenas prácticas

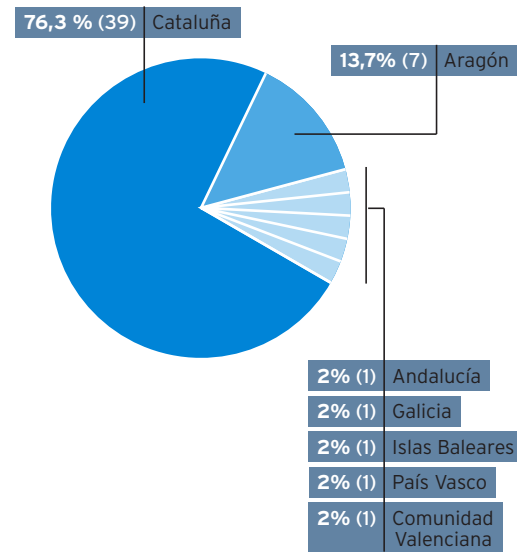

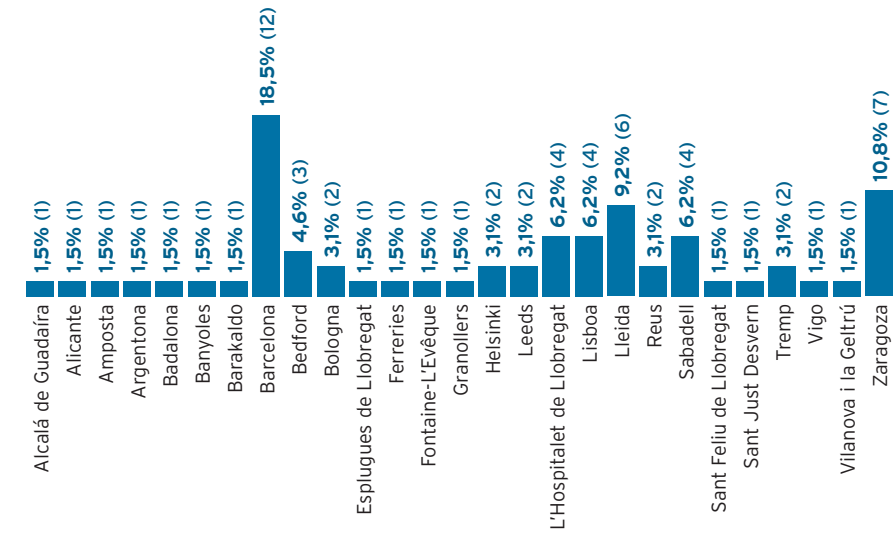
Procedencia de las buenas prácticas por países

Procedencia de las buenas prácticas españolas por comunidades autónomas

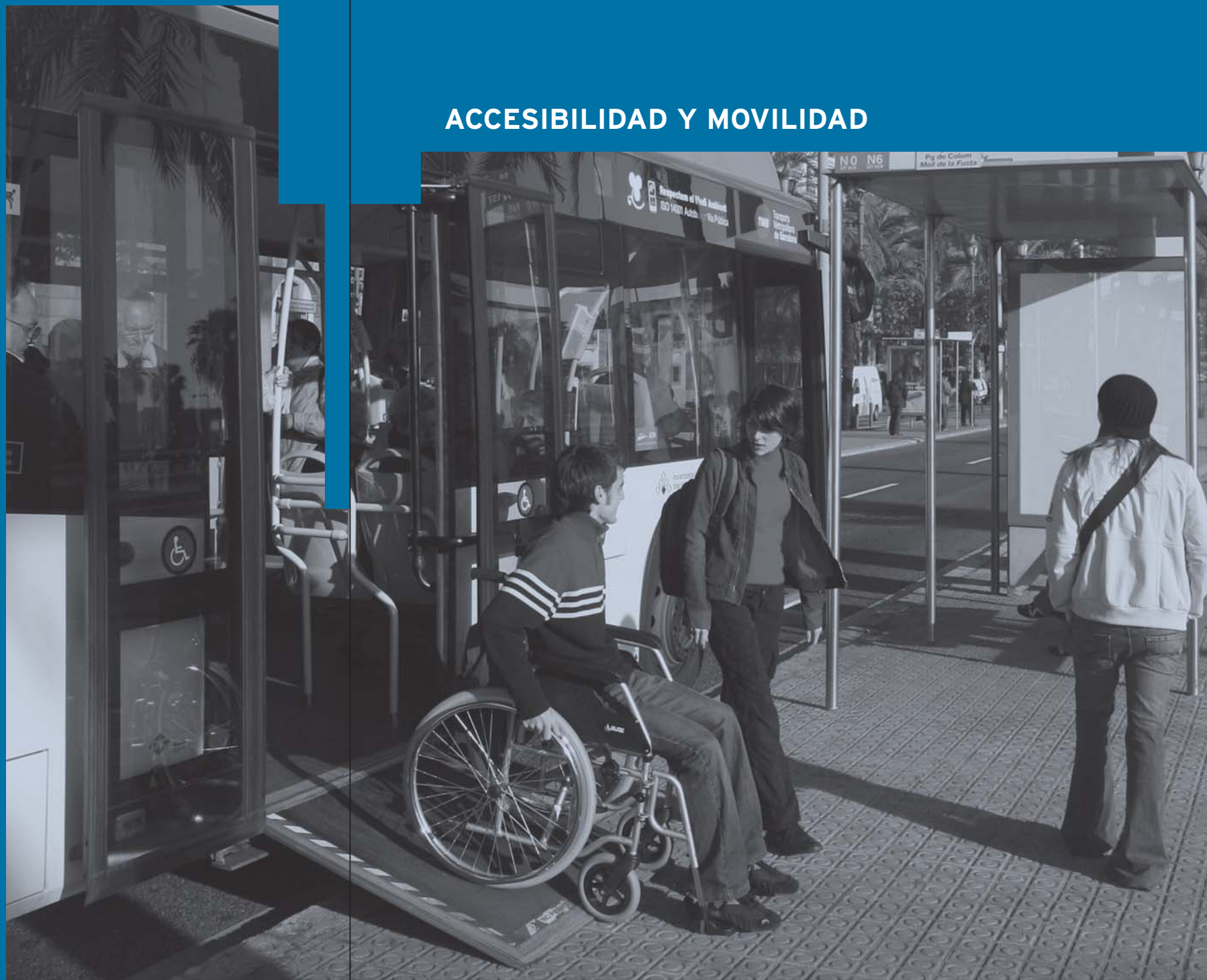
Número de buenas prácticas por municipios

Servicio de acompañamiento al baño para personas con movilidad reducida (Badalona)	120
Creación de contenedores de basura accesibles (Barcelona)	120
Creación de 10 áreas de juegos accesibles e integradores para todos los niños y niñas (Barcelona)	121
Construcción de vados adaptados en todos los pasos cebra (Barcelona)	121
Grupo de accesibilidad (Barcelona)	122
Manual de andamios. Accesibilidad y supresión de barreras arquitectónicas (Barcelona)	122
Modelo de transporte (Barcelona)	123
Playas accesibles con servicio de ayuda para el baño (Barcelona)	123
Movilidad en los comercios (Bedford)	124
Subvenciones para la mejora de la accesibilidad (Bedford)	124
C.A.R.E. Ciudades Accesibles de las Regiones Europeas (Bologna)	125
Acceso a la playa mediante silla anfibia (Ferrieres)	125
Servicio de taxi adaptado para personas con problemas severos de movilidad (L'Hospitalet de Llobregat)	126
Programa «Casa Abierta» (Lisboa)	126
Proyecto de «Diseño Inclusivo» (Lisboa)	127
Servicio de Transporte Adaptado (Lisboa)	127
Programa de transporte concertado para personas con movilidad reducida (Lleida)	128
Cómo hacer accesible un acto público (Sabadell)	128
Diseño del Plan de Accesibilidad (Tremp)	129
Instalación de ascensores (Zaragoza)	129
Plan de Accesibilidad y supresión de barreras arquitectónicas en edificios públicos (Zaragoza)	130
Test de Accesibilidad Web-TAW (Zaragoza)	130

ACCESIBILIDAD Y MOVILIDAD

SERVICIO DE ACOMPAÑAMIENTO AL BAÑO PARA PERSONAS CON MOVILIDAD REDUCIDA

Ciudad: Badalona / Ente local: Ajuntament de Badalona
 Habitantes: 222.956 / Personas con discapacidad: 13.335
 Web: <http://www.aj-badalona.es>
 Contacto: ajusticia@aj-badalona.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: Facilita su incorporación en un espacio de la ciudad, normalizando su presencia. Amplía la oferta lúdica y de participación del colectivo.

Valor añadido para la sociedad: Promueve el respeto a la diversidad, aumentando la comprensión y reduciendo las desigualdades. Establece un espacio de intercambio de experiencias enriquecedoras entre ciudadanos.

El Ayuntamiento de Badalona ha trabajado estos últimos años con el objetivo de convertir la playa en un espacio del cual pueda disfrutar toda la ciudadanía. Es por esta razón que el Plan de Usos de la Playa de la ciudad de Badalona prevé la instalación de rampas, duchas y servicios adaptados que posibiliten el acercamiento al agua de las personas con movilidad reducida. El servicio «iEn Badalona, la playa para todas las personas!» permite, además, que las personas con discapacidad puedan bañarse con toda seguridad utilizando una silla adaptada. Aunque este servicio está organizado por el Ayuntamiento de Badalona,

cuenta con la colaboración de la entidad PRO-Activa, Protecció i Vigilancia Aquàtica. Esta entidad ofrece el servicio todos los días de la semana desde el 11 de junio hasta el 11 de septiembre en la playa de los Pescadores. El servicio de acompañamiento al baño, que se presta desde el año 2002, fue solicitado un total de 84 ocasiones durante el verano del 2004. Tradicionalmente, la mayor demanda se produce en el mes de agosto, cuando se pueden registrar hasta 53 usuarios. La solicitud del servicio, así como la petición de información sobre el estado del mar, se hacen telefónicamente.

En referencia a la difusión del servicio, se edita un tríptico informativo que contiene su descripción y sus características. También se hace una difusión específica para todas las asociaciones y entidades de ayuda a personas con discapacidad.

CREACIÓN DE CONTENEDORES DE BASURA ACCESIBLES

Ciudad: Barcelona / Ente local: Ajuntament de Barcelona
 Habitantes: 1.593.075 / Personas con discapacidad: 99.325
 Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
 Contacto: rborda@bcn.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad: Incorporación del colectivo de personas con discapacidad en una actividad cotidiana como el reciclaje.

Valor añadido para la sociedad: La adaptación de los contenedores favorece a otros colectivos de la población, como niños o gente mayor, y mejora el entorno de la ciudad.

El proyecto de creación de 250 contenedores por parte del Ayuntamiento de Barcelona mediante la Direcció de Serveis de Neteja resuelve la problemática de las personas con discapacidad para poder tirar la basura y, más concretamente, para poder reciclar las fracciones selectivas de papel, vidrio y envases. Los siguientes organismos han participado en el desarrollo del proyecto:

- El Ayuntamiento de Barcelona: establece los criterios de funcionalidad y adaptación en los sistemas de recogida y urbanización de la ciudad.
- El Institut Municipal de Persones amb Discapacitat: vela por la correcta adaptación de los contenedores.

- La Universitat Politècnica de Catalunya: desarrolla los diferentes modelos de contenedores.
- Las empresas de contenedores Ros Roca, S.A. y Modelo y diseño, S. A.: validan y fabrican los contenedores haciéndolos compatibles con los camiones de recogida y las normas europeas.

Los factores de éxito del proyecto son los siguientes:

- Adaptar los diferentes tipos de contenedores selectivos.
- Incorporar identificadores en los contenedores para las personas con discapacidad visual.
- Adoptar soluciones que no comporten aparatosidad en la calle.

- Implementar los contenedores sin un incremento de costes respecto a los contenedores no adaptados.
- Ausencia de dificultad en el funcionamiento regular de los contenedores ni problemas de sobrecarga.

CREACIÓN DE 10 ÁREAS DE JUEGOS ACCESIBLES E INTEGRADORES PARA TODOS LOS NIÑOS Y NIÑAS

Ciudad: Barcelona / Ente local: Ajuntament de Barcelona
 Habitantes: 1.593.075 / Personas con discapacidad: 99.325
 Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
 Contacto: rborda@bcn.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad: Favorece la integración social de los niños con discapacidad en un entorno lúdico. Participación de centros educativos y de rehabilitación en el proceso de elaboración del proyecto.

Valor añadido para la sociedad: Los elementos de protección, seguridad e integradores son elementos de juego para todos los niños y niñas.

La creación de las áreas de juego accesibles ha estado impulsada por el Institut Municipal de Parcs i Jardins con el objetivo de promover la integración social mediante el juego en los espacios públicos de la ciudad. Las 10 áreas de juego pretenden que niños y niñas con discapacidad puedan hacer uso junto con el resto de niños de unos espacios públicos de ocio y que los padres usuarios en sillas de ruedas puedan acompañar a sus hijos o hijas en un espacio de juego público de la ciudad. El proyecto, elaborado durante un año y medio, ha contado con la participación de un equipo multidiscipli-

nar formado por técnicos de Parcs i Jardins, el Área de Infraestructuras, Urbanismo y Vivienda de la Diputación de Barcelona, el Institut Municipal de Persones amb Discapacitat y la colaboración de diversos centros educativos, de rehabilitación y técnicos especialistas. El coste del proyecto es de 600.000 €. Los factores de éxito que caracterizan el proyecto son, entre otros:

- Necesidad de pavimento estable.
- Dimensiones que permitan el uso a niños, grandes o pequeños acompañados.
- Sensaciones intensas acompañadas de medidas de seguridad.
- Facilitar el reconocimiento del es-

pacio con sus límites y componentes (pavimentos con texturas diferentes y colores intensos, objetos sonoros y que produzcan vibraciones en los elementos de juego).

- Las dimensiones del elemento de juego deben permitir el acceso con un acompañante.
- Los juegos modulares deben tener diversas velocidades o propuestas de recorrido.
- Incorporar el braille en los espacios donde haya contacto táctil.
- Fomentar las capacidades creativas y la imaginación.
- Potenciar juegos de manipulación, de mesa y los que comporten experiencias sensoriales.

CONSTRUCCIÓN DE VADOS ADAPTADOS EN TODOS LOS PASOS CEBRA

Ciudad: Barcelona / Ente local: Ajuntament de Barcelona
 Habitantes: 1.593.075 / Personas con discapacidad: 99.325
 Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
 Contacto: rborda@bcn.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad: Facilita el desplazamiento por la vía pública en toda la ciudad.

Valor añadido para la sociedad: Hace más cómodos los desplazamientos de todos los ciudadanos, incluyendo la gente mayor, mujeres embarazadas, niños, ciudadanos que transitan con cochecitos, carritos, etc.

Barcelona cuenta con un Plan de Mejora de la Accesibilidad en la ciudad dirigido a mejorar la movilidad de las personas con o sin discapacidad en el espacio público. Dentro de este plan se enmarca la construcción de la totalidad de los vados que faltaban en las vías públicas de Barcelona para que las personas con problemas de movilidad puedan disfrutar del espacio público de forma autónoma e independiente. El hecho de rebajar los bordillos en todos los pasos cebra resuelve la problemática de las personas con movilidad reducida para acceder a las vías públicas, y además, permite establecer itinerarios sin barreras arquitectónicas.

Para la construcción de los vados adaptados, el Ayuntamiento de Barcelona ha contado con la intervención de los siguientes departamentos:

- Sector de Serveis Urbans i Medi Ambient: apoyo técnico y administrativo.
- Grupo de Trabajo para la Mejora de la Accesibilidad: dirección facultativa de las obras.
- Institut Municipal de Persones amb Discapacitat: priorización de actuaciones atendiendo a las peticiones de los usuarios.
- Área d'Infraestructures, Urbanisme i Habitatge: establecimiento de las bases de datos de inicio y final del proceso.

El Ayuntamiento del municipio ha financiado la totalidad del proyecto, ascendiendo el importe de las obras a la cantidad de 19 millones de euros. Los vados pueden ser de uno de estos tipos, según las características de la calle:

- Vado 120: pieza de granito de 120 cm de ancho con una pendiente del 12%.
- Acera deprimida: en aceras de menos de 210 cm de ancho, se opta por deprimir la acera aprovechando la esquina de la calle.
- Plataforma única: en calles sin acera (vías peatonales o de prioridad invertida).

GRUPO DE ACCESIBILIDAD

Ciudad: Barcelona / Ente local: Ajuntament de Barcelona
Habitantes: 1.593.075 / Personas con discapacidad: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacto: rborda@bcn.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad: Participación del colectivo de personas con discapacidad con departamentos municipales y empresas responsables de la ejecución de obras en zonas concretas de la ciudad.

Valor añadido para la sociedad: Desde las empresas se prevén las dificultades de movilidad que genera una obra. Aumenta la sensibilización hacia temas de seguridad vial y problemas de accesibilidad.

La experiencia consiste en la creación de un grupo constituido por personas con diferentes tipos de discapacidad para el seguimiento de la accesibilidad en las obras de remodelación de la Avenida Roma en la ciudad de Barcelona.

Se trata, por lo tanto, de compaginar la experiencia que aporta la participación ciudadana, con el trabajo de los departamentos municipales responsables de la ejecución de la obra y competentes a nivel de accesibilidad.

El objetivo de este proyecto es que mediante la participación se pueda colaborar en el seguimiento de:

a) El cumplimiento de la accesibili-

dad en un proyecto de remodelación.

b) El mantenimiento de unas buenas condiciones de accesibilidad durante el proceso de la obra.

Esta experiencia ha implicado, entre otras, las siguientes mejoras:

- La empresa responsable de la ejecución de las obras comunica su realización a las entidades de la ciudad de ciegos adultos y a la federación de entidades de discapacitados físicos.

- Ha aumentado la seguridad durante la realización de las obras.

- Se han establecido zonas de paso alternativas adaptadas para transitar con silla de ruedas.

- Se ha señalado el paso alternativo de peatones con el símbolo internacional de accesibilidad.

- Se han instalado semáforos sonoros en todos los pasos de peatones.

- Se ha trabajado sobre soluciones diversas en referencia a caminos adaptados para ciegos.

MANUAL DE ANDAMIOS. ACCESIBILIDAD Y SUPRESIÓN DE BARRERAS ARQUITECTÓNICAS

Ciudad: Barcelona / Ente local: Ajuntament de Barcelona
Habitantes: 1.593.075 / Personas con discapacidad: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacto: rborda@bcn.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad: Difundir y facilitar el cumplimiento del Código de Accesibilidad y las Ordenanzas Municipales para que los andamios no supongan barreras arquitectónicas.

Valor añadido para la sociedad: Es una iniciativa de mejora de la accesibilidad y de la calidad del uso de las vías y espacios públicos de la ciudad.

El Manual establece los requisitos que deben cumplir los andamios para adecuarse a las prescripciones del Código de Accesibilidad y a las Ordenanzas Municipales; es decir, contiene las normas de obligado cumplimiento por lo que se refiere al montaje y desmontaje de andamios. En el Manual también se establecen las sanciones por infracciones referentes al incumplimiento sistemático de las normas que afectan a las personas que tienen problemas de movilidad y discapacidad visual.

Con la edición del *Manual de Andamios* se pretende concienciar a los profesionales técnicos que habitualmente trabajan en proyectos rela-

cionados con la rehabilitación de fachadas de que deben cumplir las prescripciones legales establecidas y que, en el caso de no cumplirlas, se procederá a la sanción. De este modo, se intentan romper las barreras arquitectónicas de la ciudad provocadas por los andamios. Los factores de éxito del *Manual de Andamios* son:

- La participación activa de los profesionales del Colegio de Arquitectos de Cataluña y del Colegio de Aparejadores y Arquitectos Técnicos de Barcelona en la edición del Manual.

- Los planes de comunicación interna de los respectivos Colegios, que

permitirán hacer llegar el *Manual de Andamios* a todos los colegiados.

- El acceso al *Manual de Andamios* a través de Internet.

- Las reuniones con empresas del sector de montaje de andamios.

- Establecimiento de nuevas sanciones por el incumplimiento de las normas sobre accesibilidad.

- La ejecución de las sanciones.

MODELO DE TRANSPORTE DE BARCELONA

Ciudad: Barcelona / Ente local: Ajuntament de Barcelona
Habitantes: 1.593.075 / Personas con discapacidad: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacto: rborda@bcn.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad: La adaptación de la red de transporte público y la posibilidad de utilizar el servicio público de transporte especial garantizan la movilidad de las personas con discapacidad.

Valor añadido para la sociedad: La adaptación de la red de transporte es beneficiosa para todas las personas, especialmente para los mayores, mujeres embarazadas, niños, ciudadanos que transitan con cochecitos o carritos.

El transporte público de la ciudad de Barcelona pretende dar respuesta a las necesidades de desplazamiento de todos los ciudadanos y ciudadanas. Con esta finalidad, el Ayuntamiento está trabajando para conseguir la accesibilidad en las calles y en el transporte público regular mediante la incorporación de autobuses de piso bajo con rampas de acceso, la instalación de plataformas de acceso en las paradas de autobús, la creación de servicios de tranvía totalmente accesibles, la adaptación de vados para facilitar el acceso a las aceras con comodidad, o la adaptación de las estaciones de metro, entre otras actuaciones.

Asimismo, se reconoce que existen situaciones especiales que pueden dificultar la movilidad. Por este motivo, el Ayuntamiento dispone de un servicio de transporte complementario al servicio de transporte público regular que da respuesta a las situaciones en que no se cuenta con transporte público regular adaptado. El Servicio Público de Transporte Especial, conocido como «puerta a puerta», es responsabilidad de la Entitat Metropolitana del Transport (EMT) y del Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD). Este servicio dispone de microbuses y taxis adaptados para atender las diferentes demandas y lo pueden

utilizar las personas poseedoras de la Tarjeta Blanca.

Se ofrecen dos tipos de servicios o viajes:

- Servicios fijos: son los que repiten el recorrido y los horarios y se pueden programar con antelación.

- Servicios esporádicos: son los que no tienen periodicidad y no se pueden programar fácilmente con antelación.

PLAYAS ACCESIBLES CON SERVICIO DE AYUDA PARA EL BAÑO

Ciudad: Barcelona / Ente local: Ajuntament de Barcelona
Habitantes: 1.593.075 / Personas con discapacidad: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacto: rborda@bcn.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad: Facilita la incorporación y la participación de las personas con discapacidad en un espacio de la ciudad y amplía la oferta de actividades de ocio.

Valor añadido para la sociedad: Promueve el respeto a la diversidad, aumentando la comprensión y reduciendo las desigualdades. Establece un espacio de intercambio de experiencias enriquecedoras entre ciudadanos.

La ciudad de Barcelona ha trabajado en los últimos años para hacer accesible el conjunto de sus playas, con la voluntad de facilitar el acceso y el disfrute a todos los usuarios, y en especial a aquellos que tienen algún problema de movilidad. El servicio de ayuda para el baño, que se realiza en las playas de Nova Icaria y Sant Sebastià, va dirigido a aquellas personas con movilidad reducida que necesitan ayuda personal y técnica para poder acceder al agua. El proyecto es fruto de la colaboración del Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD) como promotor y del Institut Municipal de Parcs i Jardins (departamento de

playas) que gestiona, como responsable del litoral de la ciudad, las actuaciones que se realizan en las playas. Cuenta con casetas vestidor, sillas anfibia, grúas elevadoras, chalecos salvavidas, sombrillas; y con la colaboración de Cruz Roja Barcelona a partir de un convenio de promoción del voluntariado establecido entre esta entidad y el Sector de Servicios Personales del Ayuntamiento de Barcelona. El día a día del servicio está gestionado por la Cruz Roja, que dispone de un técnico responsable en cada una de las playas con ayuda para el baño. Diariamente se recogen los datos e incidencias del servicio para

su puesta en común con el departamento de playas de Parcs i Jardins y con el IMD.

El IMD, mediante la Comisión Directiva y la Comisión de Participación de Urbanismo, informa regularmente sobre el servicio y recoge las opiniones y sugerencias de las entidades.

Para finalizar, a lo largo de los meses de verano, los usuarios tienen a su disposición un cuestionario de satisfacción para valorar el servicio y recoger sus propuestas de mejora. También pueden dirigir sus quejas o sugerencias al IMD.

MOVILIDAD EN LOS COMERCIOS

Ciudad: Bedford / Ente local: Bedford Borough Council
Habitantes: 148.000 / Personas con discapacidad: 23.000
Web: <http://www.bedford.gov.uk>
Contacto: sodell@bedford.gov.uk

Valor añadido para las personas con discapacidad: El programa soluciona las dificultades de acceso de las personas con discapacidad al centro de la ciudad sin necesidad de disponer de medios propios.

Valor añadido para la sociedad: La cesión gratuita de cochecitos y sillas de ruedas motorizadas favorece a niños y a gente mayor, así como a aquellos que por una lesión ven reducida su movilidad temporalmente.

A medida que los centros urbanos se convierten en zonas peatonales, las personas con movilidad reducida ven dificultado su acceso a las áreas comerciales mediante la red de transporte público. El servicio ofrecido por la asociación Bedford Shopmobility facilita la movilidad entre los comercios y trabaja para dar solución a estas dificultades de acceso. El proyecto de Bedford Shopmobility se dirige a personas con movilidad reducida temporal o permanente por diversidad de causas: discapacidad, enfermedad o cuestiones de edad. El servicio está abierto a visitantes y residentes de la ciudad.

Bedford Shopmobility ofrece un servicio gratuito; únicamente es necesario aportar un depósito retornable para la utilización de cochecitos, sillas de ruedas ordinarias o sillas de ruedas motorizadas. En el caso de las dos modalidades de sillas de ruedas, es necesaria una reserva previa telefoneando a la Oficina de Bedford Shopmobility. Cerca de las instalaciones hay plazas de aparcamiento gratuitas para personas con discapacidad. Bedford Shopmobility es una asociación financiada parcialmente por el Ayuntamiento de Bedford. La asociación cuenta con el trabajo de un equipo de voluntarios, algunos de ellos discapacitados.

Desde el inicio del proyecto en el año 1992, el número de usuarios ha experimentado un incremento constante; actualmente unas 5.000 personas están registradas y son usuarias del servicio.

SUBVENCIONES PARA LA MEJORA DE LA ACCESIBILIDAD

Ciudad: Bedford / Ente local: Borough Council
Habitantes: 148.000 / Personas con discapacidad: 23.000
Web: <http://www.bedford.gov.uk>
Contacto: sodell@bedford.gov.uk

Valor añadido para las personas con discapacidad: Las subvenciones promueven las mejoras de acceso a equipamientos y servicios.

Valor añadido para la sociedad: La accesibilidad beneficia a toda la ciudadanía en general. Los comercios han visto incrementados sus beneficios con la posibilidad de atender a más usuarios.

En el año 1995, el Decreto de Discriminación por Discapacidad se convirtió en ley. Esta ley establece ciertos deberes sobre quienes proveen servicios: comercios, restaurantes, hoteles, espacios de ocio, etc., con el objetivo de no discriminar a las personas con discapacidad. Así, estos proveedores aseguran ciertas condiciones de accesibilidad en sus establecimientos. El Ayuntamiento de Bedford ofrece subvenciones a propietarios y arrendatarios de espacios públicos de manera que puedan cumplir la ley. Los edificios que pueden solicitar las subvenciones son: pequeños establecimientos comerciales, depen-

dencias públicas, espacios de culto, museos, espacios de ocio y hoteles. Las subvenciones se aplican en mejoras como:
- Rampas.
- Barandas.
- WC adaptados para sillas de ruedas.
- Plazas de aparcamiento para personas con discapacidad.
- Señales y otras instalaciones para personas con discapacidades auditivas o de visión.
Las subvenciones suponen el 50% del coste total de las obras hasta un máximo de £ 1.000. Las mejoras de acceso en los edificios existentes hacen que éstos sean

accesibles para las personas con discapacidad y para el resto de la población, especialmente la gente mayor y los padres y madres con niños pequeños. Finalmente, la experiencia ha demostrado que el comercio de la ciudad se ha beneficiado con la posibilidad de atender a las personas con discapacidad y a sus acompañantes.

CARE: CIUDADES ACCESIBLES DE LAS REGIONES EUROPEAS

Ciudad: Bologna / Ente local: Municipality of Bologna
Habitantes: 372.500 / Personas con discapacidad: 20.000
Web: <http://www.comune.bologna.it>
Contacto: francesca.martinese@comune.bologna.it

Valor añadido para las personas con discapacidad: CARE contribuye a la transformación de recursos geográficos, históricos, culturales y sociales, de modo que sean accesibles para quienes tienen necesidades especiales.

Valor añadido para la sociedad: La experiencia promueve el intercambio y el desarrollo de políticas de accesibilidad en toda Europa. CARE mejora las condiciones de accesibilidad para toda la ciudadanía.

CARE es un proyecto impulsado por el programa Interreg II B CADSES (Espacio del Sudeste Europeo, Adriático y Danubio), el cual es una iniciativa de la Comunidad Europea. El proyecto cuenta con la financiación del Fondo Europeo de Desarrollo Regional (FEDER). El partner principal del proyecto es la región Emilia-Romagna, que gestiona la coordinación de la actividad en el ámbito administrativo y financiero, así como las relaciones con la Comisión Europea. El principal objetivo de CARE es mejorar la calidad de vida de los ciudadanos y los turistas. Este objetivo se consigue con el desarrollo de una

red de servicios e instalaciones accesibles en todas las ciudades europeas adheridas. CARE ha adoptado un baremo de puntuación respecto a la accesibilidad basado en cinco puntos principales: identidad, sostenibilidad, accesibilidad, seguridad y eficiencia. Además, se ha diseñado una base de datos específica con la finalidad de catalogar y detectar los itinerarios turísticos fácilmente accesibles para las personas con discapacidad. El proyecto persigue la eliminación de las barreras culturales que actualmente todavía representan un obstáculo importante. Finalmente, CARE contribuye a transformar los

recursos geográficos, históricos, culturales y sociales, para que sean accesibles según los requerimientos de las personas que tienen necesidades especiales. El proyecto cuenta con una página web: <http://www.interreg-care.org/site/>

ACCESO A LA PLAYA MEDIANTE SILLA ANFIBIA

Ciudad: Ferreries / Ente local: Ajuntament de Ferreries
Habitantes: - / Personas con discapacidad: -
Web: <http://www.ajferreries.org>
Contacto: sanitat@ajferreries.org

Valor añadido para las personas con discapacidad: Facilita su incorporación en un espacio de la ciudad, normalizando su presencia. Amplia la oferta lúdica y de participación del colectivo

Valor añadido para la sociedad: Promueve el respeto a la diversidad, aumentando la comprensión y reduciendo las desigualdades. Establece un espacio de intercambio de experiencias enriquecedoras entre ciudadanos.

Desde el verano del año 2004, la playa de Cala Galdana dispone de una silla anfibia que facilita el acceso al agua. La Cruz Roja local ofrece el servicio con la colaboración de personal voluntario.

SERVICIO DE TAXI ADAPTADO PARA PERSONAS CON PROBLEMAS SEVEROS DE MOVILIDAD

Ciudad: L'Hospitalet de Llobregat / Ente local: Ajuntament
Habitantes: 261.310 / Personas con discapacidad: 16.479
Web: <http://www.l-h.es/Ajuntament/>
Contacto: cyustef@l-h.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad: Facilita el desplazamiento y la autonomía de los ciudadanos con discapacidad de manera ágil y efectiva en el ejercicio de las actividades habituales de su día a día.

Valor añadido para la sociedad: Evita el acompañamiento por parte de familiares o voluntarios y favorece la participación social de todos los ciudadanos.

El servicio de taxi adaptado está dirigido a personas con baremo de movilidad reducida que necesitan desplazarse de forma fija a destinos fuera de L'Hospitalet por causas diversas: laborales, formativas, asistencia a centros de servicios sociales, etc.

Se trata de un servicio de acceso universalizado, para personas con baremo de movilidad reducida, que garantiza un número mínimo de viajes fijado en 12 trayectos mensuales; 6 de ida y 6 de vuelta.

El coste del servicio de taxi adaptado es independiente de la duración del trayecto, ya que el precio está fijado con la Entitat Metro-

litana del Transport, de manera que el usuario debe abonar 1 € por viaje. La cobertura territorial del servicio alcanza las localidades siguientes: L'Hospitalet, Barcelona, Cornellà, Esplugues, Sant Just Desvern y el Institut Guttmann (Badalona).

La cobertura horaria es la siguiente:

- Lunes, jueves, domingo y festivos hasta las 24:00 horas.

- Viernes, sábado y vigilias hasta las 14:00 horas.

Para solicitar el servicio es necesario contactar vía teléfono o fax con antelación (de 48 horas a 1 hora antes del viaje).

El horario de atención a los usuarios para solicitar el servicio es:

- De 09:00 a 21:00 horas de lunes a viernes.

- De 09:00 a 15:00 horas el sábado.

PROGRAMA «CASA ABIERTA»

Ciudad: Lisboa / Ente local: Câmara Municipal de Lisboa
Habitantes: 564.657 / Personas con discapacidad: 61.067
Web: <http://www.cm-lisboa.pt>
Contacto: jorge.simoies@cm-lisboa.pt

Valor añadido para las personas con discapacidad: El programa posibilita el acceso a equipamientos y servicios, públicos y privados a personas con discapacidades motrices.

Valor añadido para la sociedad: La accesibilidad beneficia a toda la ciudadanía en general.

El programa «Casa Abierta» nace de un convenio de colaboración firmado por dos entidades privadas de solidaridad social con experiencia reconocida en el ámbito de la discapacidad: LPDM-CRS (Liga Portuguesa de Personas con Discapacidad Motriz-Centro de Recursos Sociales) y APPC (Asociación Portuguesa de Parálisis Cerebral).

Este programa fue creado en el año 1990 por iniciativa del Ayuntamiento de Lisboa/Departamento de Asuntos Sociales con el objetivo de solucionar problemas relacionados con la exclusión social causada por las múltiples barreras arquitectónicas existentes en Lisboa.

Para la implantación del programa se creó un grupo de trabajo formado por 2 técnicos representantes del Ayuntamiento de Lisboa, un arquitecto, un trabajador social y un terapeuta ocupacional en representación de las entidades.

Desde el momento de su creación, los técnicos visitan cada edificio a partir de las peticiones recibidas en el Ayuntamiento de Lisboa, con la finalidad de evaluar su situación.

En definitiva, con el programa se trabaja para llevar a cabo obras de construcción civil o de adaptación de aparatos mecánicos con el objetivo de eliminar las barreras arquitectónicas interiores y exterior-

res de los edificios municipales y privados.

En la actualidad, ya se han cumplido 164 adaptaciones en el municipio con una inversión aproximada de 1.666.194,58 €.

PROYECTO DE «DISEÑO INCLUSIVO»

Ciudad: Lisboa / Ente local: Câmara Municipal de Lisboa
Habitantes: 564.657 / Personas con discapacidad: 61.067
Web: <http://www.cm-lisboa.pt>
Contacto: jorge.simoies@cm-lisboa.pt

Valor añadido para las personas con discapacidad: Incorporar la accesibilidad y la normalización en el ámbito del diseño con la participación de las personas con discapacidad.

Valor añadido para la sociedad: Disponer de propuestas y soluciones normalizadas para todos los ciudadanos.

El Ayuntamiento de Lisboa participó en el proyecto «Diseño Inclusivo» junto con el Centro de Diseño Portugués, la Asociación Portuguesa de Ciegos y Personas con Visión Parcial, y la Facultad de Arquitectura de la Universidad Técnica de Lisboa. Los fondos necesarios para la financiación del proyecto provinieron del programa europeo EQUAL.

El objetivo principal del proyecto fue impulsar la libertad de movimientos y la igualdad en el acceso a bienes y servicios de las personas normalmente en desventaja dadas sus características físicas, sensoriales o intelectuales.

Para cumplir con esta misión se establecieron los siguientes objetivos específicos:

- Incluir a los usuarios en la búsqueda de soluciones más efectivas, seguras y cómodas para todas las personas.

- Incentivar la investigación referente a conceptos, propuestas y soluciones en el campo del Diseño Inclusivo, el Diseño Universal y el Diseño para Todos.

- Aumentar la concienciación en el ámbito del Diseño Inclusivo entre las instituciones públicas, los profesionales y el público en general.

- Promover el conocimiento de la materia entre los especialistas que

pueden provocar el efecto multiplicador.

Para conseguir estos objetivos se impulsaron diversidad de actuaciones: el Taller Internacional «Enseñando el Diseño Inclusivo», el Seminario Internacional «Diseño Inclusivo-Sociedad Inclusiva», cursos de formación, el curso de Postgrado «Diseño Urbano Inclusivo», la página web con recursos sobre el Diseño Inclusivo, y finalmente, el Premio de Diseño Inclusivo.

SERVICIO DE TRANSPORTE ADAPTADO

Ciudad: Lisboa / Ente local: Câmara Municipal de Lisboa
Habitantes: 564.657 / Personas con discapacidad: 61.067
Web: <http://www.cm-lisboa.pt>
Contacto: jorge.simoies@cm-lisboa.pt

Valor añadido para las personas con discapacidad: Facilita el desplazamiento de los ciudadanos con discapacidad de manera práctica, ágil y efectiva en el ejercicio de las actividades normales de su vida diaria.

Valor añadido para la sociedad: Evita el acompañamiento por parte de familiares o voluntarios y favorece la participación social de todos los ciudadanos.

El Servicio de Transporte Adaptado es un proyecto desarrollado por el Ayuntamiento de Lisboa/Departamento de Asuntos Sociales. Su principal objetivo es ofrecer un medio de transporte accesible con finalidades educativas.

Elo Social, una entidad privada de solidaridad social, colabora con el Ayuntamiento en este proyecto. La entidad coopera en la gestión del servicio; más concretamente en la promoción de actos de concienciación y sesiones de formación dirigidas a los trabajadores que dan asistencia a los usuarios en sus rutas diarias. Además, hace el seguimiento del funcionamiento del proyecto.

Los usuarios potenciales del servicio son los habitantes de Lisboa con discapacidad o movilidad limitada, dando prioridad a las personas de 6 a 30 años (en periodo educativo/formativo). Alrededor de 95 usuarios se benefician a diario del servicio de transporte casa/escuela/casa proporcionado por el municipio; y aproximadamente el 55% lo utilizan en más de una ocasión al día. Se realizan unos 19.860 viajes anualmente.

Además el proyecto garantiza el transporte a las asociaciones que dan apoyo a las personas con discapacidad o con movilidad reducida para que puedan beneficiarse de

medios de transporte adaptados a sus necesidades.

El Departamento de Asuntos Sociales dispone de 5 vehículos con el objetivo de asegurar las necesidades de transporte diarias de los usuarios; facilitando el acceso a las instituciones educativas, entre otras. El servicio es gratuito y da preferencia al transporte regular de acuerdo con las salidas y las destinaciones establecidas, de modo que la previsión sea posible.

El proyecto cuenta con un presupuesto previsto para el 2006 de 60.000 €, con una cantidad adicional de 120.000 € para la adquisición de 3 vehículos.

PROGRAMA DE TRANSPORTE CONCERTADO PARA PERSONAS CON MOVILIDAD REDUCIDA

Ciudad: Lleida / Ente local: Ajuntament de Lleida
Habitantes: 124.709 / Personas con discapacidad: 9.469
Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
Contacto: mjsanchez@paeria.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: Facilita el desplazamiento de los ciudadanos con discapacidad de manera práctica, ágil y efectiva en el ejercicio de las actividades normales de su vida diaria.

Valor añadido para la sociedad: Evita el acompañamiento por parte de familiares o voluntarios y favorece la participación social de todos los ciudadanos.

En el mes de enero del 2004, el Ayuntamiento de Lleida impulsó este programa con el cual se pretende fomentar la utilización del servicio de taxi adaptado. El objetivo del programa es facilitar la movilidad puntual de las personas con movilidad reducida y promover la normalización en el uso de los servicios públicos para todos los ciudadanos, independientemente de su condición física.

El programa incrementa la participación social de las personas con movilidad reducida y supone un hito más en el desarrollo de las políticas activas que el Ayuntamiento ha ido llevando a cabo en los últimos años

para hacer de la igualdad de oportunidades una realidad efectiva.

El servicio de taxi adaptado puede solicitarse para cualquier actividad que se desee realizar dentro del municipio de Lleida: realizar gestiones, ir de compras, asistir a actividades culturales, lúdicas, deportivas, etc. El número de servicios que se puede utilizar asciende a 2 servicios por semana, y los usuarios del taxi son la persona con movilidad reducida acompañada, como máximo, de dos personas más. La tarifa para el uso del servicio es de 1 € por cada acompañante.

Los requisitos para acceder al programa son:

- Tener reconocida la movilidad reducida o la limitación de la movilidad funcional.
- Estar empadronado/a en el municipio de Lleida.

CÓMO HACER ACCESIBLE UN ACTO PÚBLICO

Ciudad: Sabadell / Ente local: Ajuntament de Sabadell
Habitantes: 196.971 / Personas con discapacidad: 10.273
Web: <http://www.sabadell.net>
Contacto: jbrotos@ajsabadell.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: Las recomendaciones publicadas favorecen la participación plena y el acceso a la información de las personas con discapacidad.

Valor añadido para la sociedad: Promueve el respeto a la diversidad, aumentando la comprensión y reduciendo las desigualdades.

La participación plena y el acceso a la información de las personas con discapacidad es un derecho que se debe garantizar.

Por esta razón, el Consejo de Personas con Disminución de Sabadell ha publicado un material de difusión con recomendaciones que se deben tener presentes para conseguir unas condiciones de accesibilidad en la organización de actos y actividades. Los actos a los se hace referencia incluyen actos deportivos o culturales, conferencias, mesas redondas, charlas, presentaciones, actos en el marco de una campaña electoral y exposiciones culturales permanentes o temporales.

Las recomendaciones hacen referencia a los aspectos siguientes:

- Requisitos de los espacios.
- Señalización de itinerarios.
- Reserva de plazas en las primeras filas.
- Reserva de plazas de parking para personas con discapacidad.
- Servicios de acompañamiento.
- Servicios de interpretación de la lengua de signos.
- Servicios de subtitulación.
- Servicios alternativos de megafonía.
- Características de la información impresa o escrita.
- Difusión del acto.

DISEÑO DEL PLAN DE ACCESIBILIDAD

Ciudad: Tremp / Ente local: Ajuntament de Tremp
Habitantes: 5.286 / Personas con discapacidad: 324
Web: <http://www.ajuntamentdetremp.com>
Contacto: benestar@ajuntamentdetremp.com

Valor añadido para las personas con discapacidad: Posibilita la accesibilidad a los servicios y equipamientos básicos de la ciudad.

Valor añadido para la sociedad: Facilita la accesibilidad a otros colectivos como gente mayor, mujeres embarazadas, niños, ciudadanos que transitan con cochecitos o carritos, etc.

Con el objetivo de asumir criterios de accesibilidad en momentos de desarrollo y crecimiento de la ciudad, el Ayuntamiento de Tremp impulsó un plan de accesibilidad.

Para el diseño del plan se trazaron unos ejes básicos que comunican los principales equipamientos de la ciudad que responden a las necesidades básicas de todo ciudadano: Hospital, CAP, centro comercial, cine, escuela, etc. Después de definir los ejes, se estudiaron las diferentes dificultades existentes en equipamientos y servicios, y se trabajó para conseguir su accesibilidad.

Las fuentes de financiación del plan han sido el Ayuntamiento del muni-

cipio y ayudas provenientes de la Generalitat de Catalunya.

Se han realizado las siguientes actuaciones:

- Ubicación de vados.
  - Rampas en las aceras.
  - Aparcamientos especiales para personas con discapacidad.
- El Plan de Accesibilidad se complementa con un proyecto que estudia todos los equipamientos municipales. Durante un año y para completar el Plan de Accesibilidad se diseñaron y rellenaron unas fichas para estudiar las carencias de cada uno de los equipamientos.

INSTALACIÓN DE ASCENSORES

Ciudad: Zaragoza / Ente local: Ajuntament de Zaragoza
Habitantes: 660.895 / Personas con discapacidad: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contacto: asesoraeducacion@zaragoza.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: La instalación de ascensores en edificios posibilita el acceso y la movilidad de las personas con discapacidad física, mejorando su calidad de vida.

Valor añadido para la sociedad: La instalación de ascensores en edificios facilita el acceso y la movilidad de la población en general.

La Gerencia de Urbanismo del Ayuntamiento de Zaragoza ha impulsado una nueva iniciativa para favorecer la eliminación de barreras en edificios sin ascensor. Esta iniciativa ha supuesto la adopción de un nuevo criterio interpretativo sobre la reducción del ancho de escaleras para la posterior instalación de ascensores en edificios antiguos.

La última medida de este proceso impulsado por la Gerencia de Urbanismo fue un acuerdo Plenario para asumir el criterio emitido por el Ministerio de Vivienda para la interpretación de la norma básica de la edificación que afecta a las condiciones de protección contra incendios, en lo

que se refiere a la reducción del ancho mínimo de escalera en edificios para posibilitar la instalación de un ascensor.

La propuesta de flexibilización de la normativa de ascensores ha tenido un gran calado ciudadano. La reforma ha supuesto la incorporación de nuevos criterios interpretativos y la modificación de dos artículos normativos que flexibilizan los procedimientos para la instalación de ascensores en edificios antiguos.

Con estas medidas se está incidiendo notablemente en la mejora de la calidad de vida de miles de familias, y desde su aplicación se ha duplicado el número de licencias concedi-

das, que ha pasado de 78 en 2003 a 161 en 2005.

A estos datos se suman los obtenidos en el primer semestre de 2006, donde la tendencia sigue apuntando el incremento continuado de solicitudes y expedientes resueltos favorablemente para la instalación de ascensores, especialmente demandados en los barrios con un parque de viviendas de mayor antigüedad.

PLAN DE ACCESIBILIDAD Y SUPRESIÓN DE BARRERAS ARQUITECTÓNICAS EN EDIFICIOS PÚBLICOS

Ciudad: Zaragoza / Ente local: Ajuntament de Zaragoza
Habitantes: 660.895 / Personas con discapacidad: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contacto: asesoraeducacion@zaragoza.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: Posibilita el acceso de las personas con movilidad reducida a los edificios públicos.

Valor añadido para la sociedad: Las condiciones de accesibilidad benefician al conjunto de la población, que en diversas etapas y circunstancias de la vida puede ver su movilidad reducida.

Entre los meses de mayo y septiembre de 2004 el Servicio de Conservación de Equipamientos del Ayuntamiento de Zaragoza elaboró tres estudios básicos de accesibilidad para llevar a cabo un programa de actuación para la eliminación de barreras entre los años 2005 a 2008.

Considerando que los equipamientos municipales deben considerarse de pública concurrencia, el estudio analiza el estado de los mismos desde la Normativa de Accesibilidad en todos sus términos, considerando tanto los edificios propiamente dichos, como en su caso, el espacio libre que los contenga, para describir las obras y acciones de todo tipo ne-

cesarias para la consecución de los objetivos.

De cada edificio se realiza:

- Un informe sobre el grado de adaptación a la Normativa.
- En caso de no adaptación, se proponen las medidas correctoras.
- Estimación económica de las obras a realizar.
- Propuesta sobre la gestión más adecuada para la realización de las obras.

La realización del trabajo ha exigido recabar información de muy distintas fuentes: archivos del Servicio de Conservación, levantamiento de croquis realizados *in situ*, archivos particulares de los arquitectos de cada

edificio, planos facilitados en los propios edificios o por las alcaldías de barrio, archivo del servicio de parques y jardines, planos de evacuación de incendios existentes en los edificios y el archivo municipal.

TEST DE ACCESIBILIDAD WEB (TAW)

Ciudad: Zaragoza / Ente local: Ajuntament de Zaragoza
Habitantes: 660.895 / Personas con discapacidad: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contacto: asesoraeducacion@zaragoza.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: La accesibilidad del portal facilita la utilización de Internet a las personas discapacitadas.

Valor añadido para la sociedad: Seguir estas pautas ayuda también a cualquier persona a encontrar información en la Web más rápidamente.

La Web Municipal del Ayuntamiento de Zaragoza, con presencia en Internet desde 1994, ha sido especialmente sensible a los temas de Accesibilidad. Desde el verano del 2002, la Unidad de Gestión Web Municipal de este Ayuntamiento empezó a adoptar medidas para garantizar el acceso a la información de todos los ciudadanos.

Dichas medidas se resumen en:

- Desde el 2003, todos los nuevos servicios que se incorporan a la Web Municipal se realizan siguiendo los criterios de accesibilidad que propone el Consorcio W3C.
- Además estos nuevos servicios, antes de ser visibles en la Web se

miden y evalúan en el *Test de Accesibilidad Web (TAW)*.

- Se está trabajando con la información Web previa al 2003 para que cumpla con la accesibilidad requerida.

Los últimos estudios (*III, IV y V Radiografías de Webs Municipales*), realizados por *El País* y publicados en el suplemento *Ciberp@is*, la Web del Ayuntamiento de Zaragoza, ocupaba los primeros puestos en Accesibilidad.

En la V Radiografía de Webs Municipales (2005), la Web del Ayuntamiento de Zaragoza, logró el primer puesto como la mejor entre todas las webs de los Consistorios españo-

les (un total de 92 municipios evaluados, capitales de provincia con más de 75.000 habitantes). Y en el apartado de accesibilidad, pasó el test de accesibilidad TAW, colocándose de nuevo entre los tres primeros lugares.

Boletín electrónico <i>Gràcia Accessible</i> (Barcelona)	134
La participación de las personas con discapacidad: una realidad constante y creciente en la dinámica del Ayuntamiento de Barcelona (Barcelona)	134
Proyecto de mesas redondas en los centros de educación secundaria del Distrito de Horta-Guinardó (Barcelona)	135
Grupo de Accesibilidad (Bedford)	135
CRH - Centro de Recursos para Personas Discapacitadas (Bologna)	136
Accesibilidad de una Red de Servicios para Personas con Discapacidades Lingüísticas (Helsinki)	136
Guía electrónica de accesibilidad <i>DisabledGo</i> (Bedford)	137
Grupo de Trabajo de Discapacitados (Leeds)	137
Forum de las Personas con Discapacidad (L'Hospitalet de Llobregat)	138
Consejo Municipal de Personas con Discapacidad (Lleida)	138
Feria Minusval/Gerontalia (Lleida)	139
SIRIUS, servicios de asesoramiento para las personas con discapacidad (Reus)	139
Calendario 2005 (Sabadell)	140
Campaña «Ciudadanos de Pleno Derecho» (Sabadell)	140
De Boa Man (Vigo)	141
Jornadas técnicas en Accesibilidad Integral (Zaragoza)	141

PARTICIPACIÓN E INFORMACIÓN CIUDADANA

BOLETÍN ELECTRÓNICO GRÀCIA ACCESSIBLE

Ciudad: Barcelona / Ente local: Ajuntament de Barcelona
Habitantes: 1.593.075 / Personas con discapacidad: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacto: rborda@bcn.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad: Promueve el conocimiento de actuaciones de normalización de los servicios de atención a personas con discapacidad y las experiencias de participación del colectivo.

Valor añadido para la sociedad: El boletín es una herramienta de sensibilización para la sociedad en general al difundir la realidad de las personas con discapacidad.

Este boletín electrónico da a conocer los avances que se hacen y que se pueden hacer en el distrito de Gràcia para que todas las personas tengan acceso a todos los servicios y ámbitos de la vida cotidiana con independencia de sus capacidades. El boletín contiene información de divulgación de medios y experiencias de accesibilidad, integración y normalización con aplicación en los sectores público y privado. Se dirige a todos los agentes que pueden ayudar a construir el Distrito de Gràcia como un territorio ejemplar en este ámbito.

En definitiva, el boletín *Gràcia Accessible* divulga conceptos de acce-

sibilidad, las actuaciones que se llevan a cabo en el distrito en materia de supresión de barreras y medidas de accesibilidad e integración; así como las actuaciones realizadas por otras administraciones, asociaciones y empresas del territorio y en el territorio. El boletín se envía trimestralmente (4 ejemplares al año) a un total de 220 correos electrónicos de entidades (AMPAs, asociaciones de personas con discapacidad), servicios públicos (escuelas, servicios de salud) y privados (comerciantes, profesionales) y medios de comunicación locales.

La financiación del proyecto es 100% municipal repartida entre el

Institut Municipal de Persones amb Discapacitat en lo referente a los recursos humanos, horas de trabajo del técnico territorial de Promoción y Apoyo, y parte del programario y soporte informático; y el Distrito de Gràcia en lo referente a infraestructura material, diseño inicial, oficina y equipo informático.

LA PARTICIPACIÓN DE PERSONAS CON DISCAPACIDAD: UNA REALIDAD CRECIENTE EN LA DINÁMICA DEL AYUNTAMIENTO DE BARCELONA

Ciudad: Barcelona / Ente local: Ajuntament de Barcelona
Habitantes: 1.593.075 / Personas con discapacidad: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacto: rborda@bcn.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad: La participación facilita la interlocución entre Administración y ciudadanos con discapacidad e influye en las políticas de integración. Es un elemento de cohesión social.

Valor añadido para la sociedad: El modelo de participación es aplicable a otros ámbitos y colectivos, en tanto que avanza de la democracia participativa y herramienta de mejora de los mecanismos de implicación ciudadana en la democracia local.

El Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD) se creó en el año 1989, fruto de la fusión de los 2 patronatos de discapacitados que se habían creado en el 1978 y el 1980. Una de sus características más singulares en su dinámica de funcionamiento ha sido la participación de las personas con discapacidad y/o sus representantes en los órganos de gobierno. Representantes de personas con discapacidad participan en diversos espacios: Consejo Rector, Comisión Ejecutiva, Comisiones de participación temáticas, Grupos de trabajo, Comisiones de seguimiento de servicios específicos.

El IMD tiene como misión promover la accesibilidad entendida en un sentido amplio, como el acceso de las personas con cualquier tipo de discapacidad a las actividades, servicios, espacios y vida de la ciudad. La accesibilidad se entiende como la posibilidad de desplazamiento y como la posibilidad de acceso al uso y disfrute de la ciudad, formando parte del conjunto de la ciudadanía.

Por otro lado, se han estructurado mesas de entidades, consejos y comisiones de accesibilidad o de personas con discapacidad, territorializados en los diferentes distritos de la ciudad. Actualmente, de los 10 dis-

tritos que hay en Barcelona, 8 ya cuentan con alguna de estas estructuras de participación ciudadana. Además, en Consejos sectoriales de otros grupos de población o temáticos (Consejo de la Ciudad, Consejo de Bienestar Social, Consejo de la Juventud, Consejo de la Mujer, Grupo de Mejora de la Accesibilidad, etc.) también se promueve la participación de las entidades de personas con discapacidad.

PROYECTO DE MESAS REDONDAS EN LOS CENTROS DE EDUCACIÓN SECUNDARIA DEL DISTRITO DE HORTA-GUINARDÓ

Ciudad: Barcelona / Ente local: Ajuntament de Barcelona
Habitantes: 1.593.075 / Personas con discapacidad: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacto: rborda@bcn.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad: Posibilita ofrecer el testimonio de personas con discapacidad con experiencias prácticas.

Valor añadido para la sociedad: El proyecto es una herramienta de sensibilización y formación que ayuda a difundir la realidad de las personas con discapacidad a los jóvenes.

Este proyecto está organizado por el Consejo de Personas con Discapacidad del Distrito de Horta-Guinardó y el Institut de Persones amb Discapacitat (IMD), mediante su técnico de referencia en el distrito.

La iniciativa quiere ofrecer un espacio para acercar la realidad de las personas con discapacidad a los alumnos de 3º y 4º de ESO y Bachillerato del Distrito de Horta-Guinardó.

Las sesiones de trabajo se estructuran entorno a la realización de mesas redondas donde participan alumnos y personas afectadas por algún tipo de discapacidad. La proyección de un reportaje, realizado

por entidades de personas con discapacidad, que recoge las experiencias diarias de sus protagonistas, sirve de «excusa» para dar paso al debate posterior.

Con el objetivo de organizar las mesas redondas, el técnico del IMD procede a informar a los institutos del distrito de la posibilidad de incluir esta actividad en la hora de tutoría, espacio del horario lectivo que se dedica a tratar temas diversos. Seguidamente, se determina las personas con discapacidad que participarán de la mesa redonda, procurando que estén representadas todas las discapacidades. En todas las ocasiones está presente el técnico del IMD

para presentar, moderar y participar en el debate.

La evaluación de la actividad la hace el tutor conjuntamente con el técnico del IMD al final de cada sesión a partir de variables como las características del grupo, el nivel de atención durante la emisión del reportaje y el posterior nivel de participación observado.

GRUPO DE ACCESIBILIDAD

Ciudad: Bedford / Ente local: Bedford Borough Council
Habitantes: 148.000 / Personas con discapacidad: 23.000
Web: <http://www.bedford.gov.uk>
Contacto: sodell@bedford.gov.uk

Valor añadido para las personas con discapacidad: El grupo trabaja para mejorar el acceso de las personas con discapacidad a los bienes, instalaciones y servicios de la ciudad.

Valor añadido para la sociedad: El grupo trabaja para mejorar el acceso de discapacitados, turistas, personas de paso y otros colectivos a los bienes, instalaciones y servicios.

El Grupo de Accesibilidad de Bedford es una organización voluntaria que tiene como objetivo la mejora de la accesibilidad en edificios y servicios de la ciudad. El Grupo de Accesibilidad está formado por un grupo de consumidores informal e independiente que trabajan para mejorar el acceso de todas las personas –en especial las personas con discapacidad– a los bienes, instalaciones y servicios.

El Grupo de Accesibilidad ha desarrollado una variedad de actividades con el objetivo de favorecer la accesibilidad a la ciudad de Bedford y sus alrededores. El grupo intenta conseguir un entorno que posibilite

la participación de todas las personas en las actividades organizadas para las masas en condiciones dignas, de no dependencia y con derecho a escoger.

– El grupo ha hecho campaña para que las políticas del Plan Local favorezcan el incremento del número de hogares accesibles del territorio.

– Como resultado de las Encuestas de Accesibilidad coordinadas por el grupo, el Ayuntamiento ha podido publicar la guía para los visitantes con discapacidad «Acceso a Bedford». Para más información vean: http://www.bedford.gov.uk/bedford/decs/access_20guides_20index.htm

– La campaña dirigida al Ayuntamiento para que adoptara una política de taxis adaptados tuvo como consecuencia la adaptación para sillas de ruedas del 60% de los taxis.

– El grupo ha presionado al Ayuntamiento para que elimine los obstáculos de las zonas para peatones y cumpla el Decreto Vial.

– El Ayuntamiento consulta al grupo en la mayoría de aspectos relativos a la accesibilidad.

– El grupo contacta regularmente con los proveedores de servicios (supermercados, restaurantes, pequeño comercio...) para inducirles a cumplir con el Decreto de Discriminación de la Discapacidad.

CRH - CENTRO DE RECURSOS PARA PERSONAS DISCAPACITADAS

Ciudad: Bologna / Ente local: Municipality of Bologna
Habitantes: 372.500 / Personas con discapacidad: 20.000
Web: <http://www.comune.bologna.it>
Contacto: francesca.martinese@comune.bologna.it

Valor añadido para las personas con discapacidad: El CRH mejora el acceso a la información al crear un único punto de información sobre la discapacidad.

Valor añadido para la sociedad: Ofrece información centralizada al alcance de todos.

Los Servicios Sociales del municipio de Bolonia promueven el Centro de Recursos para Personas Discapacitadas (CRH). El centro cuenta con la colaboración de instituciones públicas, privadas y no gubernamentales. La tarea desarrollada por el CRH fue galardonada en el año 2003 por parte del Forum de la Administración Pública.

El principal objetivo del centro es favorecer el acceso a la información creando un único punto de información sobre la discapacidad y utilizan instrumentos -como el teléfono o las comunicaciones on line- que pueden funcionar a distancia y llegar directamente a los hogares de

los potenciales usuarios. El CRH alberga uno de los puntos de atención de la biblioteca del Centro de Documentación sobre la Discapacidad que cuenta con más de 50.000 documentos.

El CRH facilita información y noticias relacionadas con la discapacidad. Informa sobre los derechos establecidos en leyes nacionales y regionales; así como sobre oportunidades que ofrecen la red de servicios locales y todas las asociaciones culturales y sociales. También facilita documentación específica y noticias sobre economía, desgravación fiscal, oportunidades laborales, barreras arquitectónicas, escuelas, de-

porte, turismo y servicios sociales. La información se ofrece gratuitamente por teléfono o correo electrónico y boletín informativo. Además, los operadores del punto de información reciben al público directamente.

La herramienta principal de este proyecto es una comunicación eficiente: a nivel interno (con otras áreas y departamentos del Ayuntamiento) y externo (con medios de comunicación, usuarios y otras organizaciones).

El coste total del proyecto es de 49.900 € y ha sido financiado por fondos propios.

ACCESIBILIDAD DE UNA RED DE SERVICIOS PARA PERSONAS CON DISCAPACIDADES LINGÜÍSTICAS

Ciudad: Helsinki / Ente local: Helsinki City Council
Habitantes: 555.474 / Personas con discapacidad: 75.000
Web: <http://www.hel.fi/helsinkikaikille>
Contacto: pirjo.tujula@hel.fi

Valor añadido para las personas con discapacidad: El proyecto facilita la participación social de las personas con discapacidades lingüísticas; así como la obtención y el intercambio de información entre este colectivo.

Valor añadido para la sociedad: El proyecto mejora la comunicación en general por el hecho de disponer de una herramienta facilitadora.

La Asociación Finlandesa de Discapacitados Mentales (FARM) es una entidad de alcance nacional. El Centro de Comunicación y Tecnología Tikoteekki es una unidad de FARM que proporciona asesoramiento en temas de habilidades comunicativas para las personas con discapacidades lingüísticas.

En el centro se desarrolla un proyecto llamado Papunet. El proyecto Papunet consiste en una red de servicios interactivos de comunicación alternativa a Internet (ACC).

El objetivo del proyecto Papunet es dar información a través de Internet a las personas con discapacidades lingüísticas, quienes utilizan un len-

guaje sencillo, a sus familiares y profesionales. Además, el proyecto posibilita el intercambio de información entre profesionales y personas con discapacidades lingüísticas; dando especial atención en la disponibilidad y accesibilidad de las páginas web.

En definitiva, la principal idea de Papunet es crear una página web fácil de utilizar para diferentes colectivos. De este modo, desde el principio, la accesibilidad de la página web de Papunet ha sido la principal importancia en el desarrollo del proyecto.

La página web cuenta con lenguaje estándar, páginas de lenguaje *Bliss* y

páginas que incluyen símbolos. También dispone de soporte auditivo y en un futuro tendrá una versión en texto de las páginas.

El coste previsto de proyecto es de 250.000-300.000 € al año y está financiado por la entidad finlandesa Asociación de Máquinas Tragaperras.

GUÍA ELECTRÓNICA DISABLEDGO

Ciudad: Leeds / Ente local: Leeds City Council
Habitantes: 715.404 / Personas con discapacidad: -
Web: <http://www.leeds.gov.uk>
Contacto: anne.mcmaster@leeds.gov.uk

Valor añadido para las personas con discapacidad: Las personas con discapacidad pueden comprobar si un servicio es accesible visitando la página web DisabledGo.

Valor añadido para la sociedad: La guía ayuda al comercio local a llegar a los clientes nuevos entre los residentes y los visitantes de Leeds.

La guía *DisabledGo* cuenta con un centenar de tiendas, pubs, restaurantes, cines y otros puntos de encuentro para personas con problemas auditivos, de visión o de movilidad. Visitando la página <http://www.DisabledGo.info> el navegante puede comprobar si un pub es accesible para sillas de ruedas, un cine puede ofrecer sistemas auditivos de audio, un hotel dispone de habitaciones adaptadas o un restaurante acepta la entrada de perros guía y ofrece los menús impresos con letra grande o sistema Braille. La guía posibilita que los negocios de Leeds así como los proveedores de servicios puedan llegar a un gran

nombre de clientes que tienen problemas de accesibilidad. Según el gobierno británico, hay 10 millones de personas discapacitadas en el Reino Unido -una sexta parte de la población-, que como clientes representan un gasto anual de 80 millones de libras. Esta guía ayudará a los negocios locales a llegar a nuevos clientes entre los residentes y visitantes de Leeds. 10 millones de personas es una cantidad que equivaldría a unos 100.000 residentes del área de Leeds. Aun así, muchas de estas personas discapacitadas no pueden salir a comprar, trabajar o viajar con normalidad. Esta posibilidad se convierte en una «batalla

constante» que conduce a las personas discapacitadas a una pérdida de confianza, a renunciar a la normalidad y a quedarse excluidas de la vida familiar, social y económica.

DisabledGo se está implantando en la actualidad en diferentes ciudades británicas (Brighton y Hove, Cardiff, Edinburgh, Westminster, Croydon, Aylesbury Vale, North East Lincolnshire, Wandsworth, Kirklees, Wolverhampton y Richmond) gracias a la sponsorización de Marks & Spencer y de los entes locales. Radio 2 designó la guía como «Página web del Día» y los comercios de la comunidad la galardonaron con el Big Tick of Excellence (Visto Bueno de Excelencia).

GRUPO DE TRABAJO DE DISCAPACITADOS

Ciudad: Leeds / Ente local: Leeds City Council
Habitantes: 715.404 / Personas con discapacidad: -
Web: <http://www.leeds.gov.uk>
Contacto: anne.mcmaster@leeds.gov.uk

Valor añadido para las personas con discapacidad: El grupo ofrece una oportunidad formal de comunicación e influencia en la toma de decisiones.

Valor añadido para la sociedad: La influencia en el proceso de toma de decisiones ofrece un canal para asegurar que las necesidades de las personas con discapacidad se tienen en consideración.

Los trabajadores con discapacidad del Ayuntamiento de Leeds disponen de un forum para defender sus intereses. Cada departamento del Ayuntamiento ha nombrado dos personas con discapacidad para formar parte del grupo de trabajo o forum. Este grupo -junto con los grupos de mujeres, minorías étnicas, gays, lesbianas y bisexuales- cuenta con el apoyo del equipo directivo más veterano del Ayuntamiento, que recibe informes regularmente sobre aspectos de importancia para los trabajadores con discapacidad. El objetivo del grupo es ofrecer un espacio donde los trabajadores con discapacidad traten aspectos clave

que les afecten, para posteriormente influir y aconsejar la Administración Local.

Los miembros del grupo han respondido positivamente al compromiso del Ayuntamiento y trabajan en equipo para mejorar las condiciones de las personas discapacitadas que trabajan en el consistorio o que utilizan sus servicios.

El programa de trabajo del grupo incluye: intercambio de información, consejo para las políticas locales, procedimientos y prácticas acerca de temas como trabajo o accesibilidad.

FORUM DE LAS PERSONAS CON DISCAPACIDAD

Ciudad: L'Hospitalet de Llobregat / Ente local: Ajuntament
Habitantes: 261.310 / Personas con discapacidad: 16.479
Web: <http://www.l-h.es/Ajuntament/>
Contacto: cyustef@l-h.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad: Mediante la participación se facilita la interlocución entre la Administración y los ciudadanos con discapacidad.

Valor añadido para la sociedad: El modelo de participación ciudadana es aplicable a otros ámbitos y colectivos.

El Forum es un instrumento de participación a disposición de las personas con discapacidad que tiene como misión posibilitar la participación del colectivo y orientar la política municipal hacia cuestiones que le afectan.

El objetivo principal del Forum es establecer un marco de trabajo común entre los ciudadanos implicados en el ámbito de la integración de las personas con discapacidad y la administración pública.

Los objetivos específicos, formulados en forma de propuestas, informes e iniciativas trabajan para:

- Fomentar la participación democrática de las personas con discapacidad.

- Potenciar el movimiento asociativo y las aportaciones de la sociedad civil respecto al principio de igualdad y el valor de la diferencia.

- Fomentar la integración social y laboral de personas con discapacidad.

- Fomentar acciones cívicas y solidarias, así como la sensibilización y las acciones formativas.

- Fomentar iniciativas, propuestas y acciones para la igualdad de oportunidades del colectivo.

- Fomentar la coordinación, elaboración de acuerdos y convenios entre las áreas municipales, otras administraciones e instituciones que actúen en el ámbito de la atención a personas con discapacidad.

- Fomentar iniciativas preventivas que ofrezcan atención y calidad de vida a las personas con discapacidad desde la infancia y a lo largo de todo el ciclo vital.

- Fomentar iniciativas de ayuda psicosocial familiar.

CONSEJO MUNICIPAL DE PERSONAS CON DISCAPACIDAD

Ciudad: Lleida / Ente local: Ajuntament de Lleida
Habitantes: 124.709 / Personas con discapacidad: 9.469
Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
Contacto: mjsanchez@paeria.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: Mediante la participación se facilita la interlocución entre la administración y los ciudadanos con discapacidad.

Valor añadido para la sociedad: El modelo de participación ciudadana es aplicable a otros ámbitos y colectivos.

El Consejo Municipal de Personas con Discapacidad es un órgano consultivo sectorial de participación en aquellos ámbitos de actividad pública municipal que puedan afectar a las personas con discapacidad. La actividad del consejo tiene como objetivos:

- Proporcionar la participación de la ciudadanía, y de manera específica, de las personas con discapacidad en la vida social, cultural y recreativa.
- Ejercer funciones de consulta, asesoramiento y elaboración de propuestas.
- Potenciar la capacidad de actuación y la interrelación entre las entidades de personas con discapacidad.

El consejo está formado por 46 miembros, que incluyendo al Presidente, la Vicepresidenta y la secretaria son:

- 13 representantes de diversas entidades ciudadanas con interés general en el tema.

- 20 representantes de diversas entidades o asociaciones con interés directo en los discapacitados, tanto psíquicos, físicos como sensoriales.

- 6 representantes de diferentes áreas o departamentos municipales.

- 4 representantes de los diferentes grupos políticos con representación en la Corporación Local.

La metodología de trabajo del Consejo Municipal de Personas con Discapa-

cidad se desarrolla a través de la Comisión Permanente, la Comisión de Accesibilidad-Transporte-Vivienda, la Comisión de Formación-Inserción, la Comisión de Minusval; así como mediante el trabajo del Plenario para las propuestas de intervención.

FERIA MINUSVAL/GERONTALIA

Ciudad: Lleida / Ente local: Ajuntament de Lleida
Habitantes: 124.709 / Personas con discapacidad: 9.469
Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
Contacto: mjsanchez@paeria.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: La feria ofrece un espacio de análisis, debate, forum, presentación de avances e intercambio de conocimientos alrededor de la discapacidad.

Valor añadido para la sociedad: La feria ofrece un punto de encuentro trasladable a otras temáticas.

Minusval/Gerontalia es un salón bienal especializado en el cual se aportan las últimas novedades en ayudas técnicas para que las personas con discapacidad y las personas mayores puedan realizar con normalidad las actividades de la vida diaria. Minusval/Gerontalia también es un reconocido forum de debate donde profesionales, técnicos y personas con discapacidad participan en las diferentes jornadas, conferencias, congresos y encuentros que se organizan.

Minusval/Gerontalia se ha transformado en un espacio de referencia para el análisis de problemas, soluciones, mejoras, novedades y avan-

ces técnicos; un espacio de intercambio de conocimientos y métodos para mejorar la calidad de vida del colectivo. Las actividades de Minusval/Gerontalia se realizan en la Feria de Lleida, situada en los Campos Elisios. La Feria se dirige a:

- Personas con discapacidad.
- Personas mayores.
- Familiares de personas con discapacidad y/o mayores.
- Entidades relacionadas con el colectivo de personas con discapacidad y/o mayores.
- Profesionales relacionados con esta temática.

Los principales objetivos de Minusval/Gerontalia son:

- Dar a conocer nuevas ayudas técnicas para las personas con discapacidad y/o mayores.
- Dar a conocer las intervenciones que se llevan a cabo desde las administraciones para las
- Personas con discapacidad y/o mayores.
- Llevar a término diferentes jornadas técnicas, congresos, encuentros profesionales, etc.

SIRIUS, SERVICIOS DE ASESORAMIENTO PARA LAS PERSONAS CON DISCAPACIDAD

Ciudad: Reus / Ente local: Ajuntament de Reus
Habitantes: 103.000 / Personas con discapacidad: 5.958
Web: <http://www.reus.net>
Contacto: amartinez@reus.net

Valor añadido para las personas con discapacidad: Mejora el conocimiento de la problemática y de los recursos existentes para el colectivo.

Valor añadido para la sociedad: SIRIUS ofrece a la ciudad un recurso especializado.

El Ayuntamiento de Reus cuenta con un acuerdo con el servicio SIRIUS Baix Camp: Centre de Recursos per a l'Autonomia Personal. Este servicio está gestionado por la Lliga d'Afectats Reumatològics i discapacitats, asociación sin afán de lucro que trabaja para ofrecer asesoramiento y recursos a las personas con discapacidad.

SIRIUS actúa en las siguientes áreas:

- Área de accesibilidad: ofrece asesoramiento individualizado para la supresión de barreras arquitectónicas y la adaptación de viviendas.
- Área de Ayudas Técnicas: ofrece asesoramiento técnico individualiza-

do sobre el mobiliario y la adecuación del entorno; así como orientación respecto a ayudas técnicas para la movilidad y las actividades de la vida diaria.

- Área de Comunicación: área especializada en la evaluación y la orientación respecto al uso de sistemas aumentativos de comunicación y las ayudas técnicas para acceder a las nuevas tecnologías.

- Área de Promoción y Difusión: desde esta área se trabaja para la divulgación, investigación y desarrollo de ayudas técnicas; se participa en proyectos de investigación y se da apoyo a la formación de estudiantes y profesionales en el campo de la au-

tonomía personal y los servicios sociales. Por otro lado, SIRIUS cuenta con una exposición permanente de ayudas técnicas. Los servicios de SIRIUS se ofrecen gratuitamente.

CALENDARIO 2005

Ciudad: Sabadell / Ente local: Ajuntament de Sabadell
Habitantes: 196.971 / Personas con discapacidad: 10.273
Web: : <http://www.sabadell.net>
Contacto: jbrotos@ajsabadell.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: El Calendario es un elemento sensibilizador.

Valor añadido para la sociedad: El Calendario es un soporte de comunicación útil y de amplia difusión.

Este calendario cuenta con fotografías de personas con algún tipo de discapacidad y un lema para cada mes. La asociación sin ánimo de lucro Vox Nostra ha coordinado el proyecto, así como la redacción de los lemas.

El Ayuntamiento de Sabadell ha publicado 3.000 copias del calendario: Los lemas que aparecen son los siguientes:

1. Trátame según la edad que tengo.
2. Espérate, ayúdame cuando te lo pida.
3. Sé paciente y tolerante.
4. Deja que me equivoque para poder aprender.
5. Escúchame, también tengo ideas y criterio.

6. Yo también soy ciudadano de pleno derecho.

7. Aconséjame, pero no decidas por mí.

8. Sí, quiero trabajar en una empresa ordinaria.

9. Tenemos una discapacidad, pero todos somos diferentes.

10. No habléis de nosotros sin nosotros.

11. Piensa en todo lo que sé o puedo hacer.

12. Nos gustaría que reflexionarais sobre ello.

CAMPAÑA «CIUDADANOS DE PLENO DERECHO»

Ciudad: Sabadell / Ente local: Ajuntament de Sabadell
Habitantes: 196.971 / Personas con discapacidad: 10.273
Web: : <http://www.sabadell.net>
Contacto: jbrotos@ajsabadell.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: Reconocimiento del colectivo en tanto que ciudadanos de pleno derecho, por parte de la sociedad.

Valor añadido para la sociedad: La campaña promueve la calidad de vida para todas las personas.

Esta campaña fue organizada por el Consejo de las Personas con Discapacidad de Sabadell, órgano de participación del Ayuntamiento del municipio que congrega todas las entidades de personas con discapacidad de la ciudad y que se constituyó en el año 1996.

Los objetivos de la campaña son los siguientes:

- Enviar a la sociedad el mensaje de reconocimiento de la plena ciudadanía y la vida independiente de las personas con discapacidad.
- Implicar a las personas con discapacidad en el diseño y desarrollo de la campaña.
- Implicar al mundo empresarial pa-

ra canalizar su Responsabilidad Social Corporativa.

En definitiva, este proyecto pretende difundir la reivindicación de estas personas para trasladar a la opinión pública y a los poderes públicos el mensaje del derecho a la plena ciudadanía y a la vida independiente.

Los indicadores para evaluar la campaña fueron los siguientes:

- El número de personas que participaron en las diferentes actividades.
- El número de personas a quien llegó el mensaje.
- La frecuencia de la presencia en los medios de comunicación.
- El número de mejoras conseguidas como consecuencia de la campaña.

DE BOA MAN

Ciudad: Vigo / Ente local: Ayuntamiento de Vigo
Habitantes: 292.059 / P. con discapacidad: 25.000-27.000
Web: : <http://www.vigo.org>
Contacto: maria.sierra@vigo.org

Valor añadido para las personas con discapacidad: Normalización y visualización del trabajo de las personas con discapacidad.

Valor añadido para la sociedad: La campaña ofrece una opción de comercio alternativo y solidario.

La campaña «De Boa Man» consiste en la exposición y venta de artículos y productos artesanales realizados por personas con diferentes tipos de discapacidad de centros ocupacionales de la ciudad. Participan en la actividad personas con discapacidad intelectual, enfermedad mental, autismo, daño cerebral, parálisis cerebral, etc. La campaña, en definitiva, pretende normalizar, integrar y visualizar a las personas con discapacidad y sus trabajos.

Se realizan dos ediciones al año, la primera en el mes de junio y la segunda una semana antes de Navidad. Se instala una gran carpa en una zona peatonal y comercial de la

ciudad, y durante cuatro días se ofrece y vende un artículo único, original y alternativo cuya adquisición supone mucho más que una mera transacción económica. Además, se suelen hacer demostraciones *in situ* de diferentes talleres.

La actividad la organiza el Ayuntamiento de Vigo en colaboración con ocho entidades de personas con discapacidad sin ánimo de lucro.

Los objetivos medibles del proyecto son ofrecer un comercio alternativo más solidario, involucrando a todo el tejido social de la ciudad –empresarios, instituciones, consumidores, etc.– en un acercamiento hacia todos los colectivos que día a día se

esfuerzan por lograr la integración social de las personas con discapacidad.

El total del presupuesto de la campaña son 12.000 € para las dos ediciones (6.000 € cada edición) aportados exclusivamente por Obra Social de Caixa Galicia. En alguna edición y de manera puntual el Ayuntamiento de Vigo ha colaborado aportando parte del coste.

JORNADAS TÉCNICAS EN ACCESIBILIDAD INTEGRAL

Ciudad: Zaragoza / Ente local: Ayuntamiento de Zaragoza
Habitantes: 660.895 / Personas con discapacidad: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contacto: asesoraeducacion@zaragoza.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: Las jornadas ofrecieron la posibilidad de disponer de profesionales con conocimientos y experiencia en accesibilidad.

Valor añadido para la sociedad: Las jornadas promovieron la calidad de vida de todas las personas al incorporar criterios de accesibilidad en los proyectos de la ciudad.

El objetivo de las jornadas fue desarrollar en Zaragoza unos Talleres Técnicos en Accesibilidad Universal, iniciativa pionera e innovadora en España al combinar formación de profesionales y asesoramiento técnico para el desarrollo de proyectos concretos de accesibilidad y eliminación de barreras.

Durante el transcurso de estos talleres, se analizó la situación actual del municipio en materia de accesibilidad y eliminación de barreras, se presentaron las actuaciones llevadas a cabo durante los últimos años así como los planes y proyectos en marcha y pendientes de acometer.

Como metodología de trabajo, se organizaron talleres de contenido y alcance técnico. Los talleres se dirigieron a técnicos, profesionales, funcionarios y responsables políticos del Ayuntamiento de Zaragoza con competencia y responsabilidad en los diversos ámbitos de la Accesibilidad Universal; así como profesionales de la arquitectura, la ingeniería y los servicios sociales, entre otros.

Los objetivos generales de las jornadas fueron:

- Avanzar en el logro de un municipio progresivamente más accesible.
- Facilitar el conocimiento y cumplimiento por parte de los técnicos

municipales de la legislación vigente en materia de accesibilidad.

- Plantear criterios comunes de actuación y despejar las dudas más habituales en materia de accesibilidad.

Residencia L'Àngel-APASA (Amposta)	144
Remo adaptado (Banyoles)	144
Integración de niños, niñas y jóvenes pluridis- capacitados en campamentos y actividades de verano municipales (Esplugues de Llobregat)	145
Servicios para las personas discapacitadas (Fontaine-L'Évêque)	145
Juegos interactivos en CD (Granollers)	146
Campamentos y actividades de verano de educación especial (L'Hospitalet de Llobregat)	146
Servicio de respiro y apoyo familiar (L'Hospitalet de Llobregat)	147
Centro de recursos de ayudas técnicas (Lisboa)	147
Servicio de ayuda domiciliaria-SAD (Lleida)	148
Teleasistencia (Lleida)	148
Servicio de ocio para personas con discapacidad física en edad adulta (Sant Feliu de Llobregat)	149
Experiencia de baile-disco (Sant Just Desvern)	149
Teleasistencia (Tremp)	150
Servicios residenciales (Vilanova i la Geltrú)	150
La Gymkhana de la superación (Zaragoza)	151
Libro en SPC-Símbolos Pictográficos para la Comunicación (Zaragoza)	151

SERVICIOS SOCIALES, EDUCACIÓN, DEPORTE Y OCIO

RESIDENCIA L'ÀNGEL-APASA

Ciudad: Amposta / Ente local: Ajuntament de Amposta
Habitantes: 18.719 / Personas con discapacidad: –
Web: <http://www.ajuntamentamposta.org>
Contacto: aorti@amposta.altanet.org

Valor añadido para las personas con discapacidad:
Servicio residencial adaptado a las personas con discapacidad en un entorno normalizado.

Valor añadido para la sociedad: Recurso para las familias y modelo de integración social para los vecinos de Amposta.

La residencia, inaugurada en el año 2003, es un servicio de acogida residencial de carácter temporal o permanente que sustituye la vivienda familiar. El servicio se dirige a personas con discapacidad intelectual que necesitan un hogar cuando no es posible o se desaconseja la permanencia en la vivienda propia por problemas derivados de la discapacidad, por falta de familia o por no disponer de condiciones socio-familiares y asistenciales adecuadas. L'Àngel-APASA tiene capacidad para 14 personas y está dividida en 2 pisos con cocina-comedor, baño, habitaciones, almacén y sala-habitación para el personal.

La residencia acoge a 2 mujeres y 12 hombres provenientes de las tierras del Ebro con edades comprendidas entre los 23 y 53 años. La finalidad pedagógica de la residencia es:
- Atención global de las personas atendidas.
- Aprendizaje de hábitos de higiene, alimentación, descanso, ocio.
- Aprendizaje de normas de convivencia.
- Aprendizaje de hábitos de autonomía personal.
- Utilización correcta de los servicios comunitarios.
- Integración social en el medio de convivencia.

- Integración socio-familiar. L'Àngel-APASA fue financiada por el Departament de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya y por el Ayuntamiento del municipio, con un coste total de 445.983 € y está gestionada por APASA (asociación de familias con discapacitados psíquicos de la comarca del Montsià).

REMO ADAPTADO

Ciudad: Banyoles / Ente local: Ajuntament de Banyoles
Habitantes: 16.938 / Personas con discapacidad: 566
Web: <http://www.banyoles.org>
Contacto: ivilagran@ajbanyoles.org

Valor añadido para las personas con discapacidad:
Promoción del remo para las personas con discapacidad.

Valor añadido para la sociedad: Aprovechamiento de un recurso natural (Lago de Banyoles) para la práctica de un deporte para todos los ciudadanos.

En motivo de la celebración del Campeonato del Mundo de Remo de Banyoles 2004, desde el Comité Organizador Banyoles 2004, la Federación Española de Remo y el Ayuntamiento de Banyoles se impulsó la normalización de la práctica del remo adaptado. Historia del remo adaptado en competiciones internacionales:
- En el año 2002, en Sevilla, se pudo ver por primera vez el remo adaptado en una competición internacional. No obstante, las pruebas se realizaron por la tarde, cuando todas las regatas ya habían terminado.
- En el año 2003, en Milán, se apreció un ligero aumento de los partici-

pantes. Aunque las regatas de remo adaptado figuraban en el programa oficial, se celebraron por la tarde.
- En el 2004, en Banyoles, se consiguió la participación de trece países (record de participación hasta el momento, aunque no fue suficiente para incorporar el remo como deporte paralímpico). El Comité Organizador, junto con el Ayuntamiento de Banyoles, se propusieron evitar la discriminación horaria de todos los deportistas y las regatas de remo adaptado se celebraron por la mañana. Además, se intercalaron las finales de remo adaptado con el resto de pruebas deportivas para que los deportistas vivieran la experiencia

de una final, con las gradas repletas de público. El Campeonato del Mundo de Remo Banyoles 2004, al coincidir con el año olímpico, contó con un número mayor de deportistas: 1.500.

INTEGRACIÓN DE NIÑOS, NIÑAS Y JÓVENES PLURIDISCAPACITADOS EN CAMPAMENTOS Y ACTIVIDADES DE VERANO MUNICIPALES

Ciudad: Esplugues de Llobregat / Ente local: Ajuntament
Habitantes: 46.550 / Personas con discapacidad: 2.664
Web: <http://ajesplugues.es>
Contacto: jpoley@ajesplugues.es

Valor añadido para las personas con discapacidad:
Participación de los niños con discapacidad en la oferta pública de actividades de verano.

Valor añadido para la sociedad: Programación de las actividades para todos los niños y niñas, potenciando la integración y la cooperación.

Desde el año 2002 se integran niños y niñas con discapacidad y pluridiscapacidad en las actividades de verano que organiza el Ayuntamiento del municipio. Espluguestiu incluye la oferta de actividades de ocio con finalidad lúdica y educativa para niños de Esplugues de 3 a 12 años. Los objetivos generales del programa son:
- Ofrecer a la población infantil de Esplugues una alternativa de ocio en periodo vacacional.
- Favorecer, a partir de actividades lúdicas, el contacto y la socialización de los niños.
- Dinamizar actividades que potencien la creatividad y la iniciativa de los niños.

- Facilitar el descubrimiento del entorno y el contacto con la naturaleza.
- Fomentar la cooperación y potenciar hábitos de participación y solidaridad. Las actividades de verano incluyen: talleres, juegos, deporte, piscina, excursiones y salidas por la ciudad. Estas actividades se organizan alrededor de un tema central o centro de interés. En el año 2002, una niña con pluridiscapacidad disfrutó de las actividades por vez primera; desde el año 2003 se considera un requisito que la entidad organizadora de las actividades contemple la participación de estos niños. Para que las actividades de verano se desarrollen

con éxito, el Ayuntamiento realiza un seguimiento y financia el coste del monitor de apoyo para cada uno de estos participantes con una ratio de 1/1. También se celebran reuniones previas con el equipo organizador y con las familias. Durante el verano del 2005 seis niños con discapacidad o pluridiscapacidad disfrutaron de las actividades.

SERVICIOS PARA LAS PERSONAS DISCAPACITADAS

Ciudad: Fontaine-l'Évêque / Ente: Ville de Fontaine-l'Évêque
Habitantes: – / Personas con discapacidad: –
Web: <http://fontaine-leveque.be>
Contacto: secretariat.rovillard@swing.be

Valor añadido para las personas con discapacidad:
Disponer de servicios municipales específicos.

Valor añadido para la sociedad: Los ciudadanos en general se benefician de la participación de las personas con discapacidad en los asuntos locales.

El municipio de Fontaine l'Évêque ofrece servicios para las personas con discapacidad mediante el Servicio Municipal para Personas Discapacitadas. Las iniciativas impulsadas desde este servicio municipal, así como los proyectos que desarrolla, tienen como objetivo la promoción de la igualdad de oportunidades de los ciudadanos con discapacidad. El consistorio de Fontaine l'Évêque trabaja para que la diferencia no sea entendida como un factor de exclusión, sino como un factor de integración. Aunque todos los servicios son gratuitos, su gestión puede ser pública o privada dependiendo de las necesi-

dades y los requerimientos del colectivo. Los usuarios participan activamente en los proyectos, se organizan sesiones de evaluación con ellos, así como entrevistas individuales. El programa europeo Horizon es un buen ejemplo de la tarea realizada desde el consistorio. Horizon ha posibilitado la contratación de un técnico a tiempo completo para la implantación de proyectos específicos con el objetivo de conseguir una mayor integración de las personas con discapacidad. Así, entre las diversas intervenciones realizadas ha empezado a funcionar un servicio de trabajo con apoyo. Los servicios reciben fondos del presupuesto general,

aunque en ocasiones se solicitan subvenciones para proyectos concretos.

JUEGOS INTERACTIVOS EN CD

Ciudad: Granollers / Ente local: Ajuntament de Granollers
Habitantes: 57.985 / Personas con discapacidad: 2.405
Web: <http://www.granollers.org>
Contacto: agarcia@ajuntament.granollers.org

Valor añadido para las personas con discapacidad:
Presentación didáctica de la discapacidad con un producto atractivo.

Valor añadido para la sociedad: Las escuelas, asociaciones, entidades, etc. disponen de material para el conocimiento de la problemática del colectivo de personas con discapacidad.

La Concejalía de Servicios Sociales del Ayuntamiento de Granollers se adhirió a las celebraciones del año Europeo de las Personas con Discapacidad 2003 con la campaña de sensibilización «Hagámoslo más fácil». Una de las actividades programadas más relevantes fue la creación de un juego interactivo en CD-ROM con el objetivo de concienciar a la población, promover una imagen positiva sobre la discapacidad y divulgar la realidad de este colectivo.

Mediante el juego informático, *Hagámoslo más fácil. Simulaciones interactivas*, se muestran escenas de la realidad cotidiana de personas

con diferentes discapacidades. El producto trata de potenciar actitudes de respeto y de interés; así como transmitir que pese a la discapacidad todas las personas pueden ser autónomas con la ayuda necesaria. Por otro lado, *Stepping Stones* es un material interactivo, también formado por un juego de CD-ROM, que a través de un personaje de cómic pretende:

- Que las personas con dificultades de aprendizaje conozcan aspectos sobre ellas mismas por lo que se refiere a sus aptitudes y preferencias laborales.
- Saber las cosas que les gustan y las que no.

- Identificar el trabajo más idóneo para ellos.
  - Conocer su disponibilidad horaria.
  - Identificar qué tipo de apoyo necesitan para poder trabajar.
- Estos recursos didácticos pueden solicitarse de forma gratuita dirigiéndose a los Servicios Sociales del municipio o telefonando al 93 842 66 67.

CAMPAMENTOS Y ACTIVIDADES DE VERANO DE EDUCACIÓN ESPECIAL

Ciudad: L'Hospitalet de Llobregat / Ente local: Ajuntament
Habitantes: 261.310 / Personas con discapacidad: 16.479
Web: <http://www.l-h.es/Ajuntament/>
Contacto: cjustef@l-h.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad:
Participación de niños con discapacidad en actividades vacacionales específicas.

Valor añadido para la sociedad: Disponer de una oferta de actividades estivales para todas las familias.

El Ayuntamiento de L'Hospitalet organiza actividades de verano dirigidas a niños con discapacidad que tienen dificultades para integrarse en la oferta ordinaria de actividades de verano de la ciudad. Estas actividades están gestionadas por asociaciones de padres y madres y por la Asociación Educativa Meritxell Adán.

- Actividades de verano 2005 del centro de educación especial L'Estel-Can Bori:

Se dirige a niños y jóvenes de 3 a 21 años de las etapas de Infantil, Primaria y Secundaria de L'Hospitalet y alrededores. Todas las actividades están especialmente diseñadas

para niños que por sus características y necesidades educativas requieren una atención específica. Los niños y jóvenes que disfrutan de las actividades tienen una discapacidad intelectual y trastornos generalizados del comportamiento; y reciben apoyo del Centro de Salud Mental Infantil y Juvenil.

Aunque se prioriza la inscripción de los alumnos del municipio de L'Hospitalet, las actividades están abiertas a alumnos de otras poblaciones. La ratio es de un monitor por cada 5 niños.

- Actividades de verano 2005 del centro de educación especial L'Escoça:

Se dirige a niños y jóvenes de 3 a 21 años de L'Hospitalet y alrededores. Todas las actividades están diseñadas para niños con graves afectaciones físicas, psíquicas y sensoriales (pluridiscapacitados). Cuenta con un servicio de transporte puerta a puerta para personas con baremo de movilidad reducida severa. La ratio es de 1 monitor cada 2 niños.

SERVICIO DE RESPIRO Y APOYO FAMILIAR

Ciudad: L'Hospitalet de Llobregat / Ente local: Ajuntament
Habitantes: 261.310 / Personas con discapacidad: 16.479
Web: <http://www.l-h.es/Ajuntament/>
Contacto: cjustef@l-h.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad:
Alternativa a la atención cotidiana que reciben las personas con discapacidad de sus familiares.

Valor añadido para la sociedad: Las familias disponen de un servicio de apoyo que evita la institucionalización.

El objetivo principal del Servicio de respiro es favorecer la permanencia satisfactoria en el entorno natural de las personas con discapacidad intelectual, así como mejorar la calidad de vida de las familias que cuentan con algún miembro con discapacidad intelectual. Además, el servicio de respiro facilita unas horas de descanso para el ocio de estas familias.

El coste del servicio es de 9 € por hora y el Ayuntamiento de L'Hospitalet aporta el 60% del total del coste. Las familias pagan 3,60 € por hora a la entidad que presta el servicio, la Asociación Educativa Meritxell Adán (AEMA). Esta canti-

dad no incluye los gastos de desplazamiento que pueda tener el canguro que realice el servicio. De todos modos, se prevé la posibilidad de subvencionar a las familias que no puedan pagar la parte del coste que les corresponda.

La población beneficiaria del servicio son 1.282 personas de L'Hospitalet con discapacidad intelectual y aproximadamente un millar de familias con miembros con discapacidad intelectual. Para implementar el servicio se han desarrollado las acciones siguientes:

- Elaboración y aprobación de un convenio de colaboración con la entidad que presta el servicio.

- Elaboración de un tríptico de difusión del servicio.
- Reuniones informativas con las asociaciones y las entidades de la ciudad.
- Reuniones informativas con los centros de servicios sociales de la ciudad.
- Creación de una comisión de seguimiento y evaluación del servicio.

CENTRO DE RECURSOS DE AYUDAS TÉCNICAS

Ciudad: Lisboa / Ente local: Câmara Municipal de Lisboa
Habitantes: 564.657 / Personas con discapacidad: 61.067
Web: <http://www.cm-lisboa.pt>
Contacto: jorge.simoes@cm-lisboa.pt

Valor añadido para las personas con discapacidad: Pone a disposición de las personas con dificultades de movimiento los recursos técnicos existentes.

Valor añadido para la sociedad: Las limitaciones motoras pueden afectar a toda la ciudadanía como consecuencia de intervenciones quirúrgicas, las ayudas técnicas minimizan su impacto en la vida cotidiana.

El Centro de recursos de ayudas técnicas promueve el acceso, la participación y la inclusión social de toda la ciudadanía mediante el uso de ayudas técnicas; previniendo, compensando o minimizando los impedimentos y desventajas resultantes de una discapacidad. Básicamente, persigue la rehabilitación y la inclusión plena de las personas con discapacidad a nivel social, educativo y profesional.

La población diana del centro abarca personas de todas las edades (niños, jóvenes, adultos y mayores) que sufren cualquier tipo de discapacidad distinguiendo entre

quienes cuentan con sus funciones motoras reducidas (temporal o permanentemente), de quienes sufren de pluridiscapacidad. El centro dispone de un presupuesto anual de 100.000 €.

Los objetivos generales del proyecto son:

- Contribuir en el momento apropiado en la mejora de la funcionalidad de las personas con discapacidad mediante la disponibilidad temporal de ayudas técnicas adecuadas a sus necesidades y contextos vitales (educativos, profesionales, terapéuticos u otros).
- Controlar la utilización de estas ayudas técnicas.

- Maximizar la utilización de las ayudas técnicas para las personas con discapacidad cediéndolas de manera temporal.

El centro beneficia especialmente a aquellas personas con discapacidad que tienen necesidades temporales por diversidad de razones: edad o etapa de crecimiento; evaluación de la situación de la minusvalidez; post-operatorios o procesos de recuperación; orígenes o circunstancias vitales particulares.

SERVICIO DE AYUDA DOMICILIARIA - SAD

Ciudad: Lleida / Ente local: Ajuntament de Lleida
Habitantes: 124.709 / Personas con discapacidad: 9.469
Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
Contacto: mjsanchez@paeria.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: La ayuda domiciliaria mejora la autonomía y en general la calidad de vida del colectivo.

Valor añadido para la sociedad: Todos los ciudadanos en situación de dependencia pueden beneficiarse del servicio.

El Servicio de Ayuda Domiciliaria (SAD) comprende un conjunto de tareas realizadas en el propio domicilio de la persona dirigidas a dar apoyo y mejorar las situaciones generadas por la falta de autonomía física y psíquica y situaciones de dependencia social. Los objetivos del SAD son:

- Mejorar la calidad de vida de las personas o familias que así lo requieran y evitar el deterioro producido por la pérdida o disminución de la autonomía.
- Fomentar la autonomía personal y la integración en el medio de vida habitual para evitar el aislamiento.
- Evitar internamientos innecesarios en centros asistenciales.

- Dar apoyo a las familias que se encuentran a cargo de una persona con discapacidad, potenciar el desarrollo de las capacidades personales y prevenir las crisis y el deterioro personal y familiar.

Tipología de actuaciones realizadas por el SAD:

- Atención personal.
- Atención socio-comunitaria.
- Atención educativa.
- Atención doméstica.

Los usuarios del servicio se distribuyen en las siguientes categorías: alta dependencia, dependencia moderada-alta, dependencia moderada-baja.

TELEASISTENCIA

Ciudad: Lleida / Ente local: Ajuntament de Lleida
Habitantes: 124.709 / Personas con discapacidad: 9.469
Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
Contacto: mjsanchez@paeria.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: La teleasistencia ofrece una mejor garantía para la vida independiente.

Valor añadido para la sociedad: Aporta mejor calidad de vida y seguridad a las familias con personas que viven solas.

La Teleasistencia es un servicio que permite, a las personas que quieren continuar viviendo en su domicilio, disfrutar de su independencia y sentirse seguras al mismo tiempo. En caso de necesidad, el usuario solo debe pulsar un botón para establecer contacto inmediato con la Central de la Cruz Roja que da atención las 24 horas del día, todos los días del año. El contacto es posible mediante una conexión de la línea telefónica del usuario con la Central de la Cruz Roja. El objetivo de la Teleasistencia es garantizar atención inmediata en situaciones de urgencia a personas que tienen dificultades para comunicarse con el exterior.

Acceden al servicio las personas con discapacidad y/o enfermedades que tengan algún tipo de limitación en su autonomía individual y que les dificulte valerse por ellas mismas. Quedan excluidas las personas que sufren enfermedades psiquiátricas y las personas con disminución auditiva importante.

La Teleasistencia ofrece:

- Atención de emergencia las 24 horas del día, los 365 días del año.
- Acompañamiento periódico del voluntariado de Cruz Roja.

SERVICIO DE OCIO PARA PERSONAS CON DISCAPACIDAD FÍSICA EN EDAD ADULTA

Ciudad: Sant Feliu de Llobregat/ Ente local: Ajuntament
Habitantes: 42.267 / Personas con discapacidad: 1.923
Web: <http://www.santfeliu.org>
Contacto: rafaelbt@santfeliu.org

Valor añadido para las personas con discapacidad: El servicio permite disfrutar de la oferta de ocio a las personas con discapacidad.

Valor añadido para la sociedad: Normalización en el uso de la oferta de ocio y cultura en la ciudad.

El servicio de ocio forma parte de un programa de acción comunitaria para el fomento de la participación activa de las personas con discapacidad en la red ordinaria de recursos de carácter lúdico. Los objetivos del servicio de ocio son:

- Favorecer la integración social de las personas con discapacidad psíquica.
- Disponer de servicios que den respuesta a las necesidades de diversión y ocio del colectivo.
- Facilitar el acceso de las personas con discapacidad a las actividades de ocio normalizado.
- Fomentar la interacción de personas «con» y «sin» discapacidad.

- Fomentar la participación en las actividades comunitarias de jóvenes y adultos con discapacidad.
- Mejorar su autonomía personal.

El Servicio de ocio para personas adultas de 18 a 45 años con discapacidad psíquica moderada y severa organiza salidas con acompañamiento de monitores las tardes o noches de los sábados a espacios de ocio como: cines, bares, museos, karaokes, restaurantes, actividades culturales y lúdicas, fiestas populares, excursiones, paseos, etc. Las salidas se organizan en grupos diferenciados según el perfil y las características de los usuarios.

EXPERIENCIA DE BAILE-DISCOTECA

Ciudad: Sant Just Desvern / Ente local: Ajuntament
Habitantes: 15.282 / Personas con discapacidad: 542
Web: <http://www.santjust.cat>
Contacto: ajuntament@stjust.com

Valor añadido para las personas con discapacidad: Poner el baile a disposición de las personas con discapacidad intelectual como una actividad de ocio y de relación social.

Valor añadido para la sociedad: La actividad ofrece un punto de encuentro a las familias en un entorno lúdico y distendido.

La actividad de baile-discoteca para personas con discapacidad intelectual se inició en el año 2004 a partir de la demanda de familiares de personas con discapacidad que solicitaban actividades alternativas a las típicamente asistenciales, formativas o laborales. Para responder a esta demanda el Ayuntamiento diseñó el proyecto de baile.

Los objetivos de la experiencia de baile - discoteca son:

- Ofrecer un espacio lúdico, el fin de semana, para las personas con discapacidad intelectual del municipio.
- Dar respuesta a la petición de los familiares de personas con discapacidad respecto a la necesidad de dis-

poner de actividades de ocio para este colectivo y de minimizar su dependencia.

- Potenciar la interrelación de personas jóvenes y adultas con discapacidad intelectual, así como ofrecer un punto de encuentro para las familias.

El éxito de la actividad se mide a partir de la asistencia y la valoración de los usuarios, es decir, de las personas con discapacidad y los familiares acompañantes. Otro factor valorativo es el grado de implicación de los usuarios: en la segunda edición de la actividad (año 2005) el discjockey fue una persona discapacitada que en un principio asistía como

usuario pero que demostró tener habilidades suficientes para asumir esta responsabilidad. La actividad va dirigida a un grupo de 15-20 personas, número al que se asignan dos profesionales o monitores de tiempo libre para dinamizarla.

TELEASISTENCIA

Ciudad: Tremp / Ente local: Ajuntament de Tremp
Habitantes: 5.286 / Personas con discapacidad: 324
Web: <http://www.ajuntamentdetremp.com>
Contacto: benestar@ajuntamentdetremp.com

Valor añadido para las personas con discapacidad: La teleasistencia ofrece una mejor garantía para la vida independiente.

Valor añadido para la sociedad: Aporta mejor calidad de vida y seguridad a las familias con personas que viven solas.

El Ayuntamiento de Tremp en colaboración con la Cruz Roja cuenta desde hace ocho años con un servicio de Teleasistencia dirigido a personas mayores de 65 años que viven solas en su domicilio. En el año 2005 fueron 16 las personas que utilizaron el servicio. Las características de la Teleasistencia son:

- El servicio se ofrece las 24 horas, todos los días del año.
- Consiste en un transmisor en forma de medallón conectado a la línea telefónica. En caso de necesidad y al presionar el botón del medallón, se activa el teléfono automáticamente y se contacta con la persona previamente elegida.

- La Teleasistencia puede ser de gran utilidad en caso de caída, enfermedad, incendio, robo, etc.

SERVICIOS RESIDENCIALES

Ciudad: Vilanova i la Geltrú / Ente local: Ajuntament
Habitantes: 61.427 / Personas con discapacidad: 2.775
Web: <http://www.vilanova.cat>
Contacto: mespinas@vilanova.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad: Los servicios residenciales permiten la vida autónoma y la integración social.

Valor añadido para la sociedad: El municipio dispone de un servicio para vecinos en condiciones especiales.

Desde el año 1980 los servicios residenciales son una iniciativa del Ayuntamiento de Vilanova i la Geltrú organizados en dos tipos de establecimiento, la Residencia Magí Arada y los pisos de apoyo Mitja Lluna. El presupuesto global de todos los servicios residenciales para el año 2005 fue de 354.000 €. La financiación provino de las siguientes aportaciones: ICASS (Departament de Benestar i Família), 262.000 €; cuotas de los residentes, 86.500 € y Mancomunitat, 5.500 €.

Los objetivos de la iniciativa son atender a personas adultas con discapacidad intelectual de la comarca del Garraf para conseguir una mejora en su

calidad de vida bajo los principios de Normalización, Respeto y Diferencia; así como, ofrecerles una vivienda que se considere el domicilio propio de las personas que lo habitan.

Magí Arada es un servicio dirigido a personas con discapacidad intelectual con suficiente autonomía para realizar actividades de la vida diaria cuando su permanencia en el hogar familiar no es posible o es desaconsejable como consecuencia de: necesidades especiales, situaciones familiares difíciles, edad de los progenitores, falta de condiciones asistenciales adecuadas, etc.

Mitja Lluna 1 y Mitja Lluna 2 son instalaciones residenciales vinculadas

al programa de apoyo a la autonomía en el propio hogar. Desde el 2003, ocho personas que vivían en Magí Arada se alojan en los pisos Mitja Lluna. Los usuarios de los pisos son 6 hombres y 2 mujeres de 40 a 45 años de edad. El programa se dirige a personas con discapacidad que quieren vivir solas, en pareja o en compañía de algún amigo y que precisan de apoyo personal para desarrollar las actividades de la vida cotidiana, tanto en el hogar, como en la comunidad.

LA GYMKHANA DE LA SUPERACIÓN

Ciudad: Zaragoza / Ente local: Ayuntamiento de Zaragoza
Habitantes: 660.895 / Personas con discapacidad: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contacto: asesoraeducacion@zaragoza.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: Acto de sensibilización abierto a la ciudadanía y presentado de forma atractiva y divertida.

Valor añadido para la sociedad: Todos los ciudadanos pueden experimentar a través de la simulación las dificultades reales de las personas con discapacidad.

La Gymkhana de la superación es una gran campaña de concienciación ideada y puesta en marcha por la asociación Disminuidos Físicos de Aragón. Se trata de una actividad abierta a personas de todas las edades y dirigida, especialmente, a quienes no han tenido un contacto directo con la discapacidad. El objetivo es que los participantes descubran, por sí mismos, la realidad de las personas con discapacidad. Para ello, se anima a los ciudadanos a vivir una nueva experiencia: recorrer un circuito con escaleras, rampas, bordillos, y suelos de texturas irregulares, pero sentados en una silla de ruedas, caminando con

los ojos tapados o sin poder oír. Todo ello enmarcado en un día de fiesta y diversión, dónde los protagonistas son la música, el humor y la convivencia.

Ponerse en la piel de una persona con discapacidad física y sensorial es la forma más objetiva de darse cuenta de las limitaciones originadas por las barreras arquitectónicas y de la comunicación. De esta forma, lo cotidiano para una persona con discapacidad se convierte en toda una aventura para quien desconoce la existencia de las barreras arquitectónicas y de comunicación. Quienes toman parte en la Gymkhana de la superación ven su entorno

habitual con otros ojos y descubren aspectos que antes les pasaban inadvertidos: bordillos no rebajados en las aceras, escalones de entrada a establecimientos comerciales y viviendas, pendientes que resultan impracticables y peligrosas, ascensores y puertas demasiado estrechas, etc.

Por estos motivos desde 1997, la asociación Disminuidos Físicos de Aragón pone todo su empeño en realizar esta iniciativa que ya ha sido vivida por más de 6.000 personas.

LIBRO EN SPC - SÍMBOLOS PICTOGRÁFICOS PARA LA COMUNICACIÓN

Ciudad: Zaragoza / Ente local: Ayuntamiento de Zaragoza
Habitantes: 660.895 / Personas con discapacidad: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contacto: asesoraeducacion@zaragoza.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: El libro favorece la comprensión y con ella el aprendizaje.

Valor añadido para la sociedad: Material pedagógico útil para el acercamiento a la adquisición de la lectura y escritura convencional.

El Área de Educación y Acción Social del Ayuntamiento de Zaragoza y el Colegio Público de Educación Especial Alborada han editado el libro «Sueña con mi ciudad», redactado por alumnos y profesores del centro y escrito con pictogramas (algunos de ellos diseñados por los propios alumnos). Este libro es adecuado para todas aquellas personas que tienen dificultades para acceder al código alfabético ya que con los símbolos pictográficos (dibujos) se consigue que puedan interpretar y/o expresar mensajes impresos. También es útil para el acercamiento a la adquisición de la lectura y escritura convencional.

Es, por tanto, un material pedagógico adecuado a todo el alumnado de educación especial, desde los casos más graves que presentan una ausencia total de comprensión y/o expresión del lenguaje oral, hasta los casos más leves en los que el niño o niña tiene dificultad para adquirir la lectura o escritura convencional. El objetivo final es desarrollar la capacidad de comunicación de cada uno/a, para ello se establecen las siguientes fases:

- Aprendizaje de la interpretación del dibujo, el alumno adquiere una lectura de imágenes.
- Concentración posterior en la palabra escrita que lo acompaña.

- En una tercera fase, al leer el alumno desplaza su atención del dibujo a la palabra.
- Finalmente, se pueden ir sustituyendo los pictogramas por la palabra escrita porque el niño consigue acceder a la lectura y escritura alfabética.

Acceso a la función pública de las personas con discapacidad (Alcalá de Guadaíra)	154
«Somos diferentes, somos iguales» (Alicante)	154
Contrato de mantenimiento de jardines (Argentona)	155
Taller USOA. Experiencia laboral dirigida a personas con discapacidad (Barakaldo)	155
Aula Abierta de Formación (Barcelona)	156
Curso a medida (Barcelona)	156
Desarrollo del trabajo con apoyo (Helsinki)	157
Proyecto Integra 21 (Lleida)	157
Servicio de integración laboral (Reus)	158
Inserción laboral en el Ayuntamiento (Sabadell)	158
Cláusula social para favorecer el empleo en grupos desfavorecidos (Zaragoza)	159

TRABAJO

ACCESO A LA FUNCIÓN PÚBLICA DE LAS PERSONAS CON DISCAPACIDAD

Ciudad: Alcalá de Guadaíra / Ente local: Ayuntamiento
Habitantes: 63.500 / Personas con discapacidad: -
Web: <http://www.ciudadalcala.org>
Contacto: cssc@alcalaguadaira.org

Valor añadido para las personas con discapacidad: Esta iniciativa facilita a personas con discapacidad puestos de trabajo en la Administración Local.

Valor añadido para la sociedad: El Ayuntamiento sirve de ejemplo para otras instituciones y empresas.

El Ayuntamiento de Alcalá de Guadaíra se ha comprometido, aplicando la discriminación positiva, a reservar para las personas con discapacidad el 2% de las plazas ofertadas públicamente basándose en la normativa vigente.

Para cubrir las plazas se realizan las siguientes distinciones:

- Puestos de trabajo susceptibles de ser ocupados por personas con discapacidad física, deficientes visuales y personas con deficiencia auditiva: este colectivo puede ocupar cualquier puesto de trabajo de la plantilla del personal del Ayuntamiento, siempre y cuando el aspirante esté en posesión de la titulación exigible

para cada puesto y cuente con el certificado de minusvalía.

- Puestos de trabajo susceptibles de ser ocupados por personas con discapacidad psíquica y personas diagnosticadas con enfermedad mental y trastorno mental severo. Estos puestos susceptibles de ser cubiertos en la plantilla del personal requieren: habilidades manipulativas básicas sin que se requiera capacidad intelectual para desarrollarlas; habilidades sociales básicas; y capacidad para desarrollar tareas repetitivas que pueden realizarse con un bajo nivel de concentración.

En función de estos requisitos y de la relación de puestos de trabajo del

Ayuntamiento, los puestos a cubrir son: conserje, oficial 2ª mantenimiento, oficial 2ª parques y jardines, ordenanza, portero/a acomodador, limpiador/a, y cualquier otro no especificado cuya función sea el peonaje.

«SOMOS DIFERENTES, SOMOS IGUALES»

Ciudad: Alicante / Ente local: Ayuntamiento de Alicante
Habitantes: - / Personas con discapacidad: -
Web: <http://www.alicante-ayto.es>
Contacto: accionsocial@alicante-ayto.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: El proyecto ofrece acciones de formación específica en función de criterios de género y discapacidad.

Valor añadido para la sociedad: Ejemplo de superación para la sociedad en general.

«Somos diferentes, somos iguales» se dirige a mujeres con discapacidad intelectual -que por ser mujeres y discapacitadas sufren una doble discriminación- con el objetivo de incrementar su empleabilidad. El proyecto consiste en la organización de cursos de periodicidad anual para 15 alumnas por edición. Los cursos tienen una duración de 400 horas distribuidas en 4 meses.

Los contenidos de los cursos son los siguientes:

- Formación básica.
- Formación profesional.
- Formación y orientación laboral.
- Racionalización del ocio y tiempo libre.

- Prácticas no laborales: prácticas en empresas con entornos normalizados.

- Evaluación inicial de las alumnas del curso.

- Desarrollo de itinerarios individualizados de inserción.

- Evaluación procesal.

- Evaluación final.

- Acción tutorial con alumnos y padres.

La metodología usada para reunir información de las alumnas se basa en: observación directa, observaciones externas, entrevistas y reuniones, diario de clase, registro de observación y evaluación final, entrevista inicial a los padres, entre-

vista familiar, hojas de evaluación continua, informes de familia, reunión con los padres, hoja de recogida de acuerdos, cuestionario de autoevaluación.

CONTRATO DE MANTENIMIENTO DE JARDINES

Ciudad: Argentona / Ente local: Ajuntament de Argentona
Habitantes: 10.868 / Personas con discapacidad: 317
Web: <http://www.argentona.com>
Contacto: brugalpm@argentona.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad: El contrato garantiza empleo a personas con discapacidad mediante el CEO.

Valor añadido para la sociedad: El servicio de mantenimiento se ofrece con garantías de calidad. El Ayuntamiento da ejemplo y mejora su imagen.

El Ayuntamiento de Argentona ha firmado un convenio con el Centro Especial de Trabajo del Maresme (CEO) para el mantenimiento y la limpieza de los siguientes espacios públicos:

- Jardines de Can Serra Lladó.
- Parque urbano de Sant Sebastià y carriles bici.
- Sant Miquel del Cros.
- El patio del CEIP Bernat Riude-meia.

El contrato con el centro tiene una duración de dos años y es prorrogable a dos años más. El coste anual máximo del proyecto es de 35.012 € tasas incluidas. Los criterios que se han tenido en cuenta para la firma

del convenio con la asociación actual han sido los siguientes:

- Evaluación de los servicios ofrecidos (organización, recursos humanos, materiales).

- Aspectos económicos.

- Objetivos sociales de la asociación.

- Trabajadores con discapacidad física en plantilla.

- Experiencia previa en servicios similares y referencias.

En el año 2005 el Centro Especial de Trabajo del Maresme contrató tres personas con discapacidad física; estas personas trabajan con el apoyo de un instructor.

De este modo, con el apoyo del Ayuntamiento, el CEO ve garantiza-

da su supervivencia, y el colectivo de personas con discapacidad cuenta con más posibilidades de inserción.

TALLER USOA. EXPERIENCIA LABORAL DIRIGIDA A PERSONAS CON DISCAPACIDAD

Ciudad: Barakaldo / Ente local: Ayuntamiento de Barakaldo
Habitantes: 195.801 / Personas con discapacidad: -
Web: <http://www.barakaldo.org>
Contacto: ysuarez@barakaldo.org

Valor añadido para las personas con discapacidad: Posibilita la formación y el acceso al mercado laboral de las personas con discapacidad.

Valor añadido para la sociedad: El taller ofrece un servicio de calidad. El Ayuntamiento sirve de ejemplo y mejora su imagen pública.

El Taller USOA es una organización sin ánimo de lucro al servicio de un proyecto social. Su misión es ofrecer oportunidades de empleo, formación y promoción socio-laboral a personas con discapacidad; así como garantizar los actuales puestos de trabajo e incrementarlos. En el Taller se desarrollan tres actividades:

- Confección de ropa laboral y suministro de Equipamientos de Protección Individual (EPI's).

- Conservación y mantenimiento de parques y jardines.

- Subcontratación de trabajos de pequeños montajes.

La actividad de USOA se desarrolla en torno a dos entidades:

- El Centro Ocupacional cuyo objetivo es la integración de discapacitados psíquicos en el mercado laboral.

- El Centro Especial de Empleo cuyo objetivo es, por un lado, generar empleo para los discapacitados del municipio, y por otro, formar y desarrollar a los discapacitados.

Las actividades productivas más importantes de estos centros son las siguientes:

- La fabricación, comercialización y distribución de vestuario profesional.

- Diseño, planificación, ejecución y mantenimiento de parques y jardines.

- Montaje y formación de componentes eléctricos de piecero.

El Taller presta sus servicios a todos los interesados, dando preferencia a los empadronados en el municipio. Hay 284 personas trabajando en el Taller, 257 de las cuales son discapacitadas.

AULA ABIERTA DE FORMACIÓN

Ciudad: Barcelona / Ente local: Ajuntament de Barcelona
Habitantes: 1.593.075 / Personas con discapacidad: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacto: rborda@bcn.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad: El aula posibilita el acceso a la formación de personas con discapacidad mediante itinerarios formativos flexibles e individualizados en el ámbito de las nuevas tecnologías.

Valor añadido para la sociedad: Facilita la contratación de personas con discapacidad en el mercado laboral ordinario, en un sector especialmente emergente, las TIC.

Servicio ofrecido por el Institut de Persones amb Discapacitat (IMD) y financiado anualmente por el Departament de Treball i Indústria de la Generalitat de Catalunya.

La población usuaria del Aula Abierta son personas con cualquier tipo de discapacidad (física, psíquica, auditiva, visual y mental) que viven en Barcelona y con una edad que oscila entre los 16 y los 64 años.

El aula ofrece contenidos formativos actualizados mediante nuevas tecnologías con una metodología de autoaprendizaje. Así, facilita itinerarios flexibles e individuales, en el momento oportuno para cada estudiante.

En definitiva, el Aula Abierta de Formación utiliza una metodología de autoaprendizaje mediante la cual:

- El estudiante cuenta con el apoyo de diferentes expertos en diversidad de contenidos y en diferentes calendarios.

- El estudiante puede elegir y acordar el calendario con el tutor.

- El estudiante tiene la posibilidad de trabajar con productos interactivos y multimedia, nuevas tecnologías; y cuenta con la experiencia de los especialistas.

Los contenidos formativos impartidos incluyen: Word, Excel, Access, Internet, escritura al tacto y catalán. Mediante el Job Club, el Aula Abierta

de Formación ofrece apoyo y facilita a los estudiantes con discapacidad la búsqueda activa de trabajo. Cerca del 40% (alrededor de 50 estudiantes) han sido contratados por diversas empresas después de haber recibido formación en el Aula.

CURSO A MEDIDA

Ciudad: Barcelona / Ente local: Ajuntament de Barcelona
Habitantes: 1.593.075 / Personas con discapacidad: 99.325
Web: <http://www.bcn.cat/accessible>
Contacto: rborda@bcn.cat

Valor añadido para las personas con discapacidad: Posibilita la formación y el acceso al mercado laboral de las personas con discapacidad.

Valor añadido para la sociedad: Facilita la creación de empleo y la ocupación de personas con discapacidad en el mercado laboral ordinario.

El Equipo de Asesoramiento Laboral (EAL) que pertenece al Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD) organiza cursos a medida desde 1997. Los cursos han contado con la financiación de la Fundación ONCE, Barcelona Activa (Fondo Social Europeo) y las empresas privadas donde se realizan los cursos.

Los cursos se dirigen a personas de 16 a 64 años con discapacidades sensoriales, físicas, orgánicas, enfermos mentales y personas con dificultades de aprendizaje. Los alumnos deben estar en posesión del Certificado de Disminución y vivir en Barcelona.

Los cursos a medida son una buena práctica porque:

- El programa formativo se diseña de manera conjunta entre la empresa y el EAL para adaptarlo a las necesidades de la empresa y a las capacidades de los alumnos.

- Ofrece formación concreta y a corto plazo para cubrir un empleo determinado.

- Cuenta con la implicación de las empresas en todo el proceso formativo-laboral.

- En el proceso formativo trabajan y evalúan conjuntamente el formador de la empresa y el educador.

- Al finalizar el proceso formativo, el educador realiza un seguimiento para ajustar al alumno/trabajador a su lugar de trabajo concreto.

- Posibilita el conocimiento por parte de la empresa y del futuro trabajador previo a la contratación de la persona con discapacidad.

- Mayor rentabilidad inmediata al contratar el alumno, después de una formación *in situ*.

DESARROLLO DEL TRABAJO CON APOYO

Ciudad: Helsinki / Ente local: Helsinki City Council
Habitantes: 555.474 / Personas con discapacidad: 75.000
Web: <http://www.hel.fi/helsinkikaikille>
Contacto: pirjo.tujula@hel.fi

Valor añadido para las personas con discapacidad: Posibilita la formación y el acceso al mundo laboral de las personas con discapacidad.

Valor añadido para la sociedad: Facilita la creación de empleo y de ocupación de personas con discapacidad en el mercado laboral ordinario.

Desde el Ayuntamiento de Helsinki se trabaja para favorecer la contratación de diferentes grupos de personas que tienen dificultades para encontrar un empleo en el mercado laboral ordinario. Aunque gran parte de las personas que necesitan apoyo son discapacitadas psíquicas y personas con problemas de salud mental; el Ayuntamiento también ha conseguido con éxito inserir a autistas y a personas con movilidad o visión reducida.

La metodología, los procesos y las herramientas utilizadas para conseguir los objetivos son:

a) Aprendizaje en el lugar de trabajo: el proceso formativo cuenta con

monitores especializados responsables de la planificación y el seguimiento del proceso.

b) Búsqueda de empleo: los monitores ayudan a los usuarios en la búsqueda de un empleo que coincida con sus habilidades e intereses. Con este objetivo, los monitores se dirigen a la red de colaboradores, y cuando es necesario realizan procesos de búsqueda por internet. Los empleos se localizan en los siguientes sectores: alimentación y supermercados, restaurantes de comida rápida, panaderías, cafeterías, cocina industrial, mantenimiento, limpieza, enfermería y cuidado de las personas, oficinas y asociaciones.

c) La importancia de la comunicación: asegurar una comunicación buena y fluida es muy importante en los procesos educativos dirigidos a discapacitados y a personas con dificultades del lenguaje. Para asegurar la comunicación se utilizan dibujos, fotografías, pictogramas, conceptos claros para las instrucciones; además pueden ofrecerse cursos de lengua de signos en las empresas.

d) Apoyo en el lugar de trabajo: visitas, seminarios, feedback.

e) Bienestar de los usuarios: seguridad Social, salud mental y física, tiempo libre, etc.

PROYECTO INTEGRA 21

Ciudad: Lleida / Ente local: Ajuntament de Lleida
Habitantes: 124.709 / Personas con discapacidad: 9.469
Web: <http://www.paeria.es/serveispersonals>
Contacto: mjsanchez@paeria.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: Posibilita la formación y el acceso al mercado laboral de las personas con Síndrome de Down.

Valor añadido para la sociedad: Facilita la creación de empleo y la ocupación de personas con discapacidad en el mercado laboral ordinario.

En enero del 2005, el Ayuntamiento de Lleida y la Asociación Leridana Síndrome de Down firmaron un convenio de colaboración para llevar a cabo el proyecto Integra 21. El proyecto pretende promover la inserción laboral de jóvenes con Síndrome de Down y otras discapacidades intelectuales similares en empresas ordinarias. Integra 21 se basa en el *trabajo con apoyo* como metodología. El trabajo con apoyo promueve la inserción laboral en empresas ordinarias de la comunidad. El proceso cuenta con el apoyo de un monitor de la asociación en el lugar de trabajo. Las tareas más relevantes llevadas a cabo por este profesional son:

- Apoyo *in situ* al trabajador para que su trabajo empiece a ser productivo en el momento de asignarle la tarea.

- Asesoramiento y orientación para compañeros y jefes. Asesoramiento y resolución de dudas que parezcan al trabajar con el joven.

- Seguimientos puntuales al acabar la fase de apoyo intensivo.

- Apoyo puntual. Frente a la aparición de nuevas tareas laborales, el monitor de la asociación ofrece apoyo a la empresa para poder superar la novedad sin ningún contratempo.

- Mediador entre empresa y familia.

- Formación continua del joven insertado.

Estos servicios se ofrecen a lo largo de todo el periodo de prácticas del alumno.

SERVICIO DE INTEGRACIÓN LABORAL

Ciudad: Reus / Ente local: Ajuntament de Reus
Habitantes: 103.000 / Personas con discapacidad: 5.958
Web: <http://www.reus.net>
Contacto: amartinez@reus.net

Valor añadido para las personas con discapacidad: Posibilita la formación y el acceso al mundo laboral de las personas con discapacidad.

Valor añadido para la sociedad: Facilita la creación de empleo y la ocupación de las personas con discapacidad en el mercado laboral ordinario.

El Ayuntamiento de Reus cuenta con un convenio para promover la inserción laboral de personas con discapacidad con la Federación ECOM SIL-Tarraco. El Servicio de Integración Laboral (SIL) se dirige a todas aquellas personas que tienen alguna discapacidad y quieren buscar empleo. El SIL ofrece asesoramiento individual y grupal a los usuarios. Después de realizar una primera entrevista, los técnicos del SIL diseñan Planes Individuales. Estos planes incluyen acciones formativas, de cambios de actitud, de conocimiento y de utilización de técnicas de búsqueda de empleo, de trabajo en grupos, etc. En un buen nombre de ca-

sos se lleva a cabo un primer periodo de *mejora curricular*, a través de la finalización de la formación reglada o mediante acciones formativas. Las acciones de apoyo a la búsqueda de empleo incluyen:

- Grupo de búsqueda activa de empleo conducido por un monitor/Educador laboral.
- Actividades de autoconocimiento: formación, habilidades, personalidad, capacidades, disponibilidad.
- Higiene e imagen personal.
- Técnicas de búsqueda de empleo: Currículum Vitae, carta de presentación, llamada telefónica, entrevista y otros procesos de selección, auto-candidatura, búsqueda mediante

prensa, bolsas de empleo existentes, oferta pública de las administraciones, autoocupación. Uno de los principales factores de éxito del servicio es la cooperación y el apoyo entre los componentes del grupo. Es por esta razón que se seleccionan, siempre que sea posible, grupos homogéneos según criterios de edad, orientación vacacional o aspectos de personalidad.

INSERCIÓN LABORAL EN EL AYUNTAMIENTO

Ciudad: Sabadell / Ente local: Ajuntament de Sabadell
Habitantes: 196.971 / Personas con discapacidad: 10.273
Web: <http://www.sabadell.net>
Contacto: jbrotos@ajsabadell.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: Esta acción facilita puestos de trabajo en la Administración Local a personas con discapacidad.

Valor añadido para la sociedad: El Ayuntamiento sirve de ejemplo para otras instituciones y empresas.

Desde el 2005 el Ayuntamiento de Sabadell cuenta con un convenio de colaboración con entidades del municipio que trabajan para conseguir la inserción laboral de las personas con discapacidad en la empresa ordinaria. En estos programas de trabajo con apoyo, los usuarios cuentan con un tutor en la empresa donde trabajan; además, una organización o entidad especializada realiza el seguimiento. Los objetivos de contratar a personas con discapacidad en el Ayuntamiento son:

- Hacer realidad el trabajo con apoyo en la Administración Local.
- Canalizar la demanda de ocupa-

ción de las personas con discapacidad.

- Dar ejemplo a las empresas.

Las plazas ocupadas actualmente por personas con discapacidad son las siguientes:

- Adjunto de protocolo de alcaldía.
- Auxiliar del servicio municipal de atención al público.
- Auxiliar de biblioteca.

Previamente a la contratación, los aspirantes superan un proceso de selección especialmente diseñado para personas discapacitadas. Los procesos de selección -que incluyen entrevistas y pruebas meritórias- se adaptan a cada uno de los candidatos.

El Ayuntamiento de Sabadell asume la financiación del programa.

CLÁUSULA SOCIAL PARA FAVORECER EL EMPLEO EN GRUPOS DESFAVORECIDOS

Ciudad: Zaragoza / Ente local: Ayuntamiento de Zaragoza
Habitantes: 660.895 / Personas con discapacidad: 22.000
Web: <http://www.zaragoza.es>
Contacto: asesoraeducacion@zaragoza.es

Valor añadido para las personas con discapacidad: La cláusula facilita el acceso al mercado laboral de las personas con discapacidad.

Valor añadido para la sociedad: La cláusula genera menos dependencia de las ayudas públicas al incentivar la contratación.

Desde la Concejalía de Acción Social y Cooperación al Desarrollo se consideró oportuno profundizar en la búsqueda de soluciones para favorecer la inserción real de todos los colectivos amenazados por la exclusión social, teniendo en cuenta que el trabajo resulta una herramienta fundamental para el desarrollo del individuo. De este modo, los contratos administrativos que impulsan los servicios municipales incluyen una cláusula social que, en caso de igualdad, da prioridad a aquellas ofertas que garantizan la inserción laboral de colectivos en situación de exclusión. Asimismo, en aquellos contratos que

afectan a servicios sociales, se tiene en cuenta un criterio de valoración en el que se ponderan en un 15% las ofertas presentadas por las empresas que incluyen en su plantilla a personas que se encuentran en proceso de inserción laboral o bien tengan formalizados convenios con entidades que trabajen en este ámbito. La cláusula social permite dar continuidad a aquellos programas de inserción social y laboral, que hasta el momento no la tenían. Finalmente, gracias a la cláusula se consigue que los destinatarios de estos programas dejen de percibir los subsidios para recibir un salario acorde con su categoría profesional

según convenio, cotizando a la Seguridad Social e incorporándose en el mercado laboral.